

คำอธิบายวิธีปฏิบัติงานตรวจสอบ รหัส 1000

ข้อพิจารณาเฉพาะในการตรวจสอบเครื่องมือทางการเงิน

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์

IAPN™ 1000 – ข้อพิจารณาเฉพาะในการตรวจสอบเครื่องมือทางการเงิน ที่เผยแพร่เป็นภาษาอังกฤษในเดือนกันยายน พ.ศ. 2556 โดย International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) ของ International Federation of Accountants (IFAC) ได้แปลเป็นภาษาไทยโดย สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2556 และทำซ้ำโดยได้รับอนุญาตจาก IFAC ทั้งนี้ ขั้นตอนในการแปลมาตรฐานการสอบบัญชีระหว่างประเทศได้รับการพิจารณาจาก IFAC และการแปลนี้ได้ดำเนินการตาม “แถลงการณ์นโยบาย – นโยบายในการแปลและทำซ้ำมาตรฐานที่ออกโดย IFAC” ข้อความของมาตรฐานการสอบบัญชีระหว่างประเทศทั้งหมดที่ได้รับการอนุมัติคือข้อความที่เผยแพร่เป็นภาษาอังกฤษโดย IFAC

ข้อความภาษาอังกฤษของ IAPN™ 1000 – ข้อพิจารณาเฉพาะในการตรวจสอบเครื่องมือทางการเงิน © 2013 สงวนลิขสิทธิ์โดย International Federation of Accountants (IFAC)

ข้อความภาษาไทยของ คำอธิบายวิธีปฏิบัติงานตรวจสอบ รหัส 1000 – ข้อพิจารณาเฉพาะในการตรวจสอบเครื่องมือทางการเงิน © 2013 สงวนลิขสิทธิ์โดย International Federation of Accountants (IFAC)

ต้นฉบับ : *International Auditing Practice Note (IAPN) 1000 – Special considerations in Auditing Financial Instruments* ISBN: 978-1-60815-152-3

ติดต่อ Permissions@ifac.org เพื่อขออนุญาตทำซ้ำ ครอบครองหรือเป็นสื่อ หรือใช้เอกสารฉบับนี้ ในลักษณะอื่นที่คล้ายคลึงกัน

คำอธิบายวิธีปฏิบัติงานตรวจสอบ รหัส 1000

ข้อพิจารณาเฉพาะในการตรวจสอบเครื่องมือทางการเงิน

สารบัญ

	ย่อหน้าที่
คำนำ	1-10
ส่วนที่ 1 - ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน	11-69
วัตถุประสงค์และความเสี่ยงจากการใช้เครื่องมือทางการเงิน	14-19
การควบคุมที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงิน	20-23
ความครบถ้วน ความถูกต้อง และความมีอยู่จริง	24-33
หนังสือยืนยันรายการค้าและสำนักหักบัญชี	25-26
การกระทบยอดกับธนาคารและผู้ดูแลทรัพย์สิน	27-30
การควบคุมอื่นเพิ่มเติมเพื่อความครบถ้วน ความถูกต้อง และความมีอยู่จริง	31-33
การประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงิน	34-64
ข้อกำหนดของการรายงานทางการเงิน	34-37
ปัจจัยที่สามารถสังเกตได้และที่ไม่สามารถสังเกตได้	38-39
ผลกระทบจากตลาดที่ไม่เคลื่อนไหว	40-42
กระบวนการประเมินมูลค่าของผู้บริหาร	43-63
แบบจำลอง	47-49
ตัวอย่างของเครื่องมือทางการเงินทั่วไป	50-51
การกำหนดราคาจากบุคคลภายนอก	52-62
การใช้ผู้เชี่ยวชาญประเมินมูลค่า	63
ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหนี้สินทางการเงิน	64
การแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน	65-69
ประเภทของการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน	67-69
ส่วนที่ 2 - ข้อพิจารณาในการตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงิน	70-145
การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ	71-72

ข้อพิจารณาในการวางแผน	73-84
การทำความเข้าใจข้อกำหนดการบันทึกบัญชีและการเปิดเผยข้อมูล	74
การทำความเข้าใจเครื่องมือทางการเงิน	75-77
การใช้ความชำนาญและความรู้เฉพาะด้านในการตรวจสอบ	78-80
การทำความเข้าใจการควบคุมภายใน	81
การทำความเข้าใจลักษณะ หน้าที่ และกิจกรรมของหน่วยงานตรวจสอบภายใน	82-83
การทำความเข้าใจวิธีการของผู้บริหารที่ใช้ในการประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงิน	84
การประเมินและการตอบสนองต่อความเสี่ยงของการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ	85-105
ข้อพิจารณาทั่วไปที่เกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน	85
ปัจจัยความเสี่ยงจากการทุจริต	86-88
การประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ	89-90
ปัจจัยเพื่อพิจารณาในการกำหนดขอบเขตการตรวจสอบ	
การทดสอบความมีประสิทธิภาพของการปฏิบัติตามการควบคุม	91-95
วิธีการตรวจสอบเนื้อหาสาระ	96-97
การทดสอบเพื่อบรรลุสองวัตถุประสงค์	98
ช่วงเวลาการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชี	99-102
วิธีการตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับความครบถ้วน ความถูกต้อง ความมีอยู่จริง การเกิดขึ้นจริง และสิทธิและภาระผูกพัน	103-105
การประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงิน	106-137
ข้อกำหนดของรายงานทางการเงิน	106-108
การประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญเกี่ยวกับการประเมินมูลค่า	109-113
ความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญ	110-113
การพัฒนาหลักการตรวจสอบ	114-115
ข้อพิจารณาในการตรวจสอบเมื่อผู้บริหารใช้การกำหนดราคาจากบุคคลภายนอก	116-120
ข้อพิจารณาในการตรวจสอบเมื่อผู้บริหารประมาณมูลค่ายุติธรรมโดยใช้แบบจำลอง	121-132
การประเมินความสมเหตุสมผลของข้อสมมติที่ผู้บริหารใช้	129-132
ข้อพิจารณาในการตรวจสอบเมื่อกิจการใช้ความเชี่ยวชาญของผู้บริหาร	133-135
การพัฒนาประมาณการแบบจุดและแบบช่วง	136-137

การแสดงผลการและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินของเครื่องมือทางการเงิน	138-141
วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการแสดงผลการและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินของ เครื่องมือทางการเงิน	140-141
ข้อพิจารณาอื่นที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบ	142-145
หนังสือรับรอง	142
การติดต่อสื่อสารกับผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลและอื่น ๆ	143-145
การติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานที่มีอำนาจในการกำกับดูแล	145
ภาคผนวก: ตัวอย่างของการควบคุมที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงิน	

คำอธิบายวิธีปฏิบัติงานตรวจสอบ รหัส 1000 – ข้อพิจารณาเฉพาะในการตรวจสอบเครื่องมือทางการเงิน ไม่ได้ให้ข้อกำหนดเพิ่มเติมนอกเหนือไปจากที่กำหนดไว้แล้วในมาตรฐานการสอบบัญชี และไม่ได้เป็นการเปลี่ยนแปลงความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีในการปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตรวจสอบ คำอธิบายวิธีปฏิบัติงานตรวจสอบจัดทำขึ้นเพื่อช่วยผู้สอบบัญชีในการปฏิบัติงานตรวจสอบและยังใช้เป็นเอกสารประกอบการฝึกอบรมของสำนักงานสอบบัญชีหรือใช้เป็นแนวทางปฏิบัติงานภายในสำนักงาน

คำอธิบายวิธีปฏิบัติงานตรวจสอบ รหัส 1000 ไม่ได้ปรับปรุงสำหรับการเปลี่ยนแปลงของมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540 (ปรับปรุง) โดยจะปรับปรุงสำหรับบทแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับการปรับปรุงมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540 ในปี 2567

บทนำ

1. สถาบันการเงินและกิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ทั้งกิจการขนาดใหญ่และขนาดเล็ก อาจใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อหลายวัตถุประสงค์ บางกิจการมีการถือครองและมีปริมาณธุรกรรมเป็นจำนวนมาก ในขณะที่ กิจการอื่นอาจมีแค่บางธุรกรรมที่ใช้เครื่องมือทางการเงิน บางกิจการอาจใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อหากำไรจากความเสี่ยง ในขณะที่กิจการอื่นอาจใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันหรือบริหารความเสี่ยง คำอธิบายวิธีปฏิบัติงานตรวจสอบฉบับนี้เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทั้งหมดข้างต้น
2. มาตรฐานการสอบบัญชี ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบเครื่องมือทางการเงิน มีดังต่อไปนี้
  - (ก) มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540¹ เกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบประมาณการทางบัญชี รวมถึงประมาณการทางบัญชีเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินที่วัดค่าด้วยมูลค่ายุติธรรม
  - (ข) มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 315 (ปรับปรุง 2564)² และมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 330³ เกี่ยวกับการระบุและประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ และการตอบสนองต่อความเสี่ยงเหล่านั้น
  - (ค) มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 500⁴ เกี่ยวกับหลักการสอบบัญชีและความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีในการออกแบบและใช้วิธีการตรวจสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ เพื่อให้ผู้สอบบัญชีสามารถได้ข้อสรุปอย่างมีเหตุผลในการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี
3. วัตถุประสงค์ของวิธีปฏิบัติในการตรวจสอบนี้คือ เพื่อให้
  - (ก) ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน (ส่วนที่ 1)
  - (ข) การปรึกษาหารือเกี่ยวกับข้อพิจารณาในการตรวจสอบเครื่องมือทางการเงิน (ส่วนที่ 2)

คำอธิบายวิธีปฏิบัติงานตรวจสอบนี้เพื่อความช่วยเหลือในทางปฏิบัติแก่ผู้สอบบัญชีและเผยแพร่โดยผู้ที่รับผิดชอบในมาตรฐานของประเทศ หรือเพื่อใช้ในการพัฒนาให้สอดคล้องกับมาตรฐานของประเทศ นอกจากนี้ วิธีปฏิบัติดังกล่าวยังใช้เป็นแหล่งข้อมูลสำหรับกิจการที่จะนำไปพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมและแนวทางปฏิบัติภายในกิจการ

¹ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540 “การตรวจสอบประมาณการทางบัญชี รวมถึงการประมาณการทางบัญชีของมูลค่ายุติธรรมและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินที่เกี่ยวข้อง”

² มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 315 (ปรับปรุง 2564) “การระบุและประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ”

³ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 330 “วิธีปฏิบัติของผู้สอบบัญชีในการตอบสนองต่อความเสี่ยงที่ได้ประเมินไว้”

⁴ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 500 “หลักการสอบบัญชี”

4. คำอธิบายวิธีปฏิบัติงานตรวจสอบนี้ใช้ได้กับกิจการทุกขนาดเพราะทุกกิจการอาจมีความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ เมื่อใช้เครื่องมือทางการเงิน
5. แนวทางปฏิบัติในการประเมินมูลค่า⁵ ในคำอธิบายวิธีปฏิบัติงานตรวจสอบนี้มีความเกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงินที่วัดค่าหรือเปิดเผยข้อมูลมูลค่ายุติธรรม ในขณะที่แนวทางในการปฏิบัติอื่นนอกเหนือจากการประเมินมูลค่า มีการนำไปใช้ปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันกับเครื่องมือทางการเงินทั้งที่วัดค่าด้วยมูลค่ายุติธรรมหรือราคาทุนตัดจำหน่าย ทั้งนี้ คำอธิบายวิธีปฏิบัติงานตรวจสอบนี้สามารถนำไปใช้กับทั้งสินทรัพย์ทางการเงินและหนี้สินทางการเงิน คำอธิบายวิธีปฏิบัติงานตรวจสอบนี้ไม่ใช้กับเครื่องมือดังต่อไปนี้
  - (ก) เครื่องมือทางการเงินอย่างง่าย เช่น เงินสด เงินกู้ยืม ลูกหนี้การค้าและเจ้าหนี้การค้า
  - (ข) เงินลงทุนในตราสารทุนที่ไม่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ หรือ
  - (ค) สัญญาประกันภัย
6. คำอธิบายวิธีปฏิบัติงานตรวจสอบนี้ไม่ใช้กับประเด็นทางบัญชีที่มีลักษณะเฉพาะที่เกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน เช่น การบัญชีสำหรับการป้องกันความเสี่ยง กำไรหรือขาดทุน ณ วันที่รับรู้ (หรือที่เรียกกันว่า “กำไรหรือขาดทุน ณ วันที่ทำรายการ”) การหักกลบ การโอนความเสี่ยงหรือการตัดจ่าย รวมถึงการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ถึงแม้เรื่องต่าง ๆ เหล่านี้จะเกี่ยวข้องกับการบัญชีสำหรับเครื่องมือทางการเงินของกิจการ การปรึกษาหารือเกี่ยวกับข้อพิจารณาของผู้สอบบัญชีในเรื่องที่เกี่ยวกับการระบุข้อกำหนดทางบัญชีที่เฉพาะเจาะจงนั้นอยู่นอกเหนือขอบเขตของคำอธิบายวิธีปฏิบัติงานตรวจสอบนี้
7. การตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชีนั้นดำเนินการบนข้อสมมติที่ว่าผู้บริหาร และผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลรับทราบถึงความรับผิดชอบของตนเอง ความรับผิดชอบดังกล่าวรวมถึงการวัดมูลค่ายุติธรรม คำอธิบายวิธีปฏิบัติงานตรวจสอบนี้ไม่ได้กำหนดให้ผู้บริหารและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลและเลขาธิการและกฎระเบียบที่ควบคุมดูแลความรับผิดชอบของตน
8. คำอธิบายวิธีปฏิบัติงานตรวจสอบนี้ถูกจัดทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ทั่วไป ตามแม่บทการรายงานทางการเงินเพื่อการนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้องตามที่ควร แต่อาจใช้ในแม่บทการรายงานทางการเงินอื่น เช่น แม่บทการรายงานทางการเงินเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ ตามความเหมาะสมตามสถานการณ์
9. คำอธิบายวิธีปฏิบัติงานตรวจสอบนี้มุ่งเน้นสิ่งที่ผู้บริหารให้การรับรองในการประเมินมูลค่าและการแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูล และยังครอบคลุมถึงในรายละเอียดบางส่วนเกี่ยวกับความครบถ้วน ความถูกต้อง ความมีตัวตน และสิทธิและภาระผูกพัน
10. เครื่องมือทางการเงินมีข้อสงสัยเกี่ยวกับความไม่แน่นอนของประมาณการ ดังที่กล่าวไว้ในมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540 ว่า “ข้อสงสัยต่อประมาณการทางบัญชีและการเปิดเผยข้อมูลที่

⁵ ในคำอธิบายวิธีปฏิบัติงานตรวจสอบนี้ คำว่า “การประเมินมูลค่า” และ “การวัดผล” ถูกใช้แทนกันได้

เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการขาดความแม่นยำที่ควรมีในการวัดมูลค่า”⁶ ความไม่แน่นอนของประมาณการได้รับผลกระทบจากความซับซ้อนของเครื่องมือทางการเงิน มากกว่าปัจจัยอื่น ลักษณะและความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ใช้สนับสนุนการวัดมูลค่าของเครื่องมือทางการเงินมีมากมายหลากหลาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อความไม่แน่นอนของประมาณการที่ใช้ในการวัดมูลค่า คำอธิบายวิธีปฏิบัติงานตรวจสอบนี้ใช้คำว่า “ความไม่แน่นอนในการวัดมูลค่า” ในการอ้างถึงความไม่แน่นอนของประมาณการที่เกี่ยวข้องกับการวัดมูลค่ายุติธรรม

ส่วนที่ 1 - ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน

11. คำจำกัดความในแม่บทการรายงานทางการเงินแต่ละที่อาจมีความแตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ที่กำหนดให้เครื่องมือทางการเงินคือสัญญาใด ๆ ที่ก่อให้เกิดสินทรัพย์ทางการเงินของกิจการหนึ่งและหนี้สินทางการเงินหรือตราสารทุนของอีกกิจการหนึ่ง⁷ เครื่องมือทางการเงินอาจเป็นเงินสด ส่วนของเจ้าของของกิจการอื่น สิทธิตามสัญญาหรือภาระผูกพันที่จะรับหรือส่งมอบเงินสดหรือแลกเปลี่ยนสินทรัพย์หรือหนี้สินทางการเงิน สัญญาที่ชำระราคาด้วยตราสารทุนของกิจการเอง สัญญาของรายการที่ไม่ใช่รายการทางการเงิน หรือสัญญาที่ออกโดยบริษัทประกันที่ไม่เข้าเงื่อนไขตามคำนิยามของสัญญาประกันภัย คำนิยามนี้หมายความถึงเครื่องมือทางการเงินที่หลากหลาย ตั้งแต่เงินกู้ยืมและเงินฝาก ตลอดจนตราสารอนุพันธ์ที่ซับซ้อน ตราสารที่มีลักษณะเฉพาะ และสัญญาอนุพันธ์ด้านสินค้าโภคภัณฑ์
12. เครื่องมือทางการเงินมีความหลากหลายตามความซับซ้อนของเครื่องมือทางการเงิน ซึ่งมาจากหลายสาเหตุดังนี้
  - กระแสเงินสดของแต่ละรายมีปริมาณมากแต่ขาดการวิเคราะห์ลักษณะที่เหมือนกันของกระแสเงินสดเป็นรายตัวหรือเป็นกลุ่มเพื่อใช้ในการประเมินผล เช่น ความเสี่ยงด้านเครดิต (ตัวอย่างเช่น หนี้ที่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน (CDOs))
  - สูตรที่ใช้ในการประมาณกระแสเงินสดที่ซับซ้อน
  - ความไม่แน่นอนหรือความผันผวนของกระแสเงินสดในอนาคต เช่นที่เกิดจากความเสี่ยงด้านเครดิต สัญญาออพชั่น หรือเครื่องมือทางการเงินที่มีระยะเวลาตามสัญญาที่ยาว ความผันผวนที่สูงขึ้นของกระแสเงินสดจากการเปลี่ยนแปลงในสภาวะตลาด ส่งผลให้เครื่องมือทางการเงินมีแนวโน้มที่จะซับซ้อนมากขึ้นและการวัดมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงินมีความไม่แน่นอนมากขึ้น บางครั้งเครื่องมือทางการเงินที่ตามปกตินั้นค่อนข้างง่ายที่จะประเมินมูลค่า กลายเป็นมีความซับซ้อนขึ้นในการประเมินมูลค่าเพราะบางสถานการณ์ ตัวอย่างเช่น เครื่องมือที่ไม่มีการเคลื่อนไหวในตลาดหรือที่มีระยะเวลาตามสัญญาที่ยาว ตราสารอนุพันธ์และตราสารที่มีลักษณะเฉพาะจะมีความซับซ้อนมากขึ้นเมื่อมีการรวมกันของเครื่องมือทางการเงิน

⁶ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540 ย่อหน้าที่ 7(ค)

⁷ มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 32 “การแสดงรายการเครื่องมือทางการเงิน” ย่อหน้าที่ 11

มากกว่าหนึ่งอย่าง นอกจากนี้การบัญชีสำหรับเครื่องมือทางการเงินภายใต้แม่บทการรายงานทางการเงินหรือเงื่อนไขของตลาดบางประการอาจซับซ้อน

13. อีกสาเหตุหนึ่งของความซับซ้อนก็คือปริมาณของเครื่องมือทางการเงินที่ถืออยู่หรือที่มีการซื้อขาย เช่น สัญญาแลกเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยอย่างง่ายอาจไม่มีความซับซ้อน แต่เมื่อกิจการถือสัญญาแลกเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยอย่างง่ายเป็นจำนวนมาก อาจมีการใช้ระบบประมวลผลข้อมูลที่ซับซ้อนในการระบุ ประเมินค่า และทำธุรกรรมเครื่องมือทางการเงินเหล่านี้

วัตถุประสงค์และความเสี่ยงจากการใช้เครื่องมือทางการเงิน

14. วัตถุประสงค์ของการใช้เครื่องมือทางการเงิน
- เพื่อป้องกันความเสี่ยง (คือการเปลี่ยนแปลงความเสี่ยงที่กิจการมีอยู่) ซึ่งรวมถึง
    - การซื้อหรือขายอัตราแลกเปลี่ยนล่วงหน้าเพื่อกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนในอนาคต
    - การแปลงอัตราดอกเบี้ยในอนาคตเป็นอัตราดอกเบี้ยคงที่หรืออัตราดอกเบี้ยลอยตัวโดยใช้สัญญาแลกเปลี่ยน
    - การซื้อสัญญาสิทธิ เพื่อทำให้กิจการป้องกันการเคลื่อนไหวของราคารวมถึงสัญญาซึ่งอาจจะมิอนุพันธ์แฝง
  - เพื่อการค้า (เช่น เพื่อให้กิจการดำรงสถานะที่ทำให้กิจการได้รับประโยชน์จากการเคลื่อนไหวของตลาดในระยะสั้น)
  - เพื่อการลงทุน (เช่น เพื่อให้กิจการได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนระยะยาว)
15. การใช้เครื่องมือทางการเงินที่สามารถลดความเสี่ยงทางธุรกิจบางอย่าง เช่น การเปลี่ยนแปลงในอัตราแลกเปลี่ยน อัตราดอกเบี้ยและราคาสินค้าโภคภัณฑ์หรือความเสี่ยงเหล่านั้นรวมกัน ในทางกลับกันความซับซ้อนตามปกติของเครื่องมือทางการเงินบางส่วนยังอาจส่งผลให้ความเสี่ยงเพิ่มขึ้น
16. ความเสี่ยงทางธุรกิจและความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญเพิ่มขึ้นเมื่อผู้บริหารและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล
- ไม่มีความเข้าใจความเสี่ยงของการใช้เครื่องมือทางการเงินอย่างถ่องแท้และไม่มีทักษะเพียงพอและไม่มีประสบการณ์อย่างเพียงพอในการบริหารจัดการความเสี่ยงเหล่านั้น
  - ไม่มีความเชี่ยวชาญในการประเมินค่าเครื่องมือทางการเงินนั้นอย่างเหมาะสมตามแม่บทการรายงานทางการเงินที่บังคับใช้
  - ไม่มีการควบคุมที่เพียงพอสำหรับกิจกรรมเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน หรือ
  - มีการป้องกันความเสี่ยงหรือเก็งกำไรอย่างไม่เหมาะสม
17. ความล้มเหลวของผู้บริหารในการทำความเข้าใจความเสี่ยงในเครื่องมือทางการเงินจะมีผลโดยตรงต่อความสามารถของผู้บริหารในการจัดการความเสี่ยงเหล่านั้นอย่างเหมาะสมและท้ายที่สุดอาจเป็นอุปสรรคต่อศักยภาพของกิจการ

18. ความเสี่ยงหลักที่เกิดขึ้นกับเครื่องมือทางการเงินมีดังต่อไปนี้ ความเสี่ยงที่กล่าวถึงนี้ไม่ได้ครบถ้วนสมบูรณ์และคำศัพท์ที่ใช้อาจมีความแตกต่างกันเพื่ออธิบายความเสี่ยงเหล่านี้หรือจัดประเภทส่วนประกอบของแต่ละความเสี่ยง
- (ก) ความเสี่ยงด้านเครดิต (หรือคู่สัญญา) คือ ความเสี่ยงที่ฝ่ายหนึ่งจะทำให้เกิดการขาดทุนทางการเงินแก่อีกฝ่ายโดยไม่สามารถชำระภาระผูกพันและมักจะผิดนัดชำระหนี้ ความเสี่ยงด้านเครดิตรวมถึงความเสี่ยงในการชำระราคา ซึ่งเป็นความเสี่ยงที่อีกฝ่ายของการทำธุรกรรมจะถูกชำระราคาโดยไม่ได้รับเงินจากลูกค้าหรือคู่สัญญา
  - (ข) ความเสี่ยงด้านตลาด คือ ความเสี่ยงที่มูลค่ายุติธรรมหรือกระแสเงินสดในอนาคตของเครื่องมือทางการเงินจะมีความผันผวนเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงราคาในตลาด ตัวอย่างของความเสี่ยงด้านตลาดรวมถึง ความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน ความเสี่ยงจากอัตราดอกเบี้ยและความเสี่ยงด้านของราคาสินค้าโภคภัณฑ์ และความเสี่ยงจากราคาตราสารทุน
  - (ค) ความเสี่ยงด้านสภาพคล่องรวมถึงความเสี่ยงจากการไม่สามารถที่จะซื้อหรือขายเครื่องมือทางการเงินในราคาที่เหมาะสมและในเวลาที่เหมาะสมเนื่องจากเครื่องมือทางการเงินไม่เป็นที่ต้องการของตลาด
  - (ง) ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับการประมวลผลเฉพาะที่จำเป็นสำหรับเครื่องมือทางการเงิน ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการอาจเพิ่มขึ้นเมื่อความซับซ้อนของเครื่องมือทางการเงินเพิ่มขึ้นและการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านปฏิบัติการที่ไม่ดีอาจเพิ่มความเสี่ยงอื่น ๆ ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการรวมถึง
    - (1) ความเสี่ยงที่การควบคุมของการยืนยันยอดและกระหายยอดไม่เพียงพอส่งผลให้การบันทึกบัญชีของเครื่องมือทางการเงินไม่สมบูรณ์หรือไม่ถูกต้อง
    - (2) ความเสี่ยงจากการมีเอกสารของการทำธุรกรรมที่ไม่เหมาะสมและการดูแลการทำธุรกรรมเหล่านี้ไม่เพียงพอ
    - (3) ความเสี่ยงที่การทำธุรกรรมมีการบันทึกบัญชี ประมวลผล หรือการบริหารจัดการ ความเสี่ยงไม่ถูกต้อง ทำให้ความเสี่ยงไม่ได้สะท้อนถึงเนื้อหาเชิงเศรษฐกิจของธุรกรรมทั้งหมด
    - (4) ความเสี่ยงที่เกิดจากการเชื่อมั่นมากเกินไปว่าพนักงานจะสามารถใช้เทคนิคการประเมินมูลค่าได้อย่างถูกต้อง และไม่มีการสอบทานอย่างเพียงพอทำให้ธุรกรรมมีการประเมินมูลค่าอย่างไม่ถูกต้องหรือวัดค่าความเสี่ยงอย่างไม่เหมาะสม
    - (5) ความเสี่ยงที่ใช้เครื่องมือทางการเงินไม่เป็นไปตามวิธีการและนโยบายการบริหารความเสี่ยงของกิจการ
    - (6) ความเสี่ยงที่จะมีการสูญเสียที่เกิดจากกระบวนการภายในและระบบไม่เพียงพอหรือล้มเหลว หรือจากเหตุการณ์ภายนอก รวมถึงความเสี่ยงของการทุจริตที่เกิดจากทั้งภายในและภายนอก

- (7) ความเสี่ยงจากการที่มีการบำรุงรักษาเทคนิคการประเมินมูลค่าที่ใช้ในการวัดเครื่องมือทางการเงินไม่เพียงพอหรือไม่ทันเวลา
- (8) ความเสี่ยงทางด้านกฎหมายเป็นส่วนหนึ่งของความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ ซึ่งอาจทำให้เกิดการสูญเสียจากการกระทำตามกฎหมายหรือระเบียบที่ยกเลิกหรือจากการกระทำของพนักงานผู้ใช้หรือคู่สัญญาของตนภายใต้เงื่อนไขของสัญญาหรือข้อตกลงในการหักกลบชำระหนี้ ตัวอย่างเช่น ความเสี่ยงทางด้านกฎหมายอาจเกิดขึ้นจากสัญญาที่มีการบันทึกไม่เพียงพอหรือไม่ถูกต้อง การที่ไม่สามารถบังคับใช้ข้อตกลงในการหักกลบในกรณีล้มละลายได้ การเปลี่ยนแปลงในด้านตรงกันข้ามของกฎหมายภาษี หรือกฎที่ห้ามกิจการลงทุนในเครื่องมือทางการเงินบางประเภท

19. การพิจารณาเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงในการใช้เครื่องมือทางการเงินรวมถึง

- ความเสี่ยงจากการทุจริตที่อาจเพิ่มขึ้น เช่น ถ้าพนักงานในตำแหน่งที่สามารถทำการทุจริตเข้าใจทั้งเครื่องมือทางการเงินและกระบวนการในการทำบัญชีสำหรับเครื่องมือทางการเงิน แต่ผู้บริหารและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลมีความเข้าใจที่น้อยกว่า
- ความเสี่ยงที่ข้อตกลงหลักเพื่ออนุญาตให้มีการหักกลบ⁸ อาจไม่แสดงผลกระทบในงบการเงินอย่างถูกต้อง
- ความเสี่ยงที่เครื่องมือทางการเงินบางอย่างอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปมาระหว่างสินทรัพย์และหนี้สินตลอดระยะเวลาของสัญญาและอาจเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

การควบคุมเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน

20. ขอบเขตของการใช้เครื่องมือทางการเงินและระดับของความซับซ้อนของเครื่องมือเป็นปัจจัยสำคัญต่อระดับความจำเป็นของความซับซ้อนในการควบคุมภายในของกิจการ ตัวอย่างเช่น หน่วยงานที่มีขนาดเล็กอาจใช้ผลิตภัณฑ์ที่ไม่ซับซ้อนและมีกระบวนการและวิธีการที่ง่ายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์
21. โดยส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลที่จะกำหนดแนวทางการอนุมัติและการกำกับดูแลขอบเขตของการใช้เครื่องมือทางการเงิน ขณะเดียวกันก็เป็นหน้าที่ของผู้บริหารในการบริหารจัดการและควบคุมความเสี่ยงของกิจการ ทั้งผู้บริหารและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลมีหน้าที่รับผิดชอบในการออกแบบและนำระบบควบคุมภายในไปใช้เพื่อใช้ในการจัดทำงบการเงินให้เป็นไปตามแม่บทการรายงานทางการเงินที่บังคับใช้อยู่ การควบคุมภายในของกิจการสำหรับเครื่องมือทางการเงินมีแนวโน้มที่จะมีประสิทธิภาพเมื่อผู้บริหารและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลมี

⁸ กิจการที่มีจำนวนการทำธุรกรรมเครื่องมือทางการเงินกับคู่สัญญาเดียว อาจมีการทำสัญญาหักกลบกับคู่สัญญานั้น ข้อตกลงดังกล่าวให้มีการชำระราคาสุทธิในครั้งเดียวสำหรับเครื่องมือทางการเงินทั้งหมดที่ครอบคลุมในสัญญา หากมีเหตุของการผิดข้อตกลงโดยคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

- (ก) การสร้างสภาพแวดล้อมการควบคุมที่เหมาะสม การเข้ามามีส่วนร่วมโดยผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลในการควบคุม การใช้เครื่องมือทางการเงิน การจัดโครงสร้างกิจการที่มีการมอบหมายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน และนโยบายและวิธีการที่เหมาะสมของฝ่ายทรัพยากรบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีกฎระเบียบที่ชัดเจนจำเป็นต่อผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในกิจกรรมที่เกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินซึ่งได้รับอนุญาตให้ทำหน้าที่กฎระเบียบดังกล่าวต้องคำนึงถึงข้อจำกัดตามกฎหมายในการใช้เครื่องมือทางการเงิน ตัวอย่างเช่น กิจการภาครัฐอาจไม่ได้มีอำนาจที่จะดำเนินการทางธุรกิจโดยใช้อนุพันธ์ทางการเงิน
- (ข) การสร้างกระบวนการจัดการความเสี่ยงที่สอดคล้องกับขนาดของกิจการและความซับซ้อนของเครื่องมือทางการเงิน (ตัวอย่างเช่น บางกิจการมีแผนกบริหารความเสี่ยง)
- (ค) การสร้างระบบประมวลผลข้อมูล ที่ทำให้ผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลได้เข้าใจกระบวนการของกิจกรรมเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน และความเสี่ยงที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการบันทึกรายการที่เพียงพอ
- (ง) การกำหนดรูปแบบ การนำไปใช้และบันทึกข้อมูลของระบบของการควบคุมภายในเพื่อ
- ให้เชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่า การใช้เครื่องมือทางการเงินของกิจการอยู่ภายใต้ นโยบายการบริหารความเสี่ยง
  - การแสดงรายการเครื่องมือทางการเงินในงบการเงินอย่างเหมาะสม
  - เพื่อให้แน่ใจว่ากิจการได้ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ
  - มีการควบคุมดูแลความเสี่ยง
- ภาคผนวกได้ให้ตัวอย่างของการควบคุมที่อาจมีอยู่ในกิจการที่มีการทำรายการที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงินจำนวนมาก
- (จ) การกำหนดนโยบายบัญชีที่เหมาะสม รวมถึงนโยบายการประเมินมูลค่าที่สอดคล้องกับแม่บทการรายงานทางการเงินที่บังคับใช้
22. องค์ประกอบที่สำคัญของกระบวนการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงินของกิจการรวมถึง
- การกำหนดวิธีในการระบุขนาดความเสี่ยงที่กิจการเต็มใจที่จะยอมรับเมื่อทำธุรกรรมเครื่องมือทางการเงิน (อาจเรียกว่า “ความเสี่ยงที่ยอมรับได้”) รวมถึงนโยบายการลงทุนในเครื่องมือทางการเงิน และแม่บทการควบคุม ซึ่งใช้ในกิจกรรมเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน
  - การกำหนดกระบวนการสำหรับการจัดทำเอกสารและการให้อำนาจอนุมัติธุรกรรมเครื่องมือทางการเงินประเภทใหม่ ซึ่งควรพิจารณาทางด้านบัญชี กฎระเบียบ กฎหมาย และความเสี่ยงทางการเงิน และการปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือดังกล่าว

- การประมวลผลรายการเครื่องมือทางการเงิน รวมถึงการยืนยันยอดและการกระทบบยอดของเงินสดและสินทรัพย์ที่ถือครองโดยบุคคลภายนอก และกระบวนการการชำระเงิน
  - การแบ่งแยกหน้าที่ระหว่างผู้มีหน้าที่ลงทุนหรือซื้อขายเครื่องมือทางการเงินกับผู้ที่มีหน้าที่ปฏิบัติการ ประเมินมูลค่า และยืนยันยอดเครื่องมือดังกล่าว ตัวอย่างเช่น หน้าที่หรือการจ้ดตอ้ดกรในส่วนการพัฒนาแบบจำลองที่ช่วยในการกำหนดราคา ควรแยกออกจากหน่วยงานที่ทำการธุรกรรม
  - กระบวนการประเมินมูลค่าและการควบคุม รวมถึงการควบคุมข้อมูลที่ได้จากการกำหนดราคาจากบุคคลภายนอก
  - การติดตามผลการควบคุม
23. ลักษณะของความเสี่งอาจแตกต่างระหว่างกิจการที่มีปริมาณธุรกรรมสูงและมีความหลากหลายของเครื่องมือทางการเงินกับกิจการที่มีรายการเครื่องมือทางการเงินเพียงไม่กี่รายการ ซึ่งจะส่งผลต่อวิธีการในการควบคุมภายในที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น
- โดยปกติ กิจการที่มีปริมาณของเครื่องมือทางการเงินสูงจะมีห้องสำหรับทำการซื้อขายที่มีผู้ค้าที่เชี่ยวชาญและแบ่งแยกหน้าที่ระหว่างผู้ค้าเหล่านั้นและหน่วยงานสนับสนุน (ซึ่งฝ่ายสนับสนุนจะดำเนินงานตรวจสอบข้อมูลรายการค้าที่ทำให้แน่ใจว่าไม่มีการผิดพลาดและการถ่ายโอนข้อมูลอย่างถูกต้อง) ในสภาพแวดล้อมเช่นนี้ ผู้ค้าจะทำรายการทางโทรศัพท์หรือผ่านทางระบบการซื้อขายอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งการรวบรวมธุรกรรมที่เกี่ยวข้องและบันทึกบัญชีให้ถูกต้องนั้นมีความท้าทายมากกว่ากิจการที่มีเครื่องมือทางการเงินเพียงไม่กี่รายการ ซึ่งสามารถตรวจสอบความมีตัวตนและครบถ้วนได้จากการยืนยันยอดที่มีกับธนาคารเพียงไม่กี่ราย
  - ในทางตรงกันข้าม กิจการที่มีจำนวนเครื่องมือทางการเงินน้อยมักจะไม่ได้มีการแบ่งแยกหน้าที่และถูกจำกัดการเข้าถึงตลาด ในกรณีดังกล่าวแม้ว่าการระบุงการทำการธุรกรรมเครื่องมือทางการเงินจะง่าย แต่ก็มีความเสี่ยงที่ผู้บริหารต้องพึ่งพาบุคลากรที่มีจำนวนจำกัด ซึ่งอาจเพิ่มความเสี่ยงว่าการทำธุรกรรมไม่ได้รับการอนุมัติและอาจบันทึกบัญชีไม่ถูกต้อง

ความครบถ้วน ความถูกต้อง และความมืออยู่จริง

24. ย่อหน้าที 25-33 อธิบายถึงการควบคุมและกระบวนการ ซึ่งอาจมีอยู่ในกิจการที่มีปริมาณการทำธุรกรรมเครื่องมือทางการเงินสูง รวมทั้งกิจการที่มีห้องซื้อขาย ในทางกลับกัน กิจการที่ไม่ได้มีปริมาณของการทำธุรกรรมเครื่องมือทางการเงินสูงอาจไม่ได้มีการควบคุมกระบวนการเหล่านี้ แต่อาจมีการยืนยันยอดการทำรายการกับคู่สัญญาหรือสำนักหักบัญชีแทน การทำเช่นนี้เหมาะกับกิจการที่อาจมีการทำธุรกรรมกับหนึ่งหรือสองคู่สัญญา

หนังสือยืนยันรายการค้าและสำนักหักบัญชี

25. โดยทั่วไป สำหรับการทำธุรกรรมที่ดำเนินการโดยสถาบันการเงิน ข้อตกลงในสัญญาของเครื่องมือทางการเงินจะถูกบันทึกในเอกสารการยืนยันยอดที่แลกเปลี่ยนระหว่างคู่ค้าและสัญญาตาม

กฎหมาย สำนักหักบัญชีจะทำหน้าที่ตรวจสอบการแลกเปลี่ยนการยื่นยันยอดโดยจับคู่รายการค้า และการชำระราคา สำนักหักบัญชีส่วนกลางมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนและกิจการที่ใช้ สำนักหักบัญชีเป็นตัวกลางมักจะมีกระบวนการในการจัดการข้อมูลที่ส่งไปยังสำนักหักบัญชี

26. ไม่ใช่ธุรกรรมทั้งหมดที่ชำระราคาด้วยการแลกเปลี่ยน ในบางตลาดมีการสร้างวิธีปฏิบัติในการตกลงเงื่อนไขของธุรกรรมก่อนการชำระราคาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ กระบวนการนี้จำเป็นต้องแยกต่างหากจากผู้ทำการซื้อขายเครื่องมือทางการเงินเพื่อลดความเสี่ยงของการทุจริต ในตลาดอื่น ๆ การยื่นยันการทำธุรกรรมจะเกิดขึ้นหลังจากการชำระราคา และบางครั้งมีการยื่นยันยอดเงินรอโอนในตอนต้นของการชำระราคาก่อนตกลงเงื่อนไขทั้งหมด ซึ่งเป็นการเพิ่มความเสี่ยงเพราะกิจการที่ทำรายการต้องพึงพาวิธีการอื่น ๆ ในการทำธุรกรรม ซึ่งอาจรวมถึง
- การบังคับใช้การระงับยอดอย่างเข้มงวดระหว่างทะเบียนการซื้อขายเครื่องมือทางการเงินและทะเบียนของธุรกรรมที่ชำระราคาแล้ว (การแบ่งแยกหน้าที่ระหว่างทั้งสองฝ่ายเป็นเรื่องสำคัญ) รวมถึงมีการควบคุมกำกับดูแลการซื้อขายเครื่องมือทางการเงินเพื่อให้แน่ใจว่ามีความสมบูรณ์ของการทำธุรกรรม
  - ทบทวนเอกสารสรุปจากคู่สัญญาโดยเฉพาะเงื่อนไขสำคัญ แม้ว่าเงื่อนไขเต็มรูปแบบยังไม่ได้ตกลงกัน
  - ตรวจสอบผลกำไรขาดทุนของผู้ค้าเพื่อให้แน่ใจว่ามีการระงับยอดกับสิ่งที่หน่วยงานสนับสนุนคำนวณไว้

การระงับยอดกับธนาคารและผู้ดูแลทรัพย์สิน

27. เครื่องมือทางการเงินบางอย่าง เช่น พันธบัตรและหุ้นอาจถูกฝากไว้แยกจากกันในแต่ละศูนย์รับฝาก นอกจากนี้ เครื่องมือทางการเงินส่วนใหญ่มีการชำระเงินสด ณ จุดใดจุดหนึ่งของสัญญาและเป็นการชำระในช่วงเริ่มต้นของสัญญาด้วย ซึ่งการจ่ายหรือรับเงินสดจะผ่านบัญชีธนาคารของกิจการ การระงับยอดบัญชีของกิจการกับบัญชีของธนาคารและสำนักหักบัญชีอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้แน่ใจว่าการทำธุรกรรมมีการบันทึกบัญชีไว้อย่างถูกต้อง
28. มีข้อสังเกตว่าไม่ใช่ทุกเครื่องมือทางการเงินที่มีการชำระเงินในช่วงเริ่มต้นของสัญญาหรือสามารถบันทึกรายการกับศูนย์แลกเปลี่ยนหรือกับผู้รับฝากทรัพย์สิน ในกรณีนี้ ขั้นตอนการระงับยอดจะไม่สามารถระบุรายการค้าที่ไม่ได้ถูกบันทึกหรือรายการค้าที่บันทึกไม่ถูกต้อง ดังนั้น การควบคุมการยื่นยันยอดจึงมีความสำคัญ ถึงแม้จะมีการชำระเงินสดตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นของสัญญาก็ไม่สามารถแน่ใจว่าทุกรูปแบบหรือข้อตกลงในตราสาร (เช่น ระยะเวลาครบกำหนดหรือเงื่อนไขยกเลิกสัญญาก่อนกำหนด) ได้บันทึกอย่างถูกต้อง
29. นอกจากนี้ การเคลื่อนไหวของเงินสดอาจน้อยมากเมื่อเทียบกับปริมาณการซื้อขายทั้งหมดหรือที่แสดงในงบแสดงฐานะการเงินของกิจการ ดังนั้น จึงเป็นการยากที่จะพิจารณา ประโยชน์ของการระงับยอดจะเกิดเมื่อพนักงานการเงิน หรือพนักงานหน่วยงานสนับสนุนอื่น สอบทานรายการบัญชีทั้งหมดในบัญชีแยกประเภททั่วไป เพื่อให้แน่ใจว่าสมเหตุสมผลและมีเอกสาร

สนับสนุน กระบวนการนี้จะช่วยได้ถ้าอีกด้านของรายการเงินสดที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงินไม่ได้บันทึกอย่างถูกต้อง การตรวจสอบรายการที่สงสัยและรายการที่ติดค้างนานเป็นเรื่องจำเป็น โดยไม่ต้องคำนึงถึงยอดคงเหลือ เพราะอาจมีการหักลบรายการกระทบยอดในบัญชี

30. ในกิจการที่มีปริมาณของการทำธุรกรรมเครื่องมือทางการเงินสูง การควบคุมการกระทบยอดและการยืนยันยอดอาจกระทำโดยอัตโนมัติ ดังนั้น จึงควรมีการควบคุมทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่เพียงพอเพื่อสนับสนุนการทำธุรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การควบคุมนั้นต้องทำให้แน่ใจว่าข้อมูลที่มาจกแหล่งภายนอก (เช่น ธนาคารและผู้ดูแลทรัพย์สิน) และจากบัญชีของกิจการมีความครบถ้วนถูกต้อง และไม่ได้ขัดแย้งกันก่อนหรือระหว่างการกระทบยอด การควบคุมจำเป็นต้องทำให้แน่ใจว่าเกณฑ์ในการจับคู่รายการมีความเข้มงวดเพียงพอที่จะป้องกันการตัดรายการกระทบยอดที่ไม่ถูกต้อง

การควบคุมอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อความครบถ้วน ความถูกต้อง และความมีอยู่จริง

31. ความซับซ้อนที่มีอยู่ในเครื่องมือทางการเงินอาจไม่สามารถเห็นได้ชัดว่าควรบันทึกบัญชีในระบบของกิจการอย่างไร ในบางกรณี ผู้บริหารอาจกำหนดกระบวนการควบคุมเพื่อสอบทานนโยบายในการกำหนดวิธีการเฉพาะแต่ละประเภทของธุรกรรมในการวัดค่า การบันทึกและการลงบัญชีนโยบายเหล่านี้ควรมีการกำหนดและทบทวนล่วงหน้าโดยบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่มีความเข้าใจผลกระทบของเครื่องมือทางการเงินที่ต้องบันทึกบัญชี
32. การทำธุรกรรมอาจมีการยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมหลังจากเริ่มต้นทำรายการ การควบคุมที่เหมาะสมเกี่ยวกับการยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมสามารถลดความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ซึ่งเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด นอกจากนี้ กิจการอาจมีกระบวนการเพื่อยืนยันธุรกรรมที่ถูกยกเลิกหรือแก้ไข
33. ในสถาบันการเงินที่มีปริมาณของการซื้อขายสูง พนักงานอาวุโสมักตรวจสอบกำไรขาดทุนประจำวันตามทะเบียนของผู้ค้าแต่ละคน เพื่อประเมินความเหมาะสมตามความรู้ทางการตลาดของพนักงานอาวุโส การทำเช่นนี้อาจช่วยให้ผู้บริหารระบุการซื้อขายที่ไม่ครบถ้วนหรือไม่ถูกต้องหรืออาจจะระบุการทุจริตที่เกิดโดยผู้ค้า ดังนั้น จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องมีขั้นตอนการอนุมัติการทำธุรกรรมเพื่อช่วยพนักงานอาวุโสในการตรวจสอบ

การประเมินมูลค่าของเครื่องมือทางการเงิน

ข้อกำหนดของการรายงานทางการเงิน

34. ในหลายแม่บทการรายงานทางการเงิน เครื่องมือทางการเงินรวมทั้งอนุพันธ์แฝงถูกวัดค่าด้วยมูลค่ายุติธรรมเพื่อวัตถุประสงค์ของการแสดงรายการในงบแสดงฐานะการเงิน การคำนวณกำไรหรือขาดทุน และ/หรือการเปิดเผยข้อมูล โดยทั่วไปวัตถุประสงค์ของการวัดมูลค่ายุติธรรม คือการหาราคาที่ธุรกรรมจะเกิดขึ้นระหว่างผู้มีส่วนร่วมในตลาด ณ วันที่วัดมูลค่าภายใต้เงื่อนไขของตลาดในปัจจุบัน ซึ่งไม่ใช่ราคาซื้อขายสำหรับการบังคับชำระหนี้หรือการขายเมื่อกิจการมีปัญหาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นี้ ข้อมูลตลาดทั้งหมดที่เกี่ยวข้องต้องนำมารวมคำนวณ

35. การวัดมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สินทางการเงินอาจเกิดขึ้นเมื่อบันทึกการทำธุรกรรมเริ่มแรก และต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในมูลค่า การเปลี่ยนแปลงในการวัดมูลค่ายุติธรรมที่เกิดขึ้นอาจมีวิธีปฏิบัติทางการบัญชีที่แตกต่างกันตามแต่ละแม่บทการรายงานทางการเงิน ตัวอย่างเช่น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจบันทึกเป็นกำไรหรือขาดทุน หรืออาจบันทึกไว้ในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแม่บทการรายงานทางการเงินที่ใช้บังคับ เครื่องมือทางการเงินทั้งหมดหรือเฉพาะส่วน (ตัวอย่างเช่น อนุพันธ์แฝง เมื่อมีการบันทึกแยกต่างหาก) อาจจำเป็นต้องวัดค่าด้วยมูลค่ายุติธรรม
36. บางแม่บทการรายงานทางการเงินกำหนดลำดับชั้นของมูลค่ายุติธรรมเพื่อเพิ่มความสม่ำเสมอและการเปรียบเทียบกันได้ใน การวัดมูลค่ายุติธรรมและการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลเบื้องต้นอาจจำแนกออกเป็นหลายระดับที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้
- ระดับ 1 - ราคาเสนอซื้อขาย (ที่ไม่ผ่านการปรับปรุง) ในตลาดที่มีการเคลื่อนไหวสำหรับสินทรัพย์หรือ หนี้สินทางการเงินที่มีลักษณะคล้ายกันที่กิจการสามารถหามูลค่าได้ ณ วันที่ทำการวัดมูลค่า
  - ระดับ 2 - ข้อมูลอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากราคาเสนอซื้อขายที่รวมอยู่ในระดับ 1 ซึ่งสามารถสังเกตได้ สำหรับสินทรัพย์หรือหนี้สินทางการเงินไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ถ้าสินทรัพย์ทางการเงินหรือหนี้สินทางการเงินมีระยะเวลาตามสัญญาที่แน่นอน ข้อมูลระดับ 2 ต้องชัดเจนสำหรับเงื่อนไขทั้งหมดในสาระสำคัญของสินทรัพย์หรือหนี้สินทางการเงิน ข้อมูลระดับ 2 รวมข้อมูลดังต่อไปนี้
    - ราคาเสนอซื้อขายสำหรับสินทรัพย์หรือหนี้สินทางการเงินที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในตลาดที่มีการเคลื่อนไหว
    - ราคาเสนอซื้อขายสำหรับสินทรัพย์หรือหนี้สินทางการเงินที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันในตลาดที่ไม่มีการเคลื่อนไหว
    - ข้อมูลอื่นนอกเหนือจากราคาเสนอซื้อขาย ซึ่งสังเกตเห็นได้ของสินทรัพย์หรือหนี้สินทางการเงิน (เช่น อัตราดอกเบี้ยและอัตราผลตอบแทนในช่วงเวลาที่เสนอความผันผวนและส่วนต่างของความเสี่ยงด้านสินเชื่อ)
    - ข้อมูลที่ได้มาโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากข้อมูลตลาดที่สังเกตเห็นได้โดยวิธีสหสัมพันธ์หรือวิธีการอื่น (ข้อมูลที่ยืนยันจากตลาด)
  - ระดับ 3 - ข้อมูลที่ไม่สามารถสังเกตได้ของสินทรัพย์หรือหนี้สินทางการเงิน ข้อมูลที่ไม่สามารถสังเกตได้จะถูกนำมาใช้ในการคำนวณมูลค่ายุติธรรมแทนหากไม่มีข้อมูลที่สามารถสังเกตได้ ซึ่งจะใช้ในกรณีที่กิจกรรมการตลาดจำนวนน้อยสำหรับสินทรัพย์ทางการเงินหรือหนี้สินทางการเงิน ณ วันที่ทำการวัดมูลค่า

โดยทั่วไป ความไม่แน่นอนในการวัดมูลค่าเพิ่มขึ้นตามระดับข้อมูลจากระดับ 1 ถึงระดับ 2 หรือระดับ 2 ถึงระดับ 3 แม้ว่าจะอยู่ในระดับ 2 แต่อาจมีความไม่แน่นอนในการวัดมูลค่าที่มากขึ้นขึ้นอยู่กับ การสังเกตได้ของข้อมูล ความซับซ้อนของเครื่องมือทางการเงิน การประเมินมูลค่าของเครื่องมือทางการเงิน และปัจจัยอื่น ๆ

37. บางแม่บทการรายงานทางการเงินอาจกำหนดหรืออนุญาตให้กิจการปรับปรุงความไม่แน่นอนในการวัดมูลค่าเพื่อปรับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากการกำหนดราคาของผู้ซื้อขายในตลาดที่ส่งผลต่อความไม่แน่นอนของความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดราคาหรือกระแสเงินสดของเครื่องมือทางการเงิน ตัวอย่างเช่น

- การปรับแบบจำลอง บางแบบจำลองอาจมีข้อบกพร่องที่รู้จักกันอยู่แล้วหรือผลของการเปรียบเทียบอาจพบข้อบกพร่องสำหรับการวัดมูลค่ายุติธรรมตามแม่บทการรายงานทางการเงิน
- การปรับความเสี่ยงทางด้านสินเชื่อ บางแบบจำลองไม่คำนึงถึงความเสี่ยงด้านสินเชื่อ รวมถึงความเสี่ยงของคู่สัญญาหรือความเสี่ยงด้านสินเชื่อของตนเอง
- การปรับสภาพคล่อง บางแบบจำลองคำนวณราคากลางของตลาด แม้ว่าแม่บทการรายงานทางการเงินอาจกำหนดให้ปรับสภาพคล่อง เช่น ส่วนต่างของราคาเสนอซื้อ/เสนอขาย นอกจากนั้นการปรับสภาพคล่องรับรู้เมื่อเครื่องมือทางการเงินบางอย่างไม่มีสภาพคล่อง ซึ่งจะส่งผลต่อการประเมินมูลค่า
- การปรับความเสี่ยงอื่น ๆ ค่าที่วัดได้โดยใช้แบบจำลองที่ไม่คำนึงถึงทั้งปัจจัยอื่น ๆ ที่ผู้มีส่วนร่วมในตลาดจะพิจารณาในการกำหนดราคาเครื่องมือทางการเงินอาจไม่สะท้อนถึงมูลค่ายุติธรรม ณ วันที่วัดมูลค่า ดังนั้น จึงอาจจำเป็นต้องมีการปรับแยก เพื่อให้สอดคล้องกับแม่บทการรายงานทางการเงินที่ใช้บังคับ

การปรับจะไม่เหมาะสมหากมีการปรับการวัดมูลค่าและการประเมินมูลค่าของเครื่องมือทางการเงินต่างไปจากมูลค่ายุติธรรมตามที่กำหนดโดยแม่บทการรายงานทางการเงินที่ใช้บังคับ เช่น ใช้เกณฑ์ความระมัดระวัง

ปัจจัยที่สามารถสังเกตได้และที่ไม่สามารถสังเกตได้

38. ตามที่กล่าวไว้ข้างต้น แม่บทการรายงานทางการเงินจัดประเภทข้อมูลตามระดับของความสามารถสังเกตได้ของข้อมูล กิจกรรมในตลาดของเครื่องมือทางการเงินลดลงและความสามารถสังเกตได้ของข้อมูลลดลง จะส่งผลให้ความไม่แน่นอนการวัดมูลค่าเพิ่มขึ้น ลักษณะและความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่มีเพื่อสนับสนุนการประเมินมูลค่าของเครื่องมือทางการเงินที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับความสามารถสังเกตได้ของข้อมูลต่อการประเมินมูลค่า ซึ่งมีอิทธิพลจากลักษณะของตลาด (เช่น ระดับของกิจกรรมของตลาดไม่ว่าจะเป็นผ่านตลาดหลักทรัพย์หรือรายการนอกตลาด) ดังนั้น จึงมีความต่อเนื่องของลักษณะและความน่าเชื่อถือของหลักฐานที่ใช้สนับสนุนการประเมินมูลค่าและเป็นเรื่องยากมากขึ้นสำหรับผู้บริหารที่จะได้รับข้อมูลเพื่อสนับสนุนการประเมินมูลค่าเมื่อตลาดไม่มีการเคลื่อนไหวและข้อมูลไม่สามารถสังเกตได้

39. เมื่อไม่มีข้อมูลที่สามารถสังเกตได้ กิจการจะใช้ข้อมูลที่ไม่สามารถสังเกตได้ (ระดับ 3) ที่สะท้อนให้เห็นถึงข้อสมมติที่ว่าผู้มีส่วนร่วมในตลาดจะใช้กำหนดราคาสินทรัพย์ทางการเงินหรือหนี้สินทางการเงินรวมทั้งข้อสมมติเกี่ยวกับความเสี่ยง ข้อมูลที่ไม่สามารถสังเกตได้จะมีการพัฒนาโดยใช้

ข้อมูลที่ดีที่สุดที่มีอยู่ในสถานการณ์นี้ ในการพัฒนาข้อมูลที่ไม่สามารถสังเกตได้ กิจการอาจเริ่มต้นด้วยข้อมูลของกิจการเอง ซึ่งจะถูกรับด้วยข้อมูลที่มีอยู่ที่บ่งชี้ว่า (ก) คนอื่นในตลาดจะใช้ข้อมูลที่แตกต่างหรือ (ข) มีลักษณะเฉพาะกับกิจการที่ไม่สามารถใช้ได้กับคนอื่น ๆ ในตลาด (เช่น การทำงานร่วมกันโดยเฉพาะของกิจการ)

ผลกระทบจากตลาดที่ไม่มีการเคลื่อนไหว

40. ความไม่แน่นอนในการวัดมูลค่าเพิ่มขึ้นและการประเมินมูลค่ามีความซับซ้อนมากขึ้น เมื่อตลาดที่เครื่องมือทางการเงินหรือส่วนประกอบของเครื่องมือมีการซื้อขายอยู่ในตลาดที่ไม่มีการเคลื่อนไหว ไม่มีจุดที่ชัดเจนที่ตลาดที่มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนเป็นตลาดที่ไม่มีการเคลื่อนไหว ดังนั้น แม้บทการรายงานทางการเงินอาจให้แนวทางเกี่ยวกับเรื่องนี้ ลักษณะของตลาดที่ไม่เคลื่อนไหวรวมถึงการลดลงอย่างมากในปริมาณและระดับของกิจกรรมการซื้อขาย ราคาที่มีอยู่อาจแตกต่างกันไปอย่างมีนัยสำคัญตลอดเวลาหรือระหว่างผู้มีส่วนร่วมในตลาดหรือราคาไม่เป็นปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การประเมินว่าตลาดไม่มีการเคลื่อนไหวต้องใช้ดุลยพินิจ
41. เมื่อตลาดไม่มีการเคลื่อนไหวราคาเสนอซื้อขายอาจเก่า (นั่นคือล้าสมัย) ไม่สะท้อนถึงราคาที่มีผู้มีส่วนร่วมในตลาดอาจซื้อขายหรืออาจสะท้อนรายการบังคับขาย (เช่น เมื่อผู้ขายจำเป็นต้องขายสินทรัพย์ เพื่อให้เป็นไปตามกฎระเบียบหรือข้อกำหนดทางกฎหมาย จำเป็นต้องขายทรัพย์สินทันทีเพื่อสร้างสภาพคล่องหรือการดำรงอยู่ของผู้ซื้อที่มีศักยภาพที่มีเพียงคนเดียว ซึ่งเป็นผลมาจากข้อจำกัดทางกฎหมายหรือเวลาที่กำหนด) ดังนั้น การประเมินมูลค่าได้พัฒนาบนพื้นฐานของข้อมูลระดับ 2 และระดับ 3 ภายใต้สถานการณ์เช่นนี้ กิจการอาจมี
  - นโยบายการประเมินมูลค่าควรรวมถึงกระบวนการในการพิจารณาว่ามีข้อมูลในระดับ 1 หรือไม่
  - ความเข้าใจของการใช้ราคาหรือข้อมูลจากแหล่งภายนอกที่ใช้เป็นข้อมูลเทคนิคในการประเมินมูลค่าที่ใช้คำนวณเพื่อประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล เช่น ในตลาดที่มีการเคลื่อนไหว นายหน้าเสนอราคาของเครื่องมือทางการเงินที่ไม่ได้มีการซื้อขายโดยใช้ราคาที่เกิดขึ้นจริงของเครื่องมือทางการเงินที่คล้ายกัน แต่สำหรับตลาดที่มีการเคลื่อนไหวน้อย นายหน้าอาจเสนอราคาที่ใช้วิธีเทคนิคการประเมินมูลค่าที่เป็นของตนเองเพื่อกำหนดราคา
  - ความเข้าใจที่ว่าสภาพธุรกิจที่เสื่อมลงส่งผลกระทบต่อคู่สัญญา เช่นเดียวกับว่าสภาพธุรกิจที่เสื่อมลงในกิจการที่คล้ายกับคู่สัญญาอาจบ่งบอกว่าคู่สัญญาอาจไม่ปฏิบัติตามข้อผูกพัน (นั่นคือความเสี่ยงที่ไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาได้)
  - นโยบายในการปรับความไม่แน่นอนในการวัดมูลค่า การปรับดังกล่าวอาจรวมในการปรับเปลี่ยนแบบจำลอง การปรับการขาดสภาพคล่อง การปรับความเสี่ยงทางด้านสินเชื่อ และการปรับความเสี่ยงอื่น ๆ
  - ความสามารถในการคำนวณช่วงของผลลัพธ์ที่เป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับความไม่แน่นอน เช่น การวิเคราะห์ความอ่อนไหว

- นโยบายสำหรับการระบุค่า เมื่อข้อมูลที่ใช้วัดมูลค่ายุติธรรมได้เปลี่ยนระดับของลำดับชั้นมูลค่ายุติธรรมที่แตกต่างไป

42. ความยากในการประเมินมูลค่าอาจมีมากขึ้นเมื่อมีการลดลงอย่างรุนแรงหรือแม้กระทั่งการหยุดชะงักของการซื้อขายในเครื่องมือทางการเงิน ในสถานการณ์เช่นนี้เครื่องมือทางการเงินที่ก่อนหน้านี้สามารถประเมินมูลค่าโดยใช้ราคาตลาดได้อาจจำเป็นต้องเปลี่ยนมาใช้แบบจำลองในการประเมินมูลค่า

กระบวนการประเมินมูลค่าของผู้บริหาร

43. เทคนิคที่ผู้บริหารอาจนำมาใช้เพื่อประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงิน รวมถึงราคาที่สามารถสังเกตได้ การทำธุรกรรมที่ผ่านมา และแบบจำลองที่ใช้กับทั้งข้อมูลที่สามารถสังเกตได้และที่ไม่สามารถสังเกตได้ ผู้บริหารอาจใช้

(ก) การกำหนดราคาจากบุคคลภายนอก เช่น ใช้บริการการกำหนดราคาหรือราคาเสนอจากนายหน้า หรือ

(ข) ผู้เชี่ยวชาญการประเมินมูลค่า

การกำหนดราคาจากบุคคลภายนอกและผู้เชี่ยวชาญการประเมินมูลค่าอาจใช้เทคนิคการประเมินมูลค่าอย่างใดอย่างหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งอย่าง

44. ในหลายแม่บทการรายงานทางการเงิน หลักฐานที่ดีที่สุดของมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงินหาได้จากการทำธุรกรรมในตลาดที่เคลื่อนไหว (นั่นคือข้อมูลระดับ 1) ในกรณีเช่นนี้ การประเมินมูลค่าของเครื่องมือทางการเงินจะค่อนข้างง่าย ราคาเสนอซื้อขายสำหรับเครื่องมือทางการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์หรือการซื้อขายนอกตลาดที่มีความคล่องตัวนั้น ข้อมูลอาจมาจากแหล่งต่าง ๆ เช่น สิ่งพิมพ์ทางการเงิน ราคาในตลาดหลักทรัพย์ หรือจากการกำหนดราคาจากบุคคลภายนอก เมื่อใช้ราคาเสนอซื้อขายเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้บริหารต้องเข้าใจพื้นฐานที่ราคาเสนอดังกล่าวอ้างเพื่อให้แน่ใจว่าราคาสะท้อนให้เห็นถึงสถานะตลาด ณ วันที่วัดมูลค่า ราคาเสนอซื้อขายได้จากสิ่งพิมพ์ทางการเงินหรือตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งอาจให้หลักฐานเพียงพอของมูลค่ายุติธรรมเมื่อ ตัวอย่างเช่น

(ก) ราคาไม่ลำสมัยหรือ “เก่า” (ตัวอย่างเช่น ถ้าราคาเสนอซื้อขายอ้างอิงจากราคาซื้อขายล่าสุดและการซื้อขายนั้นเกิดขึ้นนานแล้ว)

(ข) ราคาเสนอซื้อขายนี้คือราคาที่ผู้แทนจำหน่ายจะซื้อขายเครื่องมือทางการเงินด้วยความดีและปริมาณที่เพียงพอ

45. เมื่อไม่มีราคาตลาดปัจจุบันที่ชัดเจนสำหรับเครื่องมือทางการเงิน (นั่นคือข้อมูลระดับ 1) กิจการจำเป็นต้องรวบรวมตัวชี้วัดราคาอื่น ๆ ที่จะใช้ในเทคนิคการประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงิน ตัวชี้วัดราคาอาจรวมถึง

- ธุรกรรมที่เกิดขึ้นล่าสุดรวมถึงรายการหลังจากวันที่โนงบการเงินในเครื่องมือเดียวกัน พิจารณาว่าจำเป็นต้องปรับตามการเปลี่ยนแปลงของสถานะตลาดระหว่างวันที่วัดมูลค่าและวันที่ทำธุรกรรม ในขณะที่การทำธุรกรรมเหล่านี้จะไม่จำเป็นต้องบ่งชี้ถึงสถานะตลาดที่มีอยู่

ณ วันที่ในงบการเงิน นอกจากนี้ก็เป็นไปได้ว่าการทำธุรกรรมเป็นตัวแทนการทำธุรกรรม บังคับขาย ดังนั้น จึงไม่บ่งชี้ถึงราคาซื้อขายตามคำสั่ง

- การทำธุรกรรมปัจจุบันหรือล่าสุดในเครื่องมือที่คล้ายกันหรือที่มักรู้จักกันในชื่อ “ราคาที่เป็นตัวแทน” การปรับปรุงจะต้องทำกับราคาที่เป็นตัวแทนเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างราคาตัวแทนและราคาเครื่องมือทางการเงิน ตัวอย่างเช่น ความแตกต่างในสภาพคล่องหรือความเสี่ยงด้านสินเชื่อบetweenสองเครื่องมือทางการเงินจะถูกนำมาสะท้อนในราคา
- ดัชนีสำหรับเครื่องมือที่คล้ายกัน เช่นเดียวกับการทำธุรกรรมในเครื่องมือที่คล้ายกัน การปรับปรุงจะต้องทำเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างราคาของเครื่องมือทางการเงินและราคาเครื่องมือทางการเงินที่ใช้ดัชนีมาคำนวณ

46. มีการคาดหวังว่าผู้บริหารจะมีเอกสารเกี่ยวกับนโยบายการประเมินมูลค่าและแบบจำลองที่ใช้ในการประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงิน รวมทั้งเหตุผลที่ใช้แบบจำลองดังกล่าว การเลือกใช้ข้อสมมติในวิธีการประเมินมูลค่า และการพิจารณาของกิจการในการปรับความไม่แน่นอนในการวัดมูลค่าว่าจำเป็นหรือไม่

แบบจำลอง

47. แบบจำลองอาจใช้ในการประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงิน เมื่อไม่สามารถหาราคาได้โดยตรงในตลาด แบบจำลองอาจเป็นสูตรที่ใช้ในการกำหนดราคาพันธบัตรทั่วไปแบบง่าย ๆ หรืออาจซับซ้อนโดยต้องพัฒนาระบบซอฟต์แวร์เพื่อประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงินกับข้อมูลระดับ 3 หลายแบบจำลองอยู่บนพื้นฐานของการคำนวณคิดลดกระแสเงินสด
48. แบบจำลองประกอบด้วยวิธีคำนวณ ข้อสมมติ และข้อมูล วิธีคำนวณจะอธิบายกฎหรือหลักการความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในการประเมินมูลค่า ข้อสมมติรวมถึงการประมาณการของตัวแปรที่ไม่แน่นอน ซึ่งใช้ในแบบจำลอง ข้อมูลอาจประกอบด้วยข้อมูลจริงหรือข้อสมมติเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินหรือข้อมูลอื่น ๆ ของเครื่องมือทางการเงิน
49. ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ เนื้อหาที่กิจการอาจมีอยู่เมื่อสร้างหรือตรวจสอบความถูกต้องของแบบจำลองสำหรับเครื่องมือทางการเงิน ซึ่งรวมถึง
- แบบจำลองมีการตรวจสอบก่อนที่จะใช้งาน และมีการตรวจสอบเป็นระยะเพื่อให้มั่นใจว่ายังเหมาะสมสำหรับการใช้งาน กระบวนการตรวจสอบของกิจการอาจรวมถึงการประเมิน
    - ความเชื่อถือได้ทางทฤษฎีของวิธีการและการคำนวณอย่างถูกต้องรวมทั้งความเหมาะสมของปัจจัยที่กำหนดและความอ่อนไหว
    - ความต่อเนื่องและความสมบูรณ์ของข้อมูลของแบบจำลองกับวิธีปฏิบัติทั่วไปและข้อมูลที่เหมาะสมได้ถูกนำมาใช้ในแบบจำลองหรือไม่
  - มีนโยบายควบคุมการเปลี่ยนแปลง ขั้นตอน และการควบคุมรักษาความปลอดภัยต่อแบบจำลองที่เหมาะสม

- แบบจำลองมีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับในเวลาที่เหมาะสมเมื่อสภาวะตลาดมีการเปลี่ยนแปลง
- แบบจำลองมีการเปรียบเทียบ สอบทานและทดสอบความถูกต้องเป็นระยะ ๆ โดยหน่วยงานที่แยกต่างหากและมีความเที่ยงธรรม การทำเช่นนี้เป็นวิธีการเพื่อให้มั่นใจว่าผลลัพธ์ของแบบจำลองเป็นตัวแทนที่ยุติธรรมของมูลค่าที่ผู้มีส่วนร่วมในตลาดกำหนดต่อเครื่องมือทางการเงิน
- แบบจำลองเพิ่มการใช้ข้อมูลที่สามารถสังเกตได้ให้มากที่สุดและลดการใช้ข้อมูลที่ไม่สามารถสังเกตได้ให้น้อยที่สุด
- การปรับปรุงผลลัพธ์ของแบบจำลองเพื่อสะท้อนข้อสมมติที่ว่าผู้มีส่วนร่วมในตลาดจะใช้ในสถานการณ์ที่คล้ายกัน
- แบบจำลองต้องมีการจัดทำเอกสารอย่างเพียงพอ รวมถึงรูปแบบการใช้งาน และข้อจำกัด และปัจจัยที่สำคัญ ข้อมูลที่จำเป็น ผลของการวิเคราะห์ความถูกต้อง และการปรับปรุงใด ๆ ที่เกิดขึ้นกับผลลัพธ์ของแบบจำลอง

ตัวอย่างของเครื่องมือทางการเงินทั่วไป

50. ต่อไปนี้จะเป็นการอธิบายถึงแบบจำลองที่อาจนำไปใช้ในการประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงินทั่วไปที่รู้จักกันว่าเป็นสินทรัพย์ที่สามารถนำมาแปลงเป็นหลักทรัพย์⁹ เพราะสินทรัพย์นี้มักถูกประเมินมูลค่าโดยขึ้นอยู่กับการใช้ข้อมูลระดับ 2 หรือ 3 จึงใช้แบบจำลองในการประเมินมูลค่าและเกี่ยวข้องกับ

- การทำความเข้าใจประเภทของหลักทรัพย์ – โดยพิจารณา (ก) หลักประกันอ้างอิงและ (ข) ลักษณะของหลักทรัพย์ หลักประกันที่ใช้อ้างอิงถูกใช้ประเมินระยะเวลาและจำนวนเงินของกระแสเงินสด เช่น การจำนอง หรือดอกเบี้ย บัตรเครดิต และการจ่ายชำระเงินต้น
- การทำความเข้าใจลักษณะของหลักทรัพย์ ซึ่งรวมถึงการประเมินสิทธิในกระแสเงินสดตามสัญญา เช่น ลำดับการจ่ายเงิน และเหตุแห่งการผัดผ่อนชำระหนี้ ลำดับการจ่ายเงินเป็นที่ทราบโดยทั่วกันว่ามีลำดับการจ่ายชำระตามสิทธิ อ้างถึงระยะเวลา ซึ่งกำหนดสำหรับบางลำดับความสำคัญของผู้ถือหลักทรัพย์ (หุ้นกู้ไม่ด้อยสิทธิ) ซึ่งจะมีการจ่ายชำระก่อนผู้อื่น (หุ้นกู้ด้อยสิทธิ) สิทธิของแต่ละลำดับของผู้ถือหลักทรัพย์ (บ่อยครั้งที่เรียกตามกระแสเงินสดว่า “สิทธิในกระแสเงินสดตามลำดับขั้น”) อาจนำมาตั้งข้อสมมติเกี่ยวกับเวลาและจำนวนเงินกระแสเงินสดเพื่อหาประมาณการกระแสเงินสดสำหรับแต่ละลำดับของผู้ถือหลักทรัพย์ กระแสเงินสดที่คาดการณ์นี้จะถูกคิดลดเพื่อให้ได้มูลค่ายุติธรรมโดยประมาณ

⁹ หลักทรัพย์ที่มีสินทรัพย์เป็นหลักประกัน หมายถึง เครื่องมือทางการเงิน ซึ่งถูกค้ำประกันโดยกลุ่มของสินทรัพย์ (รู้จักกันว่าเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกัน เช่น ลูกหนี้บัตรเครดิต หรือ สินเชื่อรถยนต์) และมีมูลค่าและรายได้จากสินทรัพย์ที่รองรับเหล่านั้น

51. กระแสเงินสดของสินทรัพย์ที่สามารถนำมาแปลงเป็นหลักทรัพย์อาจได้รับผลกระทบจากการชำระเงินล่วงหน้าจากหลักประกันอ้างอิงและความเสี่ยงที่อาจมีการผิดนัดและผลจากการประมาณผลขาดทุนรุนแรง ข้อสมมติการชำระเงินล่วงหน้า (ถ้ามี) จะขึ้นอยู่กับภาระเงินอัตราดอกเบี้ยในตลาดสำหรับหลักประกันที่คล้ายกัน ตัวอย่างเช่น ถ้าอัตราดอกเบี้ยในตลาดสำหรับสินเชื่อบ้านลดลงแล้ว สินเชื่อบ้านที่อ้างอิงอาจพบอัตราชำระเงินล่วงหน้าสูงกว่าที่คาดไว้ การประมาณการผิดนัดชำระและผลขาดทุนรุนแรงเกี่ยวข้องกับการประเมินผลของหลักประกันอ้างอิงและอัตราที่ผู้กู้จะผิดนัด ตัวอย่างเช่น เมื่อหลักประกันอ้างอิงคือสินเชื่อที่อยู่อาศัย ผลขาดทุนรุนแรงอาจได้รับผลกระทบโดยการประมาณการของราคาที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นมากกว่าระยะเวลาของหลักทรัพย์

การกำหนดราคาจากบุคคลภายนอก

52. กิจการอาจใช้การกำหนดราคาจากบุคคลภายนอกเพื่อหามูลค่ายุติธรรม การจัดทางการเงินของกิจการรวมถึงการประเมินมูลค่าของเครื่องมือทางการเงินและจัดเตรียมการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินเหล่านี้ อาจต้องใช้ความชำนาญ ซึ่งผู้บริหารไม่มีกิจการอาจไม่สามารถที่จะพัฒนาเทคนิคการประเมินมูลค่าที่เหมาะสม รวมทั้งแบบจำลองที่อาจถูกใช้ในการประเมินมูลค่า ซึ่งอาจใช้ราคาจากบุคคลภายนอกในการประเมินมูลค่าหรือการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน โดยเฉพาะกรณีที่กิจการขนาดเล็กหรือไม่ได้ทำธุรกรรมเครื่องมือทางการเงินจำนวนมาก (เช่น สถาบันที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่มีแผนลงทุน) แม้ว่าผู้บริหารจะใช้ที่มาของราคาจากบุคคลที่สาม ผู้บริหารมีหน้าที่รับผิดชอบต่อผลการประเมินนั้น
53. การกำหนดราคาจากบุคคลภายนอกอาจถูกใช้เนื่องจากปริมาณของหลักทรัพย์ที่ต้องการราคาในช่วงเวลาที่สั้นอาจทำไม่ได้โดยกิจการ กรณีนี้มักพบในการซื้อขายเงินลงทุนที่จะต้องประเมินมูลค่าสินทรัพย์สุทธิในแต่ละวัน ในกรณีอื่น ๆ ผู้บริหารอาจมีกระบวนการกำหนดราคาของตัวเอง แต่ใช้การกำหนดราคาจากบุคคลภายนอกมาประเมินร่วมกับมูลค่าที่ประเมินด้วยตนเอง
54. อาจเป็นเหตุผลใดเหตุผลหนึ่งดังต่อไปนี้ ที่กิจการส่วนใหญ่เลือกใช้การกำหนดราคาจากบุคคลภายนอกเมื่อประเมินราคาหลักทรัพย์ไม่ว่าจะเป็นหลักทรัพย์เริ่มต้นหรือใช้ประกอบการประเมินมูลค่าของตนเอง ที่มาของการกำหนดราคาจากบุคคลภายนอกแบ่งประเภทดังนี้
- บริการกำหนดราคา รวมถึงบริการการกำหนดราคากลาง
  - ราคาเสนอซื้อขายจากนายหน้า

บริการกำหนดราคา

55. บริการกำหนดราคาจะให้ข้อมูลราคาและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับราคาสำหรับเครื่องมือทางการเงินที่หลากหลายแล้วแต่ประเภทของกิจการ ซึ่งจะทำให้การประเมินมูลค่าของเครื่องมือทางการเงินจำนวนมากเป็นรายวัน การประเมินมูลค่านี้ทำโดยการรวบรวมข้อมูลการตลาดและราคาจากหลายแหล่งที่มา รวมทั้งผู้สร้างสภาพคล่อง และในบางกรณีการใช้เทคนิคการประเมินมูลค่าภายในเพื่อให้ได้มาซึ่งประมาณการมูลค่ายุติธรรม บริการกำหนดราคาอาจใช้หลายวิธีการ เพื่อให้ได้มาซึ่ง

ราคา บริการกำหนดราคามักจะใช้เป็นแหล่งที่มาของราคาโดยใช้ข้อมูลระดับ 2 บริการกำหนดราคาอาจมีการควบคุมที่เข้มแข็งในเรื่องวิธีการกำหนดราคาที่เกิดขึ้นเพื่อลูกค้าที่มีหลากหลาย เช่น ด้านซื้อและขายจากนักลงทุน ฝ่ายสนับสนุน และฝ่ายสำนักงานกลาง ผู้สอบบัญชี และอื่น ๆ

56. บริการกำหนดราคามักจะมีกระบวนการที่เป็นทางการสำหรับลูกค้าที่โต้แย้งราคาที่ได้มาจากการบริการกำหนดราคา กระบวนการที่ทำหายเหล่านี้ทำให้ลูกค้าต้องเตรียมหลักฐานที่จะสนับสนุนราคาในแต่ละทางเลือก และความท้าทายในการแบ่งประเภทขึ้นอยู่กับคุณภาพของหลักฐานที่ให้มา ตัวอย่างเช่น ความท้าทายของราคาขึ้นอยู่กับการขายปัจจุบันของตราสารที่บริการกำหนดราคาไม่ได้ตระหนักว่าอาจลดลง ในขณะที่ความท้าทายของราคาที่สูงขึ้นอยู่กับเทคนิคการประเมินมูลค่าของลูกค้าเองอาจมีความละเอียดมากขึ้น ด้วยวิธีนี้บริการกำหนดราคาให้บริการกับผู้ซื้อขายจำนวนมากในตลาดทั้งด้านซื้อและขาย อาจได้ราคาที่ถูกต้องที่จะสะท้อนข้อมูลที่มีอยู่ให้กับผู้มีส่วนร่วมในตลาด

การบริการกำหนดราคากลาง

57. กิจการบางแห่งอาจใช้ข้อมูลราคาจากการบริการกำหนดราคากลาง ซึ่งแตกต่างจากการบริการกำหนดราคาอื่น ๆ การบริการกำหนดราคากลางรวบรวมข้อมูลราคาจากหลายกิจการที่เกี่ยวข้อง (สมาชิก) แต่ละสมาชิกส่งราคาให้การบริการกำหนดราคา การบริการกำหนดราคาจะถือว่าข้อมูลนี้เป็นความลับและส่งกลับราคากลางให้กับสมาชิกแต่ละราย ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยคณิตศาสตร์ของข้อมูลหลังจากลบข้อมูลในการกำจัดค่าผิดปกติ สำหรับบางตลาด เช่น ตราสารอนุพันธ์ที่มีความซับซ้อนราคาที่สุดคดล้องกันอาจเป็นข้อมูลที่ดีที่สุดที่มีอยู่ อย่างไรก็ตาม มีหลายปัจจัยที่ใช้พิจารณาเมื่อมีการประเมินราคากลาง ตัวอย่างเช่น

- ราคาที่ส่งโดยสมาชิกสะท้อนให้เห็นถึงการทำธุรกรรมจริงหรือราคาที่ตั้งขึ้นโดยมีพื้นฐานเทคนิคการประเมินมูลค่าโดยแบบจำลองของตนเอง
- จำนวนแหล่งที่มาจากราคาที่ได้รับ
- คุณภาพของแหล่งที่มาที่ถูกใช้โดยการบริการกำหนดราคากลาง
- ผู้มีส่วนร่วมรวมถึงผู้มีส่วนร่วมชั้นนำในตลาดหรือไม่

58. โดยปกติราคากลางจะมีให้เฉพาะสมาชิกที่ส่งราคาของตัวเองให้การบริการกำหนดราคา ดังนั้นไม่ใช่ทุกกิจการที่จะมีสิทธิเข้าถึงราคากลาง เนื่องจากสมาชิกทั่วไปไม่สามารถรู้วิธีประมาณราคาสำหรับแหล่งอื่น ๆ ของหลักฐานเพื่อข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับราคากลางที่อาจจำเป็นสำหรับผู้บริหารในการสนับสนุนการประเมินมูลค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในบางกรณีที่ราคาบ่งชี้ขึ้นอยู่กับเทคนิคการประเมินมูลค่าของตัวเองและผู้บริหารไม่สามารถเข้าใจที่มาของการคำนวณราคาได้

ราคาเสนอซื้อขายจากนายหน้า

59. นายหน้าจัดเตรียมราคาเสนอซื้อขาย ซึ่งเป็นบริการที่ให้แก่ลูกค้าเท่านั้น ราคาเสนอซื้อขายที่ให้อาจมีความแตกต่างกันในหลายปัจจัยจากราคาที่ได้รับจากการบริการกำหนดราคา นายหน้าอาจไม่เต็มใจที่จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการที่ใช้ในการประเมินราคาของพวกเขา แต่อาจมีการเข้าถึงข้อมูล

ในการทำธุรกรรมเกี่ยวกับการบริการกำหนดราคาที่ไม่เกี่ยวข้อง ราคาเสนอซื้อขายของนายหน้าอาจนำมาใช้ได้หรือนำมาบังชี้ได้ ราคาที่บังชี้ได้อาจเป็นประมาณการมูลค่ายุติธรรมที่ดีที่สุดของนายหน้า ในขณะที่ราคาที่น่ามาใช้เป็นราคาที่น่าใช้นายหน้าในการทำธุรกรรมนี้ ราคาที่น่ามาใช้เป็นหลักฐานที่ดีที่สุดของมูลค่ายุติธรรม ราคาที่บังชี้มีความน่าเชื่อถือน้อยกว่าเพราะขาดความโปร่งใส ในวิธีการที่ใช้โดยนายหน้าสร้างขึ้นเอง นอกจากนี้ การควบคุมราคาที่มีการแสดงรายการของนายหน้า จะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับว่านายหน้าถือหลักทรัพย์ประเภทเดียวกันในพอร์ตตัวเองหรือไม่ ราคาที่เสนอของนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์มักจะใช้ข้อมูลระดับ 3 และบางครั้งอาจใช้ข้อมูลภายนอกที่มีอยู่

ข้อพิจารณาเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดราคาจากบุคคลภายนอก

60. การทำความเข้าใจถึงแหล่งที่มาของวิธีการคำนวณราคาช่วยให้ผู้บริหารประเมินได้ว่าข้อมูลดังกล่าวมีความเหมาะสมสำหรับการประเมินมูลค่าหรือไม่ รวมทั้งเป็นข้อมูลที่ใช้ในการประเมินมูลค่าและสามารถแบ่งประเภทข้อมูลเพื่อวัตถุประสงค์ในการเปิดเผยข้อมูลได้ ตัวอย่างเช่น การกำหนดราคาจากบุคคลภายนอกอาจประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงินโดยแบบจำลองของบุคคลภายนอก และผู้บริหารจำเป็นต้องเข้าใจวิธีการ ข้อสมมติและข้อมูลที่ใช้
61. ถ้าการวัดมูลค่ายุติธรรมจากการกำหนดราคาจากบุคคลภายนอกไม่ได้มีที่มาจากราคาปัจจุบันในตลาดที่มีสภาพคล่อง ผู้บริหารจำเป็นต้องพิจารณาการประเมินมูลค่ายุติธรรมว่าวิธีดังกล่าวเป็นไปตามแม่บทการรายงานทางการเงินที่ใช้บังคับหรือไม่ ความเข้าใจของผู้บริหารในการประเมินมูลค่ายุติธรรมประกอบด้วย
  - การประเมินวิธีการวัดมูลค่ายุติธรรม ตัวอย่างเช่น การวัดมูลค่ายุติธรรมโดยใช้เทคนิคการประเมินมูลค่าว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวัดมูลค่ายุติธรรมหรือไม่
  - ราคาเสนอซื้อขายเป็นราคารับซื้อคืนหรือไม่ ช่วงห่างระหว่างราคารับซื้อคืน หรือราคาเสนอซื้อ
  - ความถี่ในการวัดมูลค่ายุติธรรมที่ประมาณโดยการกำหนดราคาจากบุคคลภายนอก เพื่อประเมินว่าสะท้อนให้เห็นถึงภาวะตลาด ณ วันที่วัดมูลค่าหรือไม่

การทำความเข้าใจข้อมูลที่มีการกำหนดราคาจากบุคคลภายนอกนำมาใช้กำหนดราคาเสนอซื้อขายเครื่องมือทางการเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องมือทางการเงินที่ถือโดยกิจการช่วยผู้บริหารในการประเมินความเกี่ยวข้องและความน่าเชื่อถือของหลักฐานที่ใช้สนับสนุนการประเมินมูลค่า

62. มีความเป็นไปได้ว่าจะมีความแตกต่างระหว่างดัชนีราคาจากแหล่งที่แตกต่างกัน การทำความเข้าใจวิธีการได้มาซึ่งดัชนีราคา และเหตุผลที่เกิดความไม่เท่าเทียมกันเหล่านี้ จะช่วยให้ผู้บริหารรวบรวมหลักฐานเพื่อใช้ในการพัฒนาการประเมินมูลค่าของเครื่องมือทางการเงิน เพื่อประเมินว่าการประเมินมูลค่าวิธีใดที่เหมาะสม การนำราคาเฉลี่ยของราคาเสนอซื้อขายมาใช้โดยไม่มีกรหาข้อมูลเพิ่มเติมอาจไม่เหมาะสม เพราะราคาหนึ่งในช่วงทั้งหมดอาจไม่ได้เป็นตัวแทนของมูลค่ายุติธรรมที่ดีที่สุด และอาจไม่เป็นราคาเฉลี่ย เพื่อประเมินว่าการประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงินสมเหตุสมผลหรือไม่ ผู้บริหารอาจ

- พิจารณาว่าการทำธุรกรรมที่เกิดขึ้นจริงเป็นรายการที่บังคับมากกว่ารายการที่ผู้ซื้อและผู้ขายเต็มใจ กรณีนี้อาจทำให้ไม่สามารถเปรียบเทียบราคาได้
- วิเคราะห์กระแสเงินสดที่จะเกิดขึ้นในอนาคตของเครื่องมือ สามารถนำมาเป็นดัชนีที่ใช้ในการกำหนดราคาที่ดีที่สุด
- ขึ้นอยู่กับลักษณะของข้อมูลที่ไม่สามารถสังเกตได้ การประมาณการจากราคาที่สามารถสังเกตได้ไปยังราคาที่ไม่สามารถสังเกตได้ (เช่น อาจมีราคาที่สามารถสังเกตได้ที่มีระยะเวลาไถ่ถอนถึงสิบปีแต่ไม่ถือเป็นระยะยาว แต่ราคาสิบปีอาจมีความสามารถในการประมาณเกินสิบปีเป็นตัวบ่งชี้) การดูแลเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้แน่ใจว่าการคาดการณ์ไม่ได้เกินกว่าราคาที่สามารถสังเกตได้ เพื่อให้เชื่อมโยงไปถึงราคาที่สามารถสังเกตได้จากตลาดกลายเป็นราคาที่น่าเชื่อถือมากขึ้น
- เปรียบเทียบราคาในกลุ่มของเครื่องมือทางการเงินแต่ละรายการ เพื่อให้แน่ใจว่าใช้วิธีการเดียวกันในเครื่องมือทางการเงินที่คล้ายคลึงกัน
- ใช้มากกว่าหนึ่งแบบจำลองที่จะยืนยันผลที่ได้จากแต่ละรายการ โดยคำนึงถึงข้อมูลและการตั้งข้อสมมติที่ใช้ในแต่ละรายการ หรือ
- ประเมินการเคลื่อนไหวของราคาสำหรับเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องและหลักประกัน

ในการตัดสินใจที่จะประเมินมูลค่า กิจการอาจพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งอาจเหมาะสมเฉพาะในสถานการณ์ของกิจการ

การใช้ผู้เชี่ยวชาญประเมินราคา

63. ผู้บริหารอาจจ้างผู้เชี่ยวชาญการประเมินมูลค่าจากวาณิชธนกิจ นายหน้า หรือบริษัทประเมินราคาอื่น ๆ เพื่อประเมินมูลค่าหลักทรัพย์บางส่วนหรือทั้งหมด ซึ่งแตกต่างจากการใช้บริการการกำหนดราคาและการใช้ราคาที่กำหนดโดยนายหน้า โดยทั่วไป วิธีการและข้อมูลที่ใช้จะพร้อมให้ผู้บริหารมากกว่าเมื่อได้รับการว่าจ้างให้เป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินมูลค่าแทนผู้บริหาร แต่ถึงแม้ว่าผู้บริหารจะจ้างผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารยังคงเป็นผู้ที่รับผิดชอบสูงสุดสำหรับการประเมินมูลค่าที่ใช้

ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหนี้สินทางการเงิน

64. การทำความเข้าใจผลกระทบของความเสียด้านสินเชื่อเป็นเรื่องสำคัญของการประเมินมูลค่าทั้งสินทรัพย์ทางการเงินและหนี้สินทางการเงิน การประเมินนี้สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของสินเชื่อและความแข็งแกร่งทางการเงินของทั้งผู้ออกและผู้ให้การสนับสนุนสินเชื่อ ในบางแม่บทการรายงานทางการเงิน การวัดมูลค่าของหนี้สินทางการเงินจะถือว่าถูกโอนไปยังผู้มีส่วนร่วมในตลาด ณ วันที่วัดมูลค่า เมื่อไม่มีราคาตลาดที่สังเกตได้สำหรับหนี้สินทางการเงิน มูลค่าจะถูกวัดด้วยวิธีการเดียวกันกับที่คู่สัญญาใช้ในการประเมินมูลค่าของสินทรัพย์ที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่

มีปัจจัยเฉพาะกับหนี้สิน (เช่น การเพิ่มประสิทธิภาพของเครดิตของบุคคลที่สาม) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ¹⁰ ของกิจการที่มักจะวัดได้ยาก

การแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน

65. แม่บทการรายงานทางการเงินส่วนใหญ่กำหนดให้มีการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินเพื่อช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินประเมินผลกระทบของกิจกรรมเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินที่มีต่อกิจการ รวมถึงความเสี่ยงและความไม่แน่นอนที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงิน
66. แม่บทการรายงานทางการเงินส่วนใหญ่มีการเปิดเผยข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (รวมถึงนโยบายการบัญชี) ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน ข้อกำหนดทางการบัญชีสำหรับการวัดมูลค่ายุติธรรมในการแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน มีเป็นจำนวนมากในแม่บทการรายงานทางการเงินส่วนใหญ่และมากกว่าเพียงการประเมินมูลค่าของเครื่องมือทางการเงิน ตัวอย่างเช่น การเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินเชิงคุณภาพเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินให้ข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับลักษณะของเครื่องมือทางการเงินและกระแสเงินสดในอนาคตที่อาจช่วยแจ้งให้นักลงทุนทราบเกี่ยวกับความเสี่ยงที่กิจการมี

ประเภทของการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน

67. ข้อกำหนดของการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินรวมถึง
- (ก) การเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินเชิงปริมาณที่ได้มาจากจำนวนเงินที่ได้รวมอยู่ในงบการเงิน ตัวอย่างเช่น ประเภทของสินทรัพย์ทางการเงินและหนี้สินทางการเงิน
  - (ข) การเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินเชิงปริมาณที่ต้องอาศัยดุลยพินิจอย่างมาก เช่น การวิเคราะห์ความอ่อนไหวสำหรับความเสี่ยงด้านตลาดแต่ละประเภทที่กิจการมี
  - (ค) การเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินเชิงคุณภาพ ตัวอย่างเช่น คำอธิบายถึงการกำกับดูแลของกิจการต่อเครื่องมือทางการเงิน วัตถุประสงค์ การควบคุม นโยบาย และกระบวนการจัดการความเสี่ยงแต่ละประเภท ที่อาจเกิดขึ้นจากเครื่องมือทางการเงิน และวิธีที่ใช้ในการวัดความเสี่ยง
68. ยิ่งการประเมินมูลค่ามีความอ่อนไหวมากขึ้นเพียงใด การเปลี่ยนแปลงในตัวแปรเฉพาะยิ่งทำให้การเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินมีความจำเป็นในการระบุความไม่แน่นอนในการประเมินมูลค่า บางแม่บทการรายงานทางการเงินยังอาจต้องเปิดเผยการวิเคราะห์ความอ่อนไหวรวมถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงในข้อสมมติที่กิจการใช้ในการประเมินมูลค่า ตัวอย่างเช่น การเปิดเผยข้อมูลเพิ่มเติมที่จำเป็นสำหรับเครื่องมือทางการเงินที่มีการวัดมูลค่ายุติธรรมที่ใช้ข้อมูลระดับ 3 ตามลำดับชั้นของมูลค่ายุติธรรม มีจุดมุ่งหมายเพื่อแจ้งให้ผู้ใช้งบการเงินเกี่ยวกับผลกระทบของการวัดมูลค่ายุติธรรมที่ใช้ในการใส่ข้อมูล

¹⁰ ความเสี่ยงด้านสินเชื่อของกิจการเอง หมายถึง จำนวนที่เปลี่ยนแปลงไปของมูลค่ายุติธรรมที่ไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงตามสถานะตลาด

69. บางแม่บทการรายงานทางการเงินกำหนดให้เปิดเผยข้อมูลที่ช่วยทำให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถประเมินลักษณะและขอบเขตของความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากเครื่องมือทางการเงินที่กิจการมีอยู่ ณ วันที่รายงาน การเปิดเผยเรื่องนี้อาจมีอยู่ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน หรือคำอธิบายและการวิเคราะห์งบการเงินของผู้บริหารและในรายงานประจำปี ซึ่งอ้างอิงกับงบการเงินที่ตรวจสอบแล้วได้ ขอบเขตของการเปิดเผยข้อมูลขึ้นอยู่กับขอบเขตของความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากเครื่องมือทางการเงินที่กิจการมี ซึ่งรวมถึงคุณภาพของการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินเกี่ยวกับ
- ขนาดของความเสี่ยงและที่มาของความเสี่ยง รวมถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสภาพคล่องในอนาคตและหลักประกันที่จำเป็นของกิจการ
  - วัตถุประสงค์ นโยบาย และกระบวนการของกิจการสำหรับการบริหารความเสี่ยงและวิธีการที่ใช้ในการวัดความเสี่ยง
  - การเปลี่ยนแปลงของรูปแบบความเสี่ยงหรือวัตถุประสงค์ นโยบายหรือกระบวนการสำหรับการบริหารความเสี่ยงจากงวดก่อน

ส่วนที่ 2-ข้อพิจารณาในการตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงิน

70. ปัจจัยบางอย่างที่ทำให้การตรวจสอบเครื่องมือทางการเงินมีความท้าทาย ตัวอย่างเช่น
- อาจเป็นการยากสำหรับทั้งผู้บริหารและผู้สอบบัญชีที่จะเข้าใจลักษณะของเครื่องมือทางการเงินและวิธีการนำมาใช้ และความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับกิจการ
  - ภาวะตลาดและสภาพคล่องสามารถเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว สร้างความกดดันให้แก่ผู้บริหารที่ต้องจัดการความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ
  - หลักฐานสนับสนุนการประเมินมูลค่าอาจหาได้ยาก
  - การชำระเงินจำนวนเล็กน้อยที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงินบางประเภทอาจมีความสำคัญซึ่งอาจทำให้ความเสี่ยงของการใช้สินทรัพย์ที่ไม่เหมาะสมเพิ่มขึ้น
  - จำนวนเงินที่บันทึกในงบการเงินที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงินอาจไม่มีนัยสำคัญ แต่อาจมีความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญและขนาดของความเสี่ยงเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินเหล่านี้
  - เจ้าหน้าที่บางรายอาจมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อรายการเครื่องมือทางการเงินของกิจการ โดยเฉพาะเมื่อผลประโยชน์ของพนักงานเหล่านั้นเชื่อมโยงกับรายได้จากเครื่องมือทางการเงินและอาจเป็นไปได้ที่พนักงานเหล่านั้นจะได้รับความเชื่อถือจากคนอื่นในกิจการ
- ปัจจัยเหล่านี้อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงและการปิดบังข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง อาจส่งผลกระทบต่อ การประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของผู้สอบบัญชีและความเสี่ยงที่แฝงอยู่จะเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วโดยเฉพาะในสภาวะตลาดผันผวน

การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ¹¹

71. การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อการประเมินข้อควรระวังของหลักฐานการสอบบัญชีและช่วยให้ผู้สอบบัญชีเตรียมพร้อมสำหรับข้อบ่งชี้ที่อาจเป็นไปได้ของความลำเอียงของผู้บริหาร รวมถึงการตั้งคำถามเมื่อเกิดความขัดแย้งกันของหลักฐานการสอบบัญชีและความน่าเชื่อถือของเอกสาร การตอบคำถาม และข้อมูลอื่น ๆ ที่ได้รับจากผู้บริหาร และหน่วยงานกำกับดูแล นอกจากนี้ ยังรวมถึงการเตรียมความพร้อมต่อสถานการณ์ที่อาจพบข้อบ่งชี้ถึงการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงที่เป็นไปได้ ซึ่งเกิดจากข้อผิดพลาดหรือการทุจริต และการพิจารณาถึงความเพียงพอและความเหมาะสมของหลักฐานการสอบบัญชีที่ได้รับในแต่ละสถานการณ์
72. การประยุกต์การสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพมีความจำเป็นในทุกสถานการณ์ และความจำเป็นในการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพจะมีความจำเป็นมากขึ้นสำหรับเครื่องมือทางการเงินที่มีความซับซ้อน ยกตัวอย่างเช่น
  - การประเมินว่าหลักฐานการสอบบัญชีที่รวบรวมได้มีความเพียงพอและเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งอาจมีความยุ่งยากเมื่อแบบจำลองถูกนำมาใช้หรือกำหนดรายการถ้าตลาดไม่มีการเคลื่อนไหว
  - การประเมินการตัดสินใจของผู้บริหาร และโอกาสที่ผู้บริหารเกิดความลำเอียงในการใช้แบบการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับกิจการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมีทางเลือกให้ผู้บริหารในการใช้เทคนิคการประเมินมูลค่า การใช้ข้อสมมติในการประเมินมูลค่า และโดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ดุลยพินิจของผู้สอบบัญชีและดุลยพินิจของผู้บริหารแตกต่างกัน
  - เขียนสรุปผลการตรวจสอบบนพื้นฐานของหลักฐานการสอบบัญชีที่ได้รับ ตัวอย่างเช่น การประเมินความสมเหตุสมผลของการประเมินมูลค่าที่จัดทำโดยผู้เชี่ยวชาญของผู้บริหาร และการประเมินผลของการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินว่าการแสดงรายการข้อมูลมีการเปิดเผยอย่างเพียงพอเหมาะสม

ข้อพิจารณาในการวางแผน¹²

73. ผู้สอบบัญชีควรเน้นการวางแผนการตรวจสอบโดยเฉพาะอย่างยิ่ง
  - การทำความเข้าใจข้อกำหนดของการบันทึกบัญชีและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน
  - การทำความเข้าใจเครื่องมือทางการเงินที่กิจการมีและวัตถุประสงค์และความเสี่ยงเหล่านั้น
  - การกำหนดว่าต้องใช้ทักษะความชำนาญและความรู้ที่อาจจำเป็นในการตรวจสอบหรือไม่
  - การทำความเข้าใจและการประเมินระบบการควบคุมภายในในส่วนของการทำธุรกรรมเครื่องมือทางการเงินของกิจการ และระบบสารสนเทศที่อยู่ภายในขอบเขตของการตรวจสอบ

¹¹ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 200 ย่อหน้าที่ 15

¹² มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 300 “การวางแผนการตรวจสอบงบการเงิน” ส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีในการวางแผนการตรวจสอบงบการเงิน

- การทำความเข้าใจลักษณะ บทบาท และกิจกรรมของหน่วยงานตรวจสอบภายใน
- การทำความเข้าใจกระบวนการของผู้บริหารในการประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงิน รวมถึงการที่ผู้บริหารใช้ผู้เชี่ยวชาญ หรือองค์กรที่ให้บริการหรือไม่
- การประเมินและตอบสนองต่อความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ

การทำความเข้าใจข้อกำหนดการบันทึกบัญชีและการเปิดเผยข้อมูล

74. มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540 ต้องการให้ผู้สอบบัญชีทำความเข้าใจแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องในการประมาณการทางบัญชี รวมทั้งการเปิดเผยข้อมูล และข้อบังคับอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง¹³ แม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการใช้เครื่องมือทางการเงินอาจมีความซับซ้อน และต้องเปิดเผยข้อมูลมากขึ้น การศึกษาคำอธิบายวิธีปฏิบัติงานตรวจสอบนี้ไม่สามารถทดแทนแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องทั้งหมดได้ โดยแม่บทการรายงานทางการเงินต้องการให้พิจารณาเรื่องต่อไปนี้

- การบัญชีสำหรับการป้องกันความเสี่ยง
- การบัญชีสำหรับ “กำไรหรือขาดทุน ณ วันที่ทำรายการ”
- การรับรู้และการตัดรายการของรายการเครื่องมือทางการเงิน
- ความเสี่ยงด้านเครดิตของกิจการเอง
- การโอนความเสี่ยงและตัดรายการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่กิจการมีส่วนร่วมในการคิดค้น และการสร้างเครื่องมือทางการเงินที่ซับซ้อน

การทำความเข้าใจเครื่องมือทางการเงิน

75. ลักษณะของเครื่องมือทางการเงินอาจมีองค์ประกอบบางอย่างของความเสี่ยงและขนาดของความเสี่ยง การทำความเข้าใจเครื่องมือทางการเงินที่กิจการใช้เพื่อการลงทุนหรือความเสี่ยงที่เผชิญ รวมทั้งลักษณะเฉพาะของเครื่องมือ นั้น ช่วยให้ผู้สอบบัญชีสามารถระบุได้ว่ามีเรื่องดังต่อไปนี้หรือไม่

- ส่วนที่สำคัญของรายการธุรกรรมที่ขาดไปหรือบันทึกไม่ถูกต้อง
- การประเมินมูลค่าอย่างเหมาะสม
- ความเสี่ยงสืบเนื่องในเครื่องมือเหล่านั้น กิจการได้ทำความเข้าใจและจัดการได้ทั้งหมด
- เครื่องมือทางการเงินจัดประเภทเป็นสินทรัพย์และหนี้สินหมุนเวียนและไม่หมุนเวียนอย่างเหมาะสม

¹³ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540 ย่อหน้า 8(ก)

76. ตัวอย่างที่ผู้สอบบัญชีอาจใช้ในการพิจารณาเมื่อทำความเข้าใจเครื่องมือทางการเงินของกิจการรวมถึง
- ชนิดของเครื่องมือทางการเงินที่กิจการมี
  - การใช้งานเครื่องมือทางการเงิน
  - ผู้บริหารและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล (แล้วแต่ความเหมาะสม) ได้ทำความเข้าใจเครื่องมือทางการเงิน การใช้เครื่องมือเหล่านั้น และข้อกำหนดของการบันทึกบัญชี
  - เงื่อนไขและลักษณะเฉพาะของเครื่องมือทางการเงินเหล่านั้นมีความชัดเจน เพื่อที่จะเข้าใจผลกระทบได้ทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อรายการธุรกรรมนั้นถูกเชื่อมโยงผลกระทบรายการธุรกรรมเครื่องมือทางการเงินในภาพรวม
  - การจัดการกลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสมกับกิจการว่ามีจัดการอย่างไร
- การสอบถามหน่วยงานตรวจสอบภายใน หน่วยงานการบริหารความเสี่ยง (ถ้ามีหน่วยงานเหล่านี้ อยู่) การปรึกษาหารือกับหน่วยงานกำกับดูแลอาจทำให้ผู้สอบบัญชีมีความเข้าใจมากขึ้น
77. ในบางกรณี สัญญาอาจรวมถึงสัญญาที่ไม่ใช่เครื่องมือทางการเงินแต่อาจมีตราสารอนุพันธ์รวมด้วย แม้บทการรายงานทางการเงินบางแห่งอนุญาตหรือต้องการให้แยกตราสารอนุพันธ์แฝงออกจากสัญญาหลัก ในบางสถานการณ์ การทำความเข้าใจกระบวนการของผู้บริหารในการระบุ และการบัญชีสำหรับตราสารอนุพันธ์แฝงจะช่วยผู้สอบบัญชีในการทำความเข้าใจความเสี่ยงที่กิจการมี
- การใช้ความชำนาญและความรู้เฉพาะทางในการตรวจสอบ*¹⁴
78. ข้อควรพิจารณาในการตรวจสอบเครื่องมือทางการเงินที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เครื่องมือทางการเงินที่มีความซับซ้อน คือความสามารถของผู้สอบบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 220¹⁵ กำหนดให้ผู้สอบบัญชีที่รับผิดชอบงานตรวจสอบที่เป็นสมาชิกของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบ และผู้เชี่ยวชาญด้านการสอบบัญชีที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบ รวบรวมความรู้และความสามารถในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี ข้อกำหนดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และกฎระเบียบที่ใช้บังคับ เพื่อให้ผู้สอบบัญชีรายงานการตรวจสอบอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ข้อกำหนดด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง¹⁶ กำหนดให้ผู้สอบบัญชีต้องพิจารณา

¹⁴ ความเชี่ยวชาญของบุคคล ในความหมายของการตรวจสอบและการบันทึกบัญชี หมายถึง ไม่ว่าบุคคลนั้นจะอยู่ภายในสำนักงานหรือภายนอกสำนักงาน บุคคลนี้จะถูกพิจารณาว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบและต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 220 “การควบคุมคุณภาพการตรวจสอบงบการเงิน” เมื่อความเชี่ยวชาญของบุคคล อยู่ในส่วนอื่นนอกจากสาขาการบัญชีหรือการสอบบัญชี บุคคลนั้นจะถูกพิจารณาว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญของผู้สอบบัญชี และต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 620 “การใช้ผลงานของผู้เชี่ยวชาญของผู้สอบบัญชี” มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 620 ได้อธิบายข้อแตกต่างระหว่างผู้เชี่ยวชาญสาขาการบัญชีหรือการสอบบัญชี และผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพหรืออาชีพอื่น ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องใช้ดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพ แต่ระบุว่า ความแตกต่างอาจเกิดขึ้นระหว่างความเชี่ยวชาญในวิธีการบัญชีสำหรับเครื่องมือทางการเงิน (ความเชี่ยวชาญการบันทึกบัญชีและการตรวจสอบ) และความเชี่ยวชาญในเทคนิคการประเมินมูลค่าที่มีความซับซ้อนสำหรับเครื่องมือทางการเงิน (ความเชี่ยวชาญในสาขาอื่นนอกจากการบัญชีและการตรวจสอบ)

¹⁵ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 220 ย่อหน้าที่ 14

¹⁶ ประมวลจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี รวมถึง มาตรฐานเรื่องความเป็นอิสระ ที่กำหนดโดยสภาวิชาชีพบัญชี (ประมวลจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี) ย่อหน้าที่ 320.1-320.10 A1

ว่าการรับงานตรวจสอบทำให้มีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามหลักการพื้นฐานของจรรยาบรรณ รวมถึงความรู้ ความสามารถ และความเอาใจใส่ทางวิชาชีพหรือไม่ ย่อหน้าที่ 79 แสดงตัวอย่างของประเภทที่อาจเกี่ยวข้องที่ผู้สอบบัญชีใช้ในการพิจารณาเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน

79. การตรวจสอบเครื่องมือทางการเงินต้องการผู้ชำนาญหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือหลายด้าน ยกตัวอย่างเช่น ในเรื่องของ
- การทำความเข้าใจเครื่องมือทางการเงินที่กิจการใช้ และลักษณะเหล่านั้นรวมถึงระดับความซับซ้อนที่มีอยู่ การใช้ทักษะและความรู้เฉพาะทางเป็นสิ่งจำเป็นในการตรวจสอบเครื่องมือทางการเงิน และข้อพิจารณาที่เกี่ยวข้องได้รวมไว้ในงบการเงิน และการประเมินความเหมาะสมในการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินว่าสอดคล้องตามแม่บทการรายงานทางการเงินที่นำมาใช้เพื่อเปิดเผยข้อมูลความเสี่ยงหรือไม่
  - การทำความเข้าใจแม่บทการรายงานทางการเงินที่นำมาใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการตีความที่แตกต่างกัน วิธีปฏิบัติหรือการพัฒนาที่ไม่สอดคล้องกัน
  - การทำความเข้าใจกฎหมาย ข้อบังคับ และภาษีที่เป็นผลมาจากการใช้เครื่องมือทางการเงิน รวมถึงการมีผลบังคับตามสัญญาโดยกิจการ (เช่น การสอบทานสัญญาเกี่ยวข้อง) อาจจำเป็นต้องมีทักษะและความรู้เฉพาะทาง
  - การประเมินความเสี่ยงสืบเนื่องในเครื่องมือทางการเงิน
  - การช่วยเหลือกลุ่มผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบในการรวบรวมหลักฐานเพื่อสนับสนุนการประเมินมูลค่าของผู้บริหารหรือเพื่อพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมูลค่ายุติธรรมถูกกำหนดด้วยแบบจำลองที่ซับซ้อน เมื่อตลาดไม่มีการซื้อขายคล่อง รวมทั้งข้อมูลและข้อสมมติได้มาจากข้อมูลนำเข้าไม่สามารถสังเกตได้ รวมทั้งผู้บริหารมีการใช้ผู้เชี่ยวชาญ
  - การประเมินการควบคุมเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจการที่มีการใช้เครื่องมือทางการเงินจำนวนมาก ในบางหน่วยงานเทคโนโลยีสารสนเทศอาจมีความซับซ้อนสูง ยกตัวอย่างเช่น เมื่อข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินถูกส่งไปประมวลผลดำเนินการ เก็บรักษา หรือเข้าถึง นอกจากนี้ ยังอาจรวมถึงการบริการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทำโดยองค์กรที่ให้บริการ
80. ลักษณะและการใช้เครื่องมือทางการเงินแต่ละประเภท ความซับซ้อนที่เกี่ยวข้องกับข้อกำหนดทางบัญชี และสถานะตลาดที่อาจนำไปสู่ความจำเป็นที่กลุ่มผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบจะปรึกษา¹⁷ ผู้เชี่ยวชาญสาขาอื่นนอกจากสาขาการบัญชีและการสอบบัญชี จากภายในสำนักงานหรือภายนอกสำนักงาน ที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคความเชี่ยวชาญสาขาการบัญชีและการสอบบัญชี และประสบการณ์ โดยคำนึงถึงปัจจัยเหล่านี้ เช่น

¹⁷ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 220 ย่อหน้าที่ 18(ข) กำหนดให้ผู้สอบบัญชีที่รับผิดชอบงานต้องพอใจว่ากลุ่มผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบได้รับคำปรึกษาอย่างเหมาะสมในการปฏิบัติงานระหว่างการตรวจสอบ ทั้งภายในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบและระหว่างกลุ่มผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบและผู้อื่นในระดับที่เหมาะสมภายในสำนักงานและภายนอกสำนักงาน

- ความรู้และความสามารถของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบ รวมถึงประสบการณ์ของสมาชิกในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบ
- คุณสมบัติของเครื่องมือทางการเงินที่ใช้ในกิจการ
- การระบุสถานการณ์ที่ผิดปกติหรือความเสี่ยงในงานตรวจสอบ รวมถึงความจำเป็นในการใช้ดุลยพินิจ เยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายการที่มีสาระสำคัญและความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญ
- สภาวะตลาด

การทำความเข้าใจการควบคุมภายใน

81. มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 315 (ปรับปรุง 2564) กำหนดให้ผู้สอบบัญชีทำความเข้าใจกิจการและสภาพแวดล้อมของกิจการรวมถึงการควบคุมภายในของกิจการ การได้มาซึ่งความเข้าใจกิจการและสภาพแวดล้อมของกิจการ รวมถึงการควบคุมภายในของกิจการต้องการกระบวนการเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจุบันและวิเคราะห์ข้อมูลตลอดช่วงการตรวจสอบ การทำความเข้าใจช่วยให้ผู้สอบบัญชีสามารถระบุและประเมินความเสี่ยงของการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่ระดับงบการเงินและระดับรายการ เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการออกแบบ และการนำไปใช้เพื่อตอบสนองต่อความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ จำนวนและความหลากหลายของรายการธุรกรรมเครื่องมือทางการเงินช่วยกำหนดลักษณะและขอบเขตของการควบคุมที่อาจมีอยู่ในกิจการ การทำความเข้าใจว่าเครื่องมือทางการเงินได้ถูกติดตามและควบคุมอย่างไร ช่วยให้ผู้สอบบัญชีกำหนดลักษณะ ระยะเวลา และขอบเขตการปฏิบัติงานตรวจสอบในภาคผนวกได้อธิบายการควบคุมที่มีอยู่ในกิจการที่มีปริมาณเครื่องมือทางการเงินจำนวนมาก

การทำความเข้าใจลักษณะ หน้าที่ และกิจกรรมของหน่วยงานตรวจสอบภายใน

82. ในกิจการขนาดใหญ่ หน่วยงานตรวจสอบภายในทำงานเพื่อช่วยให้ผู้บริหารอาวุโสและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล สามารถสอบทานและประเมินการควบคุมของกิจการที่เกี่ยวข้องกับการใช้เครื่องมือทางการเงิน โดยหน่วยงานตรวจสอบภายในอาจช่วยระบุความเสี่ยงของการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่เกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด อย่างไรก็ตาม ความรู้และความเชี่ยวชาญของหน่วยงานตรวจสอบภายใน ในการทำความเข้าใจและปฏิบัติงานตามวิธีการตรวจสอบสำหรับการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้บริหารหรือผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลของกิจการในเรื่องการใช้เครื่องมือทางการเงิน โดยทั่วไปจะแตกต่างจากความต้องการของหน่วยงานอื่นที่จำเป็นต้องใช้ในการประกอบธุรกิจ ขึ้นอยู่กับว่าการตรวจสอบของหน่วยงานตรวจสอบภายในมีความรู้และความเชี่ยวชาญ และครอบคลุมกิจกรรมที่เกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินของกิจการ รวมถึงความสามารถและเป้าหมายของหน่วยงานตรวจสอบภายใน เพื่อใช้เป็นข้อพิจารณาของผู้สอบบัญชีในการกำหนดว่าหน่วยตรวจสอบภายในจะเป็นส่วนหนึ่งในกลยุทธ์การสอบบัญชีโดยรวมและแผนการสอบบัญชีหรือไม่

83. ส่วนงานที่งานของหน่วยงานตรวจสอบภายในอาจมีส่วนเกี่ยวข้อง¹⁸

- การพัฒนาภาพรวมทั่วไปของขอบเขตการใช้เครื่องมือทางการเงิน
- การประเมินความเหมาะสมของนโยบายและการปฏิบัติงาน และการปฏิบัติตามกฎและข้อบังคับของผู้บริหาร
- การประเมินความมีประสิทธิภาพของกิจกรรมเกี่ยวกับการควบคุมเครื่องมือทางการเงิน
- การประเมินระบบที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน
- การประเมินว่าความเสี่ยงใหม่ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงินได้รับการพิจารณา ประเมิน และจัดการ

การทำความเข้าใจวิธีของผู้บริหารที่ใช้ในการประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงิน

84. ความรับผิดชอบของผู้บริหารสำหรับการจัดทำงบการเงิน รวมถึง การนำแม่บทการรายงานทางการเงินมาใช้สำหรับการประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงิน มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540 กำหนดให้ผู้สอบบัญชีต้องทำความเข้าใจว่าผู้บริหารประมาณการทางบัญชีอย่างไรและข้อมูลที่ใช้ในการประเมินมูลค่ามีที่มาจากที่ใด¹⁹ วิธีการที่ผู้บริหารใช้ในการประเมินมูลค่าได้เลือกวิธีการประเมินมูลค่าที่เหมาะสม และระดับของหลักฐานที่มีอยู่ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวัดมูลค่ายุติธรรม กิจการต้องพัฒนาวิธีการประเมินมูลค่า เพื่อวัดมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน ซึ่งต้องพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องในตลาดที่มีอยู่ ความเข้าใจอย่างละเอียดเกี่ยวกับการประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงินจะช่วยให้กิจการระบุและประเมินว่าข้อมูลในตลาดที่เหมือนกันหรือเครื่องมือที่คล้ายคลึงกันนั้นควรนำมารวมเข้าไปในวิธีการประเมินมูลค่า

การประเมินและการตอบสนองต่อความเสี่ยงของการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ
ข้อพิจารณาทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงิน

85. มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540²⁰ อธิบายเกี่ยวกับระดับความไม่แน่นอนของประมาณการที่กระทบต่อความเสี่ยงของการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญจากการประมาณการทางบัญชี การใช้เครื่องมือทางการเงินที่ซับซ้อน ตัวอย่างเช่น เครื่องมือทางการเงินที่มีระดับของความไม่แน่นอนและความผันผวนของกระแสเงินสดในอนาคตที่สูงนั้น อาจเป็นสาเหตุให้เพิ่มความเสี่ยงของการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการประเมินมูลค่า ปัจจัยอื่นที่กระทบต่อความเสี่ยงของการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ รวมถึง

- ปริมาณของเครื่องมือทางการเงินที่กิจการมี

¹⁸ งานตรวจสอบโดยหน่วยงาน เช่น หน่วยงานบริหารความเสี่ยง หน่วยงานสอบทานแบบจำลอง และควบคุมผลิตภัณฑ์ อาจมีส่วนเกี่ยวข้อง

¹⁹ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540 ย่อหน้าที่ 8(ค)

²⁰ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540 ย่อหน้าที่ 2

- ลักษณะของเครื่องมือทางการเงิน ว่าเครื่องมือทางการเงินดังกล่าวรวมเครื่องมือทางการเงินอื่นหรือไม่
- ลักษณะของเครื่องมือทางการเงิน

ปัจจัยความเสี่ยงจากการทุจริต²¹

86. แรงจูงใจในการทำทุจริตในการรายงานทางการเงินโดยพนักงานอาจเกิดขึ้น เมื่อคำตอบแทนที่พนักงานได้ขึ้นอยู่กับผลตอบแทนที่ได้รับจากการใช้เครื่องมือทางการเงิน การทำความเข้าใจในนโยบายผลตอบแทนของกิจการที่พนักงานได้กับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ และสิ่งจูงใจที่อาจเกิดขึ้นสำหรับผู้บริหารและผู้ค้า ซึ่งสำคัญในการประเมินความเสี่ยงจากการทุจริต
87. ปัจจัยทางตลาดเงินที่ซับซ้อนอาจส่งผลให้เพิ่มผลตอบแทนให้แก่ผู้บริหารหรือพนักงานจนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานทางการเงินที่ทุจริต ในการป้องกันผลประโยชน์ส่วนตัว เพื่อปกปิดการทุจริตและความผิดพลาดของผู้บริหารหรือพนักงาน เพื่อหลีกเลี่ยงการปฏิบัติผิดกฎระเบียบที่วางไว้ สภาพคล่องและข้อจำกัดของการกู้ยืม หรือเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน ตัวอย่างเช่น ในเวลาที่ตลาดผันผวน ผลขาดทุนที่ไม่ได้คาดไว้อาจเกิดจากความผันผวนของราคาในตลาด จากการลดลงของราคาสินทรัพย์ที่ไม่ได้คาดไว้ จากการตัดสินใจซื้อขายที่ผิดพลาด หรือจากเหตุผลอื่น นอกจากนี้ปัญหาด้านการเงินอาจสร้างความกดดันให้กับผู้บริหารเกี่ยวกับความเสี่ยงที่ธุรกิจจะล้มละลาย
88. การใช้สินทรัพย์ในทางที่ไม่เหมาะสมและการจัดทำรายงานทางการเงินที่ทุจริต มักเกิดจากการถูกแทรกแซงการควบคุม อาจส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของการนำการควบคุมไปปฏิบัติ ซึ่งอาจรวมถึงการถูกแทรกแซงการควบคุมข้อมูล ข้อสมมติ และข้อมูลรายละเอียดของกระบวนการควบคุมที่อาจทำให้เกิดการปกปิดผลขาดทุนหรือถูกขโมย ตัวอย่างเช่น ความซับซ้อนของเงื่อนไขทางตลาดอาจเพิ่มความกดดัน ที่จะปกปิดหรือการหักกลบรายการที่จะทำให้ล้างผลขาดทุน

การประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ

89. การประเมินความเสี่ยงในระดับที่เกี่ยวกับสิ่งที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองที่ระบุไว้ของผู้สอบบัญชีตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 315 (ปรับปรุง 2564) รวมถึงการประเมินการออกแบบการควบคุมภายในและการนำการควบคุมภายในไปปฏิบัติ ได้ให้แนวทางการพิจารณาวิธีการตรวจสอบที่เหมาะสมสำหรับการออกแบบการควบคุมและการปฏิบัติวิธีการตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 330 รวมถึงวิธีการตรวจสอบเนื้อหาสาระและการทดสอบการควบคุม ซึ่งหลักการนี้อาจทำให้ผู้สอบบัญชีได้รับความเข้าใจเกี่ยวกับการควบคุมภายในที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบ รวมถึงสภาพแวดล้อมการควบคุมที่ดีและหน้าที่การควบคุมความเสี่ยง ขนาดและความซับซ้อนของการดำเนินงานของกิจการ และรวมถึงประเมินความเสี่ยงของการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของผู้สอบบัญชี รวมถึงความคาดหวังว่าการควบคุมนั้นมีประสิทธิผล

²¹ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 240 “ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับการพิจารณาการทุจริตในการตรวจสอบงบการเงิน” สำหรับข้อกำหนดและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการพิจารณาปัจจัยความเสี่ยงจากการทุจริต

90. การประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของผู้สอบบัญชี ในระดับที่เกี่ยวกับสิ่งที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองไว้อาจเปลี่ยนแปลงในระหว่างตรวจสอบเมื่อได้รับ ข้อมูลเพิ่มเติม การเตรียมพร้อมระหว่างตรวจสอบ ตัวอย่างเช่น เมื่อตรวจทานการบันทึกหรือ เอกสาร อาจช่วยผู้สอบบัญชีในการระบุการจัดทำ หรือข้อมูลอื่น ซึ่งยืนยันความมีอยู่จริงของ เครื่องมือทางการเงินที่ผู้บริหารยังไม่เคยระบุมาก่อนหรือยังไม่เคยเปิดเผยแก่ผู้สอบบัญชี การบันทึก และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น
- รายงานการประชุมของผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล
  - ใบแจ้งหนี้จากที่ปรึกษาของกิจการ และจดหมายโต้ตอบกับที่ปรึกษาของกิจการ

ปัจจัยเพื่อการพิจารณาในการกำหนดขอบเขตการตรวจสอบ และการทดสอบความมีประสิทธิภาพของ การปฏิบัติตามการควบคุม

91. ความคาดหวังว่าความมีประสิทธิภาพของการนำการควบคุมไปปฏิบัติอาจเป็นเรื่องปกติเมื่อสถาบัน การเงินมีการควบคุมที่ดี ดังนั้น การทดสอบการควบคุมจึงเป็นวิธีตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ ในการได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชี เมื่อกิจการมีหน่วยงานที่ทำธุรกรรมเพื่อค้าเกิดขึ้น การตรวจสอบเนื้อหาสาระเพียงอย่างเดียวอาจไม่สามารถให้หลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสม อย่างเพียงพอเนื่องจากจำนวนของสัญญาและความแตกต่างของระบบงานที่ใช้ อย่างไรก็ตาม การทดสอบการควบคุมอย่างเดียวยังถือว่าไม่เพียงพอ เนื่องจากมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 330 กำหนดให้ผู้สอบบัญชีออกแบบและปฏิบัติตามวิธีการตรวจสอบเนื้อหาสาระสำหรับแต่ละประเภทของ รายการ ยอดคงเหลือทางบัญชี และการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินที่มีสาระสำคัญ²²
92. กิจการที่มีรายการการซื้อขายปริมาณมากและมีการใช้เครื่องมือทางการเงินอาจต้องมีการควบคุมที่ มีความซับซ้อนและมีหน่วยงานบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้สอบบัญชีควรทดสอบ การควบคุมเพื่อให้ได้หลักฐานการสอบบัญชีเกี่ยวกับ
- การเกิดขึ้นจริง ความครบถ้วน ความถูกต้อง และการตัดยอดของรายการ
  - ความมีอยู่จริง สิทธิและภาระผูกพัน และความครบถ้วนของยอดคงเหลือทางบัญชี
93. ในกิจการที่มีรายการเครื่องมือทางการเงินค่อนข้างน้อย
- ผู้บริหารและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลอาจมีความเข้าใจอย่างจำกัดเกี่ยวกับเครื่องมือ ทางการเงินและผลกระทบที่มีต่อธุรกิจ
  - กิจการอาจมีเครื่องมือทางการเงินเพียงบางชนิดที่มีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย หรือไม่มีผลกระทบเกี่ยวเนื่องกัน
  - ไม่น่าจะมีสภาพแวดล้อมการควบคุมที่ซับซ้อน (เช่น การควบคุมที่อธิบายในภาคผนวก อาจไม่เกิดขึ้นในกิจการ)

²² มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 330 ย่อหน้าที่ 18

- ผู้บริหารอาจใช้ข้อมูลราคาที่ได้จากการกำหนดราคาจากบุคคลภายนอกเพื่อประเมินมูลค่าเครื่องมือ
  - การควบคุมการใช้ข้อมูลราคาที่ได้จากการกำหนดราคาจากบุคคลภายนอกอาจซับซ้อนน้อยกว่า
94. เมื่อกิจการมีรายการที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงินค่อนข้างน้อยจะเป็นเรื่องง่ายสำหรับผู้สอบบัญชีที่จะเข้าใจวัตถุประสงค์ของกิจการในการใช้เครื่องมือทางการเงินและลักษณะของเครื่องมือเหล่านั้น ในกรณีดังกล่าวข้างต้น หลักฐานการสอบบัญชีส่วนใหญ่คาดว่าจะได้มาจากการตรวจสอบเนื้อหาสาระ ผู้สอบบัญชีอาจตรวจสอบบัญชี ณ วันสิ้นปี และหนังสือยืนยันยอดจากบุคคลที่สามจะให้หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับความครบถ้วน ถูกต้อง และความมีตัวตนของรายการได้
95. ในการตัดสินใจเกี่ยวกับลักษณะ ระยะเวลา และขอบเขตการทดสอบการควบคุม ผู้สอบบัญชีควรพิจารณาปัจจัยดังต่อไปนี้
- ลักษณะ ความถี่ และปริมาณรายการเครื่องมือทางการเงิน
  - ความเข้มแข็งของระบบการควบคุมภายใน ซึ่งรวมถึงการพิจารณาว่าการควบคุมได้ถูกออกแบบให้ตอบสนองอย่างเหมาะสมต่อความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับปริมาณรายการเครื่องมือทางการเงินของกิจการและพิจารณาว่ามีการกำกับดูแลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเครื่องมือทางการเงินของกิจการหรือไม่
  - ความสำคัญของการควบคุมเฉพาะเรื่องกับวัตถุประสงค์ของการควบคุมโดยรวมและกระบวนการที่กิจการวางไว้ รวมถึงความซับซ้อนของระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนรายการเครื่องมือทางการเงิน
  - การติดตามผลการควบคุมและระบุข้อบกพร่องในวิธีการควบคุมเหล่านั้น
  - เรื่องที่การควบคุมต้องการป้องกัน ยกตัวอย่างเช่น การควบคุมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ดุลยพินิจ เมื่อเปรียบเทียบกับควบคุมที่ครอบคลุมข้อมูลสนับสนุน การทดสอบการตรวจสอบเนื้อหาสาระอาจมีประสิทธิผลมากกว่าการเชื่อมั่นในการควบคุมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ดุลยพินิจ
  - ความรู้ความสามารถของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการควบคุมต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น กิจการมีบุคลากรที่มีความสามารถเพียงพอหรือไม่ ซึ่งรวมถึงช่วงเวลาวิกฤตและมีความสามารถที่จะกำหนดและตรวจสอบมูลค่าเครื่องมือทางการเงินที่มี
  - ความถี่ของการปฏิบัติตามกิจกรรมการควบคุมเหล่านั้น
  - ระดับความแม่นยำของการควบคุมภายในที่ต้องการให้ประสบผลสำเร็จ
  - หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกิจกรรมการควบคุม
  - ช่วงเวลาที่มีรายการเครื่องมือทางการเงินที่สำคัญ ตัวอย่างเช่น อาจเป็นไปได้ที่รายการเหล่านั้นจะเกิดใกล้สิ้นปี

วิธีการตรวจสอบเนื้อหาสาระ

96. การออกแบบวิธีการตรวจสอบเนื้อหาสาระรวมถึงเรื่องที่ต้องพิจารณา

- การวิเคราะห์เปรียบเทียบ²³ การวิเคราะห์เปรียบเทียบของผู้สอบบัญชีสามารถใช้เป็นวิธีการประเมินความเสี่ยงที่มีประสิทธิผลเพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจของกิจการ แต่วิธีการเหล่านั้นอาจไม่มีประสิทธิผลเท่ากับวิธีการตรวจสอบเนื้อหาสาระถ้าใช้วิธีการวิเคราะห์เปรียบเทียบเพียงอย่างเดียว ที่เป็นเช่นนี้เพราะความซับซ้อนที่สัมพันธ์กันของตัวแปรในการประเมินมูลค่า บ่อยครั้งซ่อนเรื่องที่เกิดขึ้นอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้
- รายการที่ไม่เกิดขึ้นเป็นประจำ รายการทางการเงินหลายรายการบางครั้งได้ตกลงกันระหว่างกิจการกับคู่สัญญา (เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่า “การซื้อขายนอกตลาด” หรือ “OTC”) ขอบเขตของรายการเครื่องมือทางการเงินที่ไม่ได้เกิดขึ้นเป็นประจำและอยู่นอกเหนือกิจกรรมปกติของกิจการ วิธีการตรวจสอบเนื้อหาสาระอาจให้ผลที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการวางแผนการตรวจสอบ ยกตัวอย่างเช่น เมื่อรายการเครื่องมือทางการเงินไม่ได้ถูกทำเป็นประจำ การตอบสนองของผู้สอบบัญชีสำหรับความเสี่ยงที่ประเมินไว้ รวมถึงการออกแบบ และวิธีตรวจสอบต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ที่กิจการอาจไม่มีประสบการณ์ในเรื่องนี้
- ความพร้อมของหลักฐาน ตัวอย่างเช่น เมื่อกิจการใช้การกำหนดราคาจากบุคคลภายนอก หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองไว้อาจไม่มีในกิจการ
- วิธีการตรวจสอบที่ใช้ในการตรวจสอบส่วนอื่น ๆ วิธีการตรวจสอบที่ใช้ในการตรวจสอบส่วนอื่นของงบการเงิน อาจให้หลักฐานเกี่ยวกับความครบถ้วนของรายการเครื่องมือทางการเงิน วิธีการนี้รวมถึงการทดสอบการรับเงินหรือจ่ายเงินภายหลัง และการตรวจสอบหนี้สินที่ไม่ได้บันทึก
- วิธีการเลือกตัวอย่างสำหรับทดสอบ ในบางกรณี เครื่องมือทางการเงินที่ครอบครองอยู่ จะประกอบไปด้วยเครื่องมือที่มีความซับซ้อนและความเสี่ยงที่หลากหลาย ในกรณีนี้ จำเป็นต้องใช้ดุลยพินิจในการเลือกตัวอย่าง

97. ตัวอย่าง การตอบสนองต่อความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของหลักทรัพย์ที่มีสินทรัพย์ค้ำประกัน ผู้สอบบัญชีอาจต้องพิจารณาใช้วิธีตรวจสอบบางอย่างดังต่อไปนี้

²³ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 315 (ปรับปรุง 2564) ย่อหน้าที่ 14(ข) กำหนดให้ผู้สอบบัญชีใช้การวิเคราะห์เปรียบเทียบที่ทำการประเมินความเสี่ยงอาจช่วยในการประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการออกแบบและการนำวิธีที่ตอบสนองต่อความเสี่ยงไปปฏิบัติ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 520 “การวิเคราะห์เปรียบเทียบ” ย่อหน้าที่ 6 กำหนดให้ผู้สอบบัญชีวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อช่วยในการสรุปผลโดยรวม การวิเคราะห์เปรียบเทียบอาจนำมาใช้ในขั้นตอนอื่น ๆ ของการตรวจสอบ

- การตรวจสอบเอกสารสัญญาเพื่อทำความเข้าใจเงื่อนไขของหลักทรัพย์ หลักทรัพย์ คำประกันและสิทธิของผู้ถือหลักทรัพย์แต่ละประเภท
- การสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการประมาณการกระแสเงินสดของฝ่ายบริหาร
- การประเมินความสมเหตุสมผลของข้อสมมติ เช่น อัตราการจ่ายชำระล่วงหน้า อัตราการผิตนัดและขาดทุนหลังจากการบังคับคดี
- การทำความเข้าใจวิธีที่ใช้กำหนดสิทธิในกระแสเงินสดตามลำดับชั้น
- การเปรียบเทียบผลการวัดมูลค่ายุติธรรมกับมูลค่าของหลักทรัพย์อื่น ๆ ที่มีการคำประกันและเงื่อนไขที่เหมือนกัน
- การทดสอบการคำนวณใหม่

การทดสอบเพื่อบรรลุสองวัตถุประสงค์

98. ถึงแม้ว่าวัตถุประสงค์ของการทดสอบการควบคุมจะแตกต่างจากวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบยอดคงเหลือ แต่อาจจะมีประสิทธิภาพมากกว่า ถ้าได้ใช้วิธีการตรวจสอบทั้งสองในเวลาเดียวกัน ตัวอย่างเช่น
- การปฏิบัติงานทดสอบการควบคุมและการทดสอบรายละเอียดโดยใช้รายการเดียวกัน (ตัวอย่างเช่น การทดสอบว่าสัญญาที่ลงนามแล้วได้เก็บรักษาและรายละเอียดของเครื่องมือทางการเงินได้ถูกรวบรวมในใบสรุป) หรือ
  - การทดสอบการควบคุมในกระบวนการประมาณมูลค่าของผู้บริหาร

ช่วงเวลาการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชี²⁴

99. ภายหลังจากการประเมินความเสี่ยงของเครื่องมือทางการเงิน กลุ่มผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบจะกำหนดระยะเวลาของการทดสอบการควบคุมและวิธีการตรวจสอบเนื้อหาสาระที่ได้วางแผนไว้แล้ว ระยะเวลาของแผนการตรวจสอบขึ้นอยู่กับจำนวนของปัจจัยต่าง ๆ รวมถึงความถี่ของการปฏิบัติการควบคุม ความมีนัยสำคัญของกิจกรรมที่ถูกควบคุมและความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง
100. ในขณะที่เรื่องที่จำเป็นในการใช้วิธีการตรวจสอบที่เกี่ยวกับการประเมินมูลค่าและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน ณ วันสิ้นปี วิธีการตรวจสอบที่เกี่ยวกับคำรับรองอื่น เช่น ความครบถ้วน และความมีอยู่จริง จะมีประโยชน์เมื่อถูกตรวจสอบในระหว่างงวด ยกตัวอย่างเช่น การทดสอบการควบคุมอาจถูกใช้ในระหว่างงวดสำหรับรายการที่เกิดขึ้นเป็นประจำ เช่น การควบคุมโดยเทคโนโลยีสารสนเทศ และการอนุมัติผลิตภัณฑ์ใหม่ และอาจเป็นประโยชน์มากถ้าได้ทดสอบการปฏิบัติตามการควบคุมสำหรับการอนุมัติผลิตภัณฑ์ใหม่โดยรวมหลักฐานตามระดับการอนุมัติรายการสำหรับตราสารการเงินใหม่ในงวดระหว่างกาล

²⁴ ย่อหน้าที่ 11-12 และ 22-23 ของมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 330 กำหนดข้อกำหนดเมื่อผู้สอบบัญชีปฏิบัติงานตรวจสอบระหว่างกาลและอธิบายหลักฐานการสอบบัญชีที่สามารถใช้ได้

101. ผู้สอบบัญชีอาจทดสอบบางอย่างสำหรับแบบจำลองในงวดระหว่างกาล ตัวอย่างเช่น การเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่ได้จากแบบจำลองกับรายการในตลาด วิธีการตรวจสอบระหว่างกาลอื่น ๆ ที่อาจทำได้สำหรับตราสารกับข้อมูลที่สังเกตได้จะถูกตรวจสอบความสมเหตุสมผลเกี่ยวกับการกำหนดราคาจากบุคคลภายนอก
102. การใช้ดุลยพินิจที่สำคัญส่วนใหญ่จะถูกทดสอบใกล้วันสิ้นปี หรือ ณ วันสิ้นปี
- การประเมินมูลค่าสามารถเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญในเวลาสั้น ๆ ทำให้ยากที่จะเปรียบเทียบและกระทบยอดของงวดระหว่างกาลกับข้อมูล ณ วันที่ในงบแสดงฐานะการเงิน
  - กิจการอาจทำรายการเครื่องมือทางการเงินเป็นปริมาณมากขึ้นในช่วงระหว่างกาลและสิ้นปี
  - อาจมีการปรับปรุงรายการในสมุดรายวันทั่วไปโดยบุคคลภายหลังวันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี
  - อาจมีการทำรายการที่ไม่ได้เกิดขึ้นเป็นประจำหรือมีนัยสำคัญในช่วงสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี

วิธีการตรวจสอบที่เกี่ยวข้องกับความครบถ้วน ความถูกต้อง ความมีอยู่จริง เกิดขึ้นจริง และสิทธิและภาระผูกพัน

103. วิธีการตรวจสอบหลายวิธีของผู้สอบบัญชีสามารถใช้ตอบสนองสิ่งที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองไว้ได้ ตัวอย่างเช่น วิธีการตรวจสอบที่ตอบสนองต่อความมีอยู่จริงของยอดคงเหลือ ณ สิ้นงวด จะสามารถตอบสนองรายการแต่ละประเภทที่เกิดขึ้นจริง และยังสามารถช่วยในการกำหนดวิธีการตรวจสอบการตัดยอดได้ เพราะเครื่องมือทางการเงินเกิดจากสัญญาตามกฎหมาย และด้วยการตรวจสอบความถูกต้องของการบันทึกรายการ ผู้สอบบัญชีจึงสามารถตรวจสอบความมีอยู่จริง และรวบรวมหลักฐานเพื่อสนับสนุนการเกิดขึ้นจริงและสิทธิและภาระผูกพันที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองไว้ในเวลาเดียวกัน และยืนยันว่ารายการได้ถูกบันทึกในงวดบัญชีที่ถูกต้อง
104. วิธีการตรวจสอบหลายวิธีนั้นอาจสามารถให้หลักฐานการสอบบัญชีเพื่อสนับสนุนเรื่องความครบถ้วน ความถูกต้อง และความมีอยู่จริงที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองไว้ รวมถึง
- การขอคำยืนยันจากบุคคลภายนอก²⁵ สำหรับบัญชีธนาคาร รายการค้า และรายการทรัพย์สิน สามารถทำได้โดยการขอคำยืนยันโดยตรงกับคู่สัญญา (รวมถึงการใช้หนังสือยืนยันยอดธนาคาร) โดยที่หนังสือตอบกลับได้ถูกส่งมายังผู้สอบบัญชีโดยตรงอีกทางเลือกหนึ่ง ข้อมูลเหล่านี้อาจได้รับจากระบบของคู่สัญญาผ่านทางป้อนข้อมูลหากเป็นเช่นนั้น ผู้สอบบัญชีอาจพิจารณาประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานจากการยืนยัน โดยการประเมินการควบคุมเพื่อป้องกันการดัดแปลงข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้จัดส่งหนังสือยืนยัน ถ้าไม่ได้รับหนังสือยืนยัน ผู้สอบบัญชีอาจจะได้รับ

²⁵ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 505 “การขอคำยืนยันจากบุคคลภายนอก” เกี่ยวข้องกับการใช้วิธีการขอคำยืนยันจากบุคคลภายนอกของผู้สอบบัญชีเพื่อให้ได้หลักฐานการสอบบัญชีตามข้อกำหนดของมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 330 และมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 500 “หลักฐานการสอบบัญชี” ดู the Staff Audit Practice Alert “Emerging Practice Issues Regarding the Use of External Confirmations in an Audit of Financial Statements, issued in November 2009”

หลักฐานจากการสอบทานสัญญาและทดสอบการควบคุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม หนังสือนัยนัยขอดจากบุคคลภายนอก บ่อยครั้งไม่สามารถให้หลักฐานการสอบบัญชีที่เพียงพอเกี่ยวกับการวัดมูลค่าที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองไว้ แต่อาจช่วยในการพิจารณาสัญญาประกอบอื่น ๆ

- การสอบทานรายงานกระทบยอดหรือการป้อนข้อมูลที่ได้รับจากผู้ดูแลทรัพย์สิน กับรายการที่บันทึกโดยกิจการอาจจำเป็นต้องประเมินการควบคุมเทคโนโลยีสารสนเทศและกระบวนการกระทบยอดอัตโนมัติและการประเมินว่ารายการกระทบยอดต่าง ๆ ได้ถูกทำความเข้าใจและแก้ไขอย่างเหมาะสม
  - การสอบทานรายการปรับปรุงบัญชีและการควบคุมการบันทึกบัญชีของรายการปรับปรุงนั้น อาจจะช่วยได้ ตัวอย่างเช่น
    - การพิจารณาว่ารายการปรับปรุงทำโดยพนักงานที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ทำได้
    - การพิจารณารายการปรับปรุงที่ผิดปกติหรือไม่เหมาะสมในช่วงสิ้นงวด ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงจากการทุจริต
  - การอ่านแต่ละสัญญาและการสอบทานการจัดทำเอกสารหลักฐานสนับสนุนของรายการที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงินของกิจการ รวมถึงบันทึกทางบัญชี ซึ่งเป็นการพิสูจน์ความมีอยู่จริง สิทธิและภาระผูกพัน ตัวอย่างเช่น ผู้สอบบัญชีอาจอ่านแต่ละสัญญาที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงิน และสอบทานการจัดทำเอกสารหลักฐานสนับสนุน รวมถึงรายการลงบัญชีที่จัดทำ ณ วันที่ทำสัญญา และอาจสอบทานรายการลงบัญชีที่จัดทำหลังวันที่ในงบการเงินเพื่อพิสูจน์การประเมินมูลค่า การปฏิบัติเช่นนี้เพื่อให้ผู้สอบบัญชีประเมินว่า บัญชีได้ระบุและสะท้อนความซับซ้อนที่สืบเนื่องจากรายการอย่างครบถ้วนหรือไม่ ข้อตกลงทางกฎหมายและความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องได้รับการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อรับรองว่าสิทธิมีอยู่จริง
  - การทดสอบการควบคุม ตัวอย่างเช่น การปฏิบัติตามการควบคุมซ้ำ
  - การสอบทานระบบการจัดการข้อร้องเรียนของกิจการ รายการที่ไม่ได้บันทึกอาจทำให้กิจการไม่ได้ชำระเงินแก่คู่สัญญา ซึ่งอาจตรวจพบโดยการสอบทานข้อร้องเรียนที่ได้รับ
  - การสอบทานข้อตกลงหลักเพื่ออนุญาตให้มีการหักกลับ เพื่อระบุเครื่องมือทางการเงินที่ไม่ได้บันทึก
105. วิธีการเหล่านี้สำคัญต่อเครื่องมือทางการเงินบางชนิดโดยเฉพาะ เช่น อนุพันธ์ทางการเงิน หรือการรับประกัน เพราะว่าเครื่องมือทางการเงินเหล่านั้นอาจไม่ได้มีเงินลงทุนเริ่มแรกสูง ซึ่งหมายความว่า เป็นการยากที่จะระบุความมีอยู่จริงของเครื่องมือทางการเงิน ตัวอย่างเช่น อนุพันธ์ทางการเงินแฝงมักจะรวมอยู่ในเครื่องมือที่มีใช้เครื่องมือทางการเงิน ซึ่งอาจไม่ได้รวมไว้ในวิธีตรวจสอบด้วยการยืนยันยอด

การประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงิน

ข้อกำหนดของรายงานทางการเงิน

106. แม่บทการนำเสนอข้อมูลที่ต้องตามที่ควรตามรายงานทางการเงิน ปกติใช้ลำดับชั้นของมูลค่า ยุติธรรม ตัวอย่างเช่น ในกรณีที่ใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศและมาตรฐานการบัญชีของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยปกติแล้วหมายความว่า ปริมาณและรายละเอียดของการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินที่กำหนดจะเพิ่มขึ้น เมื่อระดับความไม่แน่นอนของการวัดค่าเพิ่มขึ้น ความแตกต่างระหว่างระดับในลำดับชั้นอาจต้องใช้ดุลยพินิจ
107. ผู้สอบบัญชีอาจใช้ประโยชน์จากการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องมือทางการเงินกับลำดับชั้นของมูลค่ายุติธรรม โดยทั่วไปแล้ว ความเสี่ยงของการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญและระดับของวิธีการตรวจสอบที่ใช้จะเพิ่มขึ้นเมื่อระดับความไม่แน่นอนของการวัดค่าเพิ่มขึ้น การใช้ข้อมูลนำเข้าระดับ 3 และระดับ 2 บางส่วนจากลำดับชั้นของมูลค่ายุติธรรมอาจช่วยหาระดับความไม่แน่นอนของการวัดผล ข้อมูลนำเข้าระดับ 2 มีหลายวิธีในการได้มาจนเข้าใกล้ข้อมูลนำเข้าระดับ 3 ผู้สอบบัญชีอาจประเมินหลักฐานที่มีอยู่และทำความเข้าใจทั้งลำดับชั้นของมูลค่ายุติธรรม และความเสี่ยงของความลำเอียงของผู้บริหารในการจัดประเภทเครื่องมือทางการเงินในลำดับชั้นของมูลค่ายุติธรรม
108. ตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540²⁶ ผู้สอบบัญชีพิจารณานโยบายการประเมินมูลค่าของกิจการและวิธีการใช้สำหรับข้อมูลและข้อสมมติในการประเมินมูลค่า ในหลายกรณี แม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องไม่ได้กำหนดวิธีสำหรับการประเมินมูลค่า เมื่อพบว่ามีกรณีนี้ ประเด็นที่ผู้สอบบัญชีต้องทำความเข้าใจคือ ผู้บริหารประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงินอย่างไร ตัวอย่างเช่น
- ผู้บริหารมีนโยบายการประเมินมูลค่าอย่างเป็นทางการหรือไม่ หากมี เทคนิคการประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงินที่ใช้มีการบันทึกสอดคล้องตามนโยบายที่กำหนดหรือไม่
  - แบบจำลองใดที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงของการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญสูงสุด
  - ผู้บริหารพิจารณาความซับซ้อนของการประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงินอย่างไรเมื่อเลือกเทคนิคการประเมินมูลค่าที่เฉพาะเจาะจง
  - มีความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่สูงกว่าหรือไม่ อันเนื่องมาจากผู้บริหารพัฒนาแบบจำลองภายในบริษัทเพื่อใช้ประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงิน หรือแตกต่างจากเทคนิคการประเมินมูลค่าที่ใช้โดยทั่วไปในการประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงินที่เฉพาะเจาะจงหรือไม่
  - ผู้บริหารใช้แหล่งข้อมูลของการกำหนดราคาจากบุคคลภายนอกที่มีอยู่แล้วหรือไม่

²⁶ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540 ย่อหน้าที่ 8(ค)

- ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการนำวิธีการประเมินมูลค่ามาใช้ มีทักษะและความเชี่ยวชาญที่เหมาะสมหรือไม่ รวมถึงผู้เชี่ยวชาญของผู้บริหารมีส่วนเกี่ยวข้องด้วยหรือไม่
- มีข้อบ่งชี้ของความลำเอียงของผู้บริหารในการเลือกวิธีการประเมินมูลค่าที่จะนำมาใช้หรือไม่

การประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการประเมินมูลค่า

109. เมื่อประเมินเทคนิคการประเมินมูลค่าที่ใช้โดยกิจการมีความเหมาะสมตามสถานการณ์หรือไม่และมีการควบคุมวิธีการประเมินมูลค่าหรือไม่ ปัจจัยที่ต้องพิจารณาโดยผู้สอบบัญชีอาจประกอบด้วย

- วิธีการประเมินมูลค่าเป็นวิธีที่ผู้มีส่วนร่วมในตลาดอื่น ๆ ใช้กันโดยทั่วไปหรือไม่ และได้ถูกพิสูจน์มาแล้วในอดีตว่าให้ประมาณการที่เชื่อถือได้ของราคาที่ได้จากรายการในตลาด
- วิธีการประเมินมูลค่าได้ดำเนินการตามที่ต้องการหรือไม่ การออกแบบไม่มีข้อบกพร่อง โดยเฉพาะภายใต้เงื่อนไขร้ายแรง วิธีการประเมินมูลค่าได้รับการตรวจสอบความสมเหตุสมผลอย่างเที่ยงธรรมหรือไม่ ข้อบ่งชี้ข้อบกพร่องประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงที่ขัดแย้งกันเมื่อเทียบกับข้อมูลอ้างอิง
- วิธีการประเมินมูลค่าได้พิจารณาความเสี่ยงสืบเนื่องของเครื่องมือทางการเงินที่ประเมินมูลค่า รวมถึงความน่าเชื่อถือของคู่สัญญา และความเสี่ยงเครดิตของเครื่องมือทางการเงินในกรณีของการประเมินมูลค่าหนี้สินทางการเงิน หรือไม่
- วิธีการประเมินมีการปรับมาตรฐานตามตลาดอย่างไร รวมถึงความอ่อนไหวของวิธีการประเมินมูลค่าต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวแปร
- ตัวแปรตลาดและข้อสมมติที่ใช้สอดคล้องกันหรือไม่ และเงื่อนไขใหม่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในวิธีการประเมินมูลค่า ตัวแปรตลาด หรือข้อสมมติอื่นที่ใช้หรือไม่
- การวิเคราะห์ความอ่อนไหวแสดงให้เห็นว่า การประเมินมูลค่า จะเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญหากเปลี่ยนแปลงข้อสมมติเพียงเล็กน้อยหรือปานกลาง หรือไม่
- โครงสร้างองค์กร เช่น การดำรงอยู่ของหน่วยงานภายในที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาแบบจำลองเพื่อประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงิน โดยเฉพาะเมื่อเกี่ยวข้องกับข้อมูลนำเข้าระดับ 3 ตัวอย่างเช่น หน้าทำงานพัฒนาแบบจำลองซึ่งเกี่ยวข้องกับการตกลงเรื่องการตั้งราคา มีความเป็นกลางน้อยกว่าหน้าที่งานที่แยกจากหน่วยงานที่ทำธุรกรรมทั้งระดับหน่วยงานและองค์กร
- ความรู้ความสามารถและความเที่ยงธรรมของผู้ที่รับผิดชอบการพัฒนาและการนำเทคนิคการประเมินมูลค่ามาใช้ รวมถึงประสบการณ์ของผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับแบบจำลองที่อาจได้รับการพัฒนาใหม่
- ผู้สอบบัญชี (หรือผู้เชี่ยวชาญของผู้สอบบัญชี) อาจพัฒนาวิธีการประเมินมูลค่าวิธีหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งวิธีโดยอิสระ เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่ได้กับผลลัพธ์จากวิธีการประเมินที่ผู้บริหารใช้

ความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญ

110. กระบวนการประเมินความเสี่ยงของผู้สอบบัญชีอาจช่วยให้ผู้สอบบัญชีระบุความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญอย่างหนึ่งหรือมากกว่าที่เกี่ยวข้องกับการประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงิน เมื่อสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้เกิดขึ้น
- การวัดมูลค่าเครื่องมือทางการเงินมีความไม่แน่นอนสูง (ตัวอย่างเช่น ข้อมูลนำเข้าที่ไม่สามารถสังเกตได้)²⁷
  - ขาดหลักฐานที่เพียงพอเพื่อสนับสนุนการประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงินของผู้บริหาร
  - ผู้บริหารขาดความเข้าใจในเครื่องมือทางการเงิน หรือขาดความชำนาญที่จำเป็นต่อการประเมินมูลค่าเครื่องมือเหล่านี้ได้อย่างเหมาะสม รวมถึงไม่สามารถกำหนดได้ว่าการปรับปรุงการประเมินมูลค่ามีความจำเป็นหรือไม่
  - ผู้บริหารขาดความเข้าใจข้อกำหนดที่ซับซ้อนในแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินเรื่องเครื่องมือทางการเงิน และไม่สามารถตัดสินใจในเรื่องที่ต้องใช้ข้อกำหนดเหล่านั้นอย่างเหมาะสม
  - ความมีนัยสำคัญของการปรับปรุงผลลัพธ์จากวิธีการประเมินมูลค่า เมื่อแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องกำหนดหรืออนุญาตให้มีการปรับปรุงนั้น
111. สำหรับประมาณการทางบัญชีที่ทำให้ความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญเพิ่มขึ้น นอกจากวิธีการตรวจสอบเนื้อหาสาระอื่นที่ใช้ตามข้อกำหนดมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 330 แล้ว มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540²⁸ ยังกำหนดให้ผู้สอบบัญชีประเมินดังต่อไปนี้
- (ก) วิธีที่ผู้บริหารพิจารณาข้อสมมติหรือผลลัพธ์อื่นที่เป็นทางเลือก และเหตุผลที่ปฏิเสธข้อสมมติและผลลัพธ์นั้น หรือวิธีที่ผู้บริหารระบุความไม่แน่นอนของการวัดค่าในการตั้งประมาณการทางบัญชี
  - (ข) ข้อสมมติที่มีนัยสำคัญที่ผู้บริหารใช้มีความสมเหตุสมผล
  - (ค) เมื่อเกี่ยวข้องกับความสมเหตุสมผลของข้อสมมติที่มีนัยสำคัญที่ผู้บริหารใช้ หรือการนำแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องไปปฏิบัติอย่างเหมาะสม เจตนาของผู้บริหารที่จะดำเนินตามแนวทางการปฏิบัติเฉพาะและความสามารถที่จะปฏิบัติได้
112. เมื่อตลาดไม่มีสภาพคล่อง การเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์อาจทำให้เปลี่ยนวิธีการประเมินมูลค่าด้วยราคาตลาดเป็นการประเมินมูลค่าด้วยแบบจำลอง หรืออาจเปลี่ยนจากการใช้แบบจำลองหนึ่งไปเป็นอีกแบบจำลองหนึ่ง การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาวะตลาดอาจทำได้ยาก หากผู้บริหารไม่มีนโยบายก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารอาจไม่มีความเชี่ยวชาญที่จำเป็นต่อการพัฒนา

²⁷ เมื่อผู้สอบบัญชีกำหนดว่าความไม่แน่นอนของประมาณการสูงที่เกี่ยวข้องกับการประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงินที่ซับซ้อน อาจส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540 กำหนดให้ผู้สอบบัญชีต้องปฏิบัติตามตรวจสอบเนื้อหาสาระและประเมินความเพียงพอของการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินเกี่ยวกับความไม่แน่นอนของประมาณการทางบัญชี ดูมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540 ย่อหน้าที่ 11 15 และ 20

²⁸ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540 ย่อหน้าที่ 15(ก)-(ข)

แบบจำลองในภาวะเร่งด่วนหรืออาจไม่ได้เลือกวิธีการประเมินมูลค่าที่เหมาะสมตามสถานการณ์ แม้ว่าเทคนิคการประเมินมูลค่าที่ใช้จะคงที่แล้ว ผู้บริหารก็ยังจำเป็นต้องทดสอบความเหมาะสมของเทคนิคการประเมินมูลค่าและข้อสมมติที่ใช้ในการประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงินอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ เทคนิคการประเมินมูลค่าอาจถูกเลือกได้ทันเวลาเมื่อมีข้อมูลตลาดที่สมเหตุสมผล แต่อาจไม่ให้อัตราการประเมินมูลค่าที่สมเหตุสมผลเมื่อเกิดแรงกดดันที่ไม่ได้คาดการณ์ไว้

113. ข้อสงสัยต่อความลำเอียงของผู้บริหารไม่ว่าจะโดยเจตนาหรือไม่เจตนา เพิ่มขึ้นตามความไม่แน่นอนของการประเมินมูลค่าและระดับความไม่แน่นอนของการวัดผล ตัวอย่างเช่น ผู้บริหารอาจมีแนวโน้มที่จะเพิกเฉยต่อข้อสมมติหรือข้อมูลตลาดที่สามารถเก็บได้จากการสังเกตการณ์และใช้แบบจำลองที่พัฒนาภายในขึ้นเองหากแบบจำลองนั้นให้ผลลัพธ์ที่น่าพอใจมากกว่า แม้จะไม่มี ความตั้งใจที่จะทุจริต ก็อาจมีแรงจูงใจโดยธรรมชาติให้เกิดการตัดสินใจอย่างลำเอียงเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่น่าพอใจที่สุดซึ่งอาจเป็นแบบช่วงมากกว่าแบบจุด ซึ่งสอดคล้องกับแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องมากกว่า การเปลี่ยนวิธีการประเมินมูลค่าทุกงวดโดยไม่มีเหตุผลที่ชัดเจน และเหมาะสมอาจเป็นข้อบ่งชี้ของความลำเอียงของผู้บริหาร แม้ว่าบางกรณี ความลำเอียงของผู้บริหารจะแฝงอยู่ในการตัดสินใจที่ไม่เป็นกลางที่เกี่ยวข้องกับการประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงิน หากมีเจตนาที่จะทำให้เข้าใจผิด ความลำเอียงของผู้บริหารถือว่าทุจริต

การพัฒนาหลักการสอบบัญชี

114. ในการทดสอบวิธีการประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงินของผู้บริหาร และในการตอบสนองต่อการประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญตามที่กล่าวในมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540²⁹ ผู้สอบบัญชีต้องปฏิบัติตามวิธีการต่อไปนี้หนึ่งวิธีหรือมากกว่า โดยพิจารณาลักษณะของประมาณการทางบัญชี
- (ก) ทดสอบวิธีที่ผู้บริหารตั้งประมาณการทางบัญชีและข้อมูลที่ใช้ในการตั้งประมาณการ (รวมถึงวิธีการประเมินมูลค่าที่ใช้โดยกิจการในการประเมินมูลค่า)
  - (ข) ทดสอบความมีประสิทธิภาพของการปฏิบัติตามการควบคุมการตั้งประมาณการทางบัญชี พร้อมกับวิธีการตรวจสอบเนื้อหาสาระที่เหมาะสม
  - (ค) คิดค่าประมาณการแบบจุดหรือแบบช่วงเพื่อประเมินค่าประมาณการแบบจุดของผู้บริหาร
  - (ง) พิจารณาว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจนถึงวันที่ในรายงานของผู้สอบบัญชีให้หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับประมาณการบัญชีหรือไม่

ผู้สอบบัญชีจำนวนมากพบว่า การผสมผสานการทดสอบวิธีประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงินของผู้บริหาร ข้อมูลที่ใช้ในการประเมินมูลค่า และการทดสอบความมีประสิทธิภาพของการปฏิบัติตามการควบคุม เป็นวิธีการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ขณะที่เหตุการณ์ภายหลังวันที่ในงบการเงินอาจให้หลักฐานบางอย่างเกี่ยวกับการประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงิน ปัจจุบัน

²⁹ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540 ย่อหน้าที่ 12-14

อื่นอาจจำเป็นต้องพิจารณาเพื่อระบุการเปลี่ยนแปลงของสภาพตลาดภายหลังวันที่ในงบแสดงฐานะการเงิน³⁰ ถ้าผู้สอบบัญชีไม่สามารถทดสอบวิธีการตั้งประมาณการของผู้บริหาร ผู้สอบบัญชีอาจเลือกที่จะคิดค่าประมาณการแบบจุดหรือแบบช่วง

115. ตามที่กล่าวในส่วนที่ 1 ในการประมาณมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน ผู้บริหารอาจ

- ใช้ประโยชน์จากการกำหนดราคาจากบุคคลภายนอก
- รวบรวมข้อมูลเพื่อพัฒนาการประมาณการของตนเองโดยใช้หลายวิธีการ รวมถึงแบบจำลอง
- ว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญในการประมาณการ

ผู้บริหารอาจใช้หลายวิธีเหล่านี้ด้วยกัน ตัวอย่างเช่น ผู้บริหารมีกระบวนการตั้งราคาของตนเอง แต่ใช้การกำหนดราคาจากบุคคลภายนอกเพื่อยืนยันมูลค่าของตน

ข้อพิจารณาในการตรวจสอบเมื่อผู้บริหารใช้การกำหนดราคาจากบุคคลภายนอก

116. ผู้บริหารอาจใช้ประโยชน์จากการกำหนดราคาจากบุคคลภายนอก เช่น บริษัทที่ให้บริการการตั้งราคาหรือนายหน้าในการประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงินของกิจการ การทำความเข้าใจวิธีใช้ข้อมูลของผู้บริหารและวิธีการทำงานของหน่วยงานที่ให้บริการการตั้งราคาจะช่วยผู้สอบบัญชีในการกำหนดลักษณะและขอบเขตของวิธีการตรวจสอบที่จำเป็นได้

117. เรื่องต่อไปนี้อาจเกี่ยวข้องเมื่อผู้บริหารใช้การกำหนดราคาจากบุคคลภายนอก

- *ประเภทของการกำหนดราคาจากบุคคลภายนอก* ราคาจากบุคคลภายนอกบางแหล่งมีข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการจำนวนมากที่ใช้ได้ ตัวอย่างเช่น หน่วยงานที่ให้บริการการตั้งราคา มักจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบวิธี ข้อสมมติ และข้อมูลที่ใช้ประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงินทางฝั่งสินทรัพย์ ในทางกลับกัน นายหน้ามักจะไม่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลนำเข้า และข้อสมมติที่ใช้ในการกำหนดราคา หรือให้อย่างจำกัด
- *ลักษณะปกติของข้อมูลนำเข้าที่ใช้และความซับซ้อนของเทคนิคการประเมินมูลค่า* ความเชื่อถือได้ของราคาที่ได้จากการกำหนดราคาจากบุคคลภายนอก ขึ้นอยู่กับความสามารถในการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตการณ์ของข้อมูลนำเข้ารวมถึง ระดับของข้อมูลนำเข้า (ในลำดับชั้นของมูลค่ายุติธรรม) และความซับซ้อนของระเบียบวิธีการประเมินมูลค่าหลักทรัพย์หรือสินทรัพย์ที่เฉพาะเจาะจง ตัวอย่างเช่น ความเชื่อถือได้ของราคาสำหรับการลงทุนในหุ้นทุนที่มีการซื้อขายในตลาดซื้อขายคล่องจะมากกว่าราคาหุ้นกู้เอกชนที่มีการซื้อขายในตลาดซื้อขายคล่อง ซึ่งไม่ได้ซื้อขายกัน ณ วันที่วัดมูลค่า ซึ่งเชื่อถือได้มากกว่าหลักทรัพย์ที่มีสินทรัพย์ค้ำประกันซึ่งประเมินมูลค่าด้วยแบบจำลองกระแสเงินสดคิดลด
- *ความน่าเชื่อถือและประสบการณ์ของการกำหนดราคาจากบุคคลภายนอก* ตัวอย่างเช่น การกำหนดราคาจากบุคคลภายนอกอาจมีประสบการณ์เกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน

³⁰ ย่อหน้าที่ 663-666 ของมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540 ให้ตัวอย่างปัจจัยบางอย่างที่อาจเกี่ยวข้อง

บางประเภทและเป็นที่รู้จักโดยทั่วไป แต่อาจไม่มีประสบการณ์กับเครื่องมือทางการเงินชนิดอื่น ประสบการณ์ที่มีกับการกำหนดราคาจากบุคคลภายนอกในอดีตของผู้สอบบัญชี อาจเกี่ยวข้องได้ในกรณีนี้

- ความเที่ยงธรรมของกำหนดราคาจากบุคคลภายนอก ตัวอย่างเช่น หากราคาที่ผู้บริหารใช้มาจากคู่สัญญาอย่างนายหน้า ซึ่งขายเครื่องมือทางการเงินให้กับกิจการ หรือกิจการอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกิจการที่ตรวจสอบ ราคาอาจไม่มีความน่าเชื่อถือ
- การควบคุมการใช้การกำหนดราคาจากบุคคลภายนอกของกิจการ ระดับของการควบคุมของผู้บริหารที่มีอยู่เพื่อประเมินความเชื่อถือได้ของราคาจากบุคคลภายนอก จะกระทบต่อความเชื่อถือได้ของการวัดมูลค่ายุติธรรม ตัวอย่างเช่น ผู้บริหารอาจมีการควบคุมเพื่อ
  - สอบทานและอนุมัติการใช้การกำหนดราคาจากบุคคลภายนอก รวมถึงพิจารณาชื่อเสียง ประสบการณ์ และความเที่ยงธรรมของแหล่งข้อมูลราคาจากบุคคลภายนอก
  - กำหนดความครบถ้วน ความเกี่ยวข้อง และความถูกต้องของราคาและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับราคา
- การควบคุมการกำหนดราคาจากบุคคลภายนอก การควบคุมและกระบวนการประเมินมูลค่าสำหรับส่วนได้เสียประเภทสินทรัพย์ของผู้สอบบัญชี ตัวอย่างเช่น การกำหนดราคาจากบุคคลภายนอกอาจมีการควบคุมที่เข้มงวดในการประเมินราคา รวมถึงการใช้กระบวนการที่เป็นระบบสำหรับลูกค้า ทั้งด้านซื้อและขาย เพื่อเปรียบเทียบกับราคาที่ได้จากการกำหนดราคา เมื่อมีหลักฐานที่เพียงพอ ซึ่งอาจสามารถทำให้การกำหนดราคาจากบุคคลภายนอกเป็นราคาที่ถูกต้องมากขึ้นเพื่อให้ใกล้เคียงกับข้อมูลที่มีอยู่ให้แก่ผู้มีส่วนร่วมในตลาด

118. วิธีที่เป็นไปได้เพื่อรวบรวมหลักฐานข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดราคาของบุคคลภายนอก อาจรวมถึงต่อไปนี้

- สำหรับข้อมูลนำเขาระดับ 1 เปรียบเทียบข้อมูลการกำหนดราคาจากบุคคลภายนอกกับราคาตลาดที่สามารถสังเกตได้
- การสอบทานการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินที่ให้โดยการกำหนดราคาจากบุคคลภายนอก เกี่ยวกับการควบคุมการกำหนดราคาและกระบวนการ วิธีการประเมินมูลค่า ข้อมูลนำเข้า และการตั้งข้อสมมติเหล่านั้น
- การทดสอบการจัดการการควบคุมที่มีอยู่ในสถานที่ที่จะประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากการกำหนดราคาจากบุคคลภายนอก
- ขั้นตอนการปฏิบัติงานการกำหนดราคาจากบุคคลภายนอก เพื่อทำความเข้าใจและทดสอบการควบคุมและกระบวนการ วิธีการประเมินมูลค่า ข้อมูลนำเข้า และการตั้งข้อสมมติที่ใช้ในสินทรัพย์แต่ละประเภทหรือเครื่องมือทางการเงินเฉพาะของดอกเบี้ย

- ประเมินว่าราคาที่ได้จากกำหนดราคาจากบุคคลภายนอก สามารถเชื่อถือได้อย่างสมเหตุสมผลกับราคาจากแหล่งการตั้งราคาอื่น เช่น ประมาณการของกิจการหรือประมาณการของผู้สอบบัญชีเอง
  - ประเมินความสมเหตุสมผลของวิธีการประเมินมูลค่า ข้อสมมติ และข้อมูลนำเข้า
  - พัฒนาประมาณการแบบช่วงหรือแบบจุดสำหรับเครื่องมือทางการเงินบางประเภทที่มีการกำหนดราคาจากบุคคลภายนอกและประเมินว่าผลลัพธ์ที่ได้อยู่ในช่วงที่เหมาะสมในแต่ละประเภท
  - ได้รับความรายงานของผู้สอบบัญชีที่ครอบคลุมการควบคุมเพื่อความถูกต้องของราคา³¹
119. ราคาที่ได้รับจากหน่วยงานการกำหนดราคาจากบุคคลภายนอกหลาย ๆ แห่ง อาจให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับความไม่แน่นอนของการวัดค่า ความหลากหลายของราคาอาจแสดงให้เห็นความไม่แน่นอนในการวัดค่าสูง และอาจแสดงให้เห็นว่าเครื่องมือทางการเงินมีความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยในข้อมูลและข้อสมมติ ช่วงแคบอาจแสดงความไม่แน่นอนของการวัดค่าที่ต่ำกว่าและอาจแสดงว่ามีความอ่อนไหวน้อยต่อการเปลี่ยนแปลงในข้อมูลและข้อสมมติ แม้ว่าการได้รับราคาจากหลายแหล่งที่มาอาจเป็นประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อพิจารณาเครื่องมือทางการเงินที่มีข้อมูลในระดับ 2 หรือ ระดับ 3 ของลำดับชั้นของมูลค่ายุติธรรม แต่การได้รับราคาจากหลายแหล่งที่มาไม่น่าจะเป็นหลักฐานการสอบบัญชีที่เพียงพอและเหมาะสม ทั้งนี้เป็นเพราะ
- (ก) ข้อมูลราคาจากหลายแหล่งอาจใช้แหล่งการกำหนดราคาเหมือนกัน
  - (ข) การทำความเข้าใจข้อมูลนำเข้าที่หน่วยงานกำหนดราคาจากบุคคลภายนอกใช้ในการกำหนดราคาอาจมีความจำเป็นเพื่อจัดหมวดหมู่เครื่องมือทางการเงินในลำดับชั้นของมูลค่ายุติธรรม
120. ในบางสถานการณ์ผู้สอบบัญชีอาจไม่สามารถทำความเข้าใจในกระบวนการที่ใช้ในการกำหนดราคารวมทั้งวิธีการควบคุมกระบวนการการกำหนดราคาเชื่อถือได้ หรืออาจไม่สามารถเข้าถึงแบบจำลอง รวมทั้งข้อสมมติและปัจจัยอื่น ๆ ที่ใช้ในกรณีเช่นนี้ ผู้สอบบัญชีอาจตัดสินใจที่จะดำเนินการเพื่อพัฒนาประมาณการแบบจุดหรือแบบช่วงที่จะประเมินประมาณการแบบจุดของผู้บริหารในการตอบสนองต่อความเสี่ยงที่ได้ประเมินไว้
- ข้อพิจารณาในการตรวจสอบเมื่อผู้บริหารประมาณการมูลค่ายุติธรรมโดยใช้แบบจำลอง*
121. ย่อหน้าที่ 13(ข) ของมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540 กำหนดให้ผู้สอบบัญชีทดสอบกระบวนการของผู้บริหารในการจัดทำประมาณการทางบัญชี การประเมินวิธีการที่ใช้วัดมูลค่ามีความเหมาะสม

³¹ หน่วยงานบริการกำหนดราคาบางแห่งอาจให้รายงานสำหรับผู้ใช้อ้างอิง เพื่ออธิบายการควบคุมที่ใช้เพื่อให้ข้อมูลราคา นั่นคือ รายงานที่สร้างขึ้นตามมาตรฐานงานที่ให้ความเชื่อมั่น รหัส 3402 “รายงานที่ให้ความเชื่อมั่นต่อการควบคุมขององค์กรที่ให้บริการ” ผู้บริหารอาจร้องขอและผู้สอบบัญชีอาจได้รับรายงาน รายงานดังกล่าวทำขึ้นเพื่อทำความเข้าใจว่าข้อมูลราคาที่ทำขึ้นและประเมินว่าการควบคุมในหน่วยงานบริการกำหนดราคาสามารถเชื่อถือได้หรือไม่

ในสถานการณ์และข้อสมมติที่ผู้บริหารใช้มีความเหมาะสมในแง่ของวัตถุประสงค์ของการวัดมูลค่าตามแม่บทการรายงานทางการเงินที่ใช้บังคับ

122. ไม่ว่าผู้บริหารได้ใช้การกำหนดราคาจากบุคคลภายนอก หรือกำลังดำเนินการประเมินด้วยตัวเองแบบจำลองนี้มักจะใช้กับเครื่องมือทางการเงินโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อใช้ข้อมูลนำเข้าในระดับ 2 และระดับ 3 ของลำดับชั้นของมูลค่ายุติธรรม ในการกำหนดระยะเวลา ลักษณะ และขอบเขตวิธีการตรวจสอบสูตรคำนวณของผู้สอบบัญชี อาจพิจารณาข้อสมมติ วิธีการ และข้อมูลที่ใช้ในแบบจำลอง เมื่อพิจารณาเครื่องมือทางการเงินที่ซับซ้อนมากขึ้น เช่น ผู้ที่ใช้ข้อมูลนำเข้าระดับ 3 การทดสอบทั้งสามประเภทอาจเป็นแหล่งที่มีประโยชน์ของหลักฐานการสอบบัญชี อย่างไรก็ตามเมื่อแบบจำลองมีทั้งง่ายและได้รับการยอมรับโดยทั่วไป เช่น การคำนวณราคาพันธบัตรบางอย่าง หลักฐานการสอบบัญชีที่ได้รับจากการมุ่งเน้นข้อสมมติและข้อมูลที่ใช้ในแบบจำลอง อาจเป็นหลักฐานที่มีประโยชน์มากกว่า
123. การทดสอบแบบจำลองสามารถทำได้โดยสองวิธีหลัก
- (ก) ผู้สอบบัญชีสามารถทดสอบแบบจำลองของผู้บริหารโดยพิจารณาความเหมาะสมของแบบจำลองที่ผู้บริหารใช้ ความสมเหตุสมผลของข้อสมมติและข้อมูลที่ใช้ และความถูกต้องทางคณิตศาสตร์ หรือ
  - (ข) ผู้สอบบัญชีสามารถพัฒนาประมาณการของตนเอง และจากนั้นเปรียบเทียบการประเมินมูลค่าของผู้สอบบัญชีกับของกิจการ
124. เมื่อการประเมินมูลค่าของเครื่องมือทางการเงินขึ้นอยู่กับข้อมูลนำเข้าที่ไม่สามารถสังเกตได้ (นั่นคือระดับ 3) เรื่องที่ผู้สอบบัญชีควรพิจารณาอาจรวมถึง ตัวอย่างเช่น วิธีการที่ผู้บริหารสนับสนุนเรื่องต่อไปนี้
- การระบุและลักษณะของผู้มีส่วนร่วมในตลาดที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงิน
  - วิธีการกำหนดการรับรู้เมื่อเริ่มแรกของข้อมูลที่ไม่สามารถสังเกตได้
  - การปรับเปลี่ยนข้อสมมติของตนเองเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงมุมมองการใช้ข้อสมมติของผู้มีส่วนร่วมในตลาด
  - ข้อมูลที่ดีที่สุดที่มีอยู่ในสถานการณ์นั้นได้ถูกนำมารวม
  - ขึ้นอยู่กับสถานการณ์เหมาะสม ข้อสมมติของผู้บริหารได้ถูกเปรียบเทียบกับรายการที่คล้ายคลึงกันอย่างไร
  - การวิเคราะห์ความอ่อนไหวของแบบจำลองเมื่อมีการใช้ปัจจัยที่ไม่สามารถสังเกตได้และไม่ว่าจะทำรายการปรับปรุงหรือไม่ เพื่อพิจารณาความไม่แน่นอนในการวัดมูลค่า
125. นอกจากนี้ ความรู้ในอุตสาหกรรมของผู้สอบบัญชี ความรู้เกี่ยวกับแนวโน้มการตลาด ความเข้าใจของการประเมินมูลค่าของหน่วยงานอื่นๆ (โดยคำนึงถึงการรักษาความลับ) และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดราคาเป็นตัวบอกว่าการทดสอบการประเมินมูลค่าของผู้สอบบัญชีและการพิจารณา

การประเมินมูลค่าโดยรวมสมเหตุสมผลหรือไม่ หากการประเมินมูลค่าดูเหมือนจะรุนแรงหรือระมัดระวังมากเกินไปอย่างสม่ำเสมอ อาจเป็นตัวชี้วัดความมีอคติของผู้บริหาร

126. เมื่อขาดหลักฐานภายนอกที่สามารถสังเกตได้ เป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งว่าผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลที่ได้รับแต่งตั้งจำเป็นต้องเข้าใจความคิดของผู้บริหาร ในการประเมินมูลค่า และหลักฐานที่ใช้สนับสนุนการประเมินมูลค่าเหล่านี้ ในกรณีเช่นนี้ ผู้สอบบัญชีอาจจำเป็นต้องประเมินว่าได้มีการสอบทานอย่างละเอียดและมีการพิจารณาประเด็น รวมทั้งเอกสารใด ๆ ในทุกระดับการจัดการที่เหมาะสมภายในองค์กร รวมทั้งผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล
127. เมื่อตลาดกลายเป็นไม่เคลื่อนไหวหรือไม่มีที่ตั้ง หรือมีข้อมูลนำเข้าที่ไม่สามารถสังเกตได้ การประเมินมูลค่าของผู้บริหารอาจต้องใช้ดุลยพินิจมากขึ้น และตรวจสอบได้น้อยและเป็นผลให้อาจเชื่อถือได้น้อย ในกรณีดังกล่าวผู้สอบบัญชีอาจต้องตรวจสอบแบบจำลอง โดยการทดสอบประสิทธิภาพการควบคุมของกิจการ ร่วมกับการประเมินการออกแบบและการดำเนินการของแบบจำลอง การทดสอบข้อสมมติและข้อมูลที่ใช้ในแบบจำลองและเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่ได้กับประมาณการแบบจุดหรือแบบช่วงที่พัฒนาโดยผู้สอบบัญชีหรือการกำหนดราคาของบุคคลภายนอก³²
128. มีแนวโน้มว่าในการทดสอบข้อมูลนำเข้าที่กิจการใช้ในการประเมินมูลค่า³³ ตัวอย่างเช่น ข้อมูลนำเข้าดังกล่าวมีการแบ่งประเภทในลำดับชั้นของมูลค่ายุติธรรม ผู้สอบบัญชียังจะต้องได้รับหลักฐานเพื่อสนับสนุนการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินที่จำเป็นตามแม่บทการรายงานทางการเงิน ตัวอย่างเช่น วิธีการตรวจสอบเนื้อหาสาระของผู้สอบบัญชีเพื่อประเมินว่าข้อมูลนำเข้าที่นำไปใช้ในการประเมินมูลค่าของกิจการ (เป็นข้อมูลนำเข้าระดับ 1 ระดับ 2 และระดับ 3) มีความเหมาะสมและทดสอบการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของกิจการ มีความเกี่ยวข้องกับการประเมินผลของผู้สอบบัญชี ว่าได้เปิดเผยข้อมูลโดยถูกต้องตามที่ควร

ประเมินความสมเหตุสมผลของข้อสมมติที่ผู้บริหารใช้

129. ข้อสมมติที่ใช้ในแบบจำลองอาจถือว่ามีนัยสำคัญ ถ้าการเปลี่ยนแปลงอย่างสมเหตุสมผลในข้อสมมติมีผลกระทบอย่างป็นสาระสำคัญต่อการวัดมูลค่าเครื่องมือทางการเงิน³⁴ ผู้บริหารอาจพิจารณาทางเลือกของข้อสมมติหรือผลลัพธ์โดยการดำเนินการวิเคราะห์ความอ่อนไหว การขยายขอบเขตที่เกี่ยวข้องกับข้อสมมติที่มีอิทธิพลขึ้นอยู่กับระดับของความไม่แน่นอนในการวัดมูลค่าและอาจทำให้ผู้สอบบัญชีสรุปว่ามีความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญ เช่น ในกรณีของข้อมูลนำเข้าระดับ 3

³² มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540 ย่อหน้าที่ 13(ง) อธิบายข้อกำหนดเมื่อผู้สอบบัญชีพัฒนาแบบช่วงเพื่อประเมินการประมาณการแบบจุดของผู้บริหาร เทคนิคการประเมินมูลค่าพัฒนาโดยบุคคลภายนอกหรือใช้โดยผู้สอบบัญชีอาจมีบางสถานการณ์ที่ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญของผู้สอบบัญชีซึ่งต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 620

³³ ดูตัวอย่างย่อหน้าที่ 15 ตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540 สำหรับข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการประเมินข้อสมมติของผู้บริหารที่เกี่ยวกับความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญ

³⁴ ดูมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540 ย่อหน้าที่ ก107

130. วิธีการตรวจสอบข้อสมมติของผู้บริหาร รวมถึงข้อมูลนำเข้าที่ใช้ในแบบจำลองการประเมินมูลค่า ควรประเมินเรื่องต่อไปนี้
- ผู้บริหารได้นำข้อมูลปัจจัยทางตลาดไปใช้ในการกำหนดข้อสมมติหรือไม่ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากจะเป็นการเหมาะสมมากกว่าที่จะใช้ข้อมูลนำเข้าที่สังเกตได้ให้มาก และลดการใช้ข้อมูลนำเข้าที่สังเกตไม่ได้
  - ข้อสมมติของผู้บริหารนั้นสอดคล้องกับสภาพการณ์ในตลาด และลักษณะของสินทรัพย์ทางการเงินหรือหนี้สินทางการเงินหรือไม่
  - แหล่งที่มาของข้อมูลทางตลาดที่นำมาจัดทำข้อสมมตินั้นมีความสอดคล้องกันและน่าเชื่อถือหรือไม่ และผู้บริหารมีการเลือกข้อสมมติอย่างไรจากหลายข้อสมมติที่มีความแตกต่างกันที่ใช้โดยผู้ซื้อขายในตลาดต่างรายกัน
  - การวิเคราะห์ความอ่อนไหวชี้ให้เห็นว่าการประเมินมูลค่าจะเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ โดยที่ข้อสมมตินั้นมีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยหรือปานกลางหรือไม่

ดูย่อหน้าที่ ก77-ก83 ของมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540 สำหรับการพิจารณาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการประเมินข้อสมมติของผู้บริหาร

131. การพิจารณาของผู้สอบบัญชีถึงการประเมินของผู้บริหารเกี่ยวกับอนาคต ควรเป็นไปตามข้อมูลที่มีอยู่ ณ วันที่มีการประเมิน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายหลังวันที่ในงบการเงินอาจก่อให้เกิดผลที่ไม่สอดคล้องกับการประเมินที่มีความสมเหตุสมผลอยู่แล้ว ณ วันที่มีการประเมิน
132. อัตราคิดลดที่ใช้ในการคำนวณมูลค่าปัจจุบันสามารถปรับเปลี่ยนได้ในบางกรณีหากมีสถานการณ์ที่มีความไม่แน่นอนเกิดขึ้นในการประเมินมูลค่า ซึ่งจะดีกว่าการปรับเปลี่ยนข้อสมมติ ในสถานการณ์ดังกล่าว ผู้สอบบัญชีควรให้ความสำคัญต่ออัตราคิดลด โดยการเปรียบเทียบกับอัตราดอกเบี้ยของหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาดที่คล้ายคลึงกัน หรือการคำนวณอัตราดอกเบี้ยจากแบบจำลองที่สร้างขึ้นเองอย่างเป็นอิสระ

ข้อพิจารณาในการตรวจสอบเมื่อกิจการใช้ผู้เชี่ยวชาญของผู้บริหาร

133. ตามที่ได้กล่าวไว้ในส่วนที่ 1 ผู้บริหารอาจจ้างผู้เชี่ยวชาญในการประเมินราคาเพื่อประเมินราคาหลักทรัพย์บางประเภทหรือทั้งหมด ผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวอาจเป็นนายหน้า วาณิชธนกร ผู้ให้บริการด้านการประเมินราคา หรือกิจการที่ให้บริการด้านการประเมินมูลค่าเฉพาะเรื่อง
134. ย่อหน้าที่ 8 ของมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 500 กล่าวถึงข้อกำหนดที่ผู้สอบบัญชีต้องปฏิบัติตามในการประเมินผลงานของผู้เชี่ยวชาญที่ว่าจ้างโดยผู้บริหาร โดยขอบเขตและวิธีการประเมินนั้นขึ้นอยู่กับความมีนัยสำคัญของผลงานของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อวัตถุประสงค์ของผู้สอบบัญชี การประเมินความเหมาะสมของผลงานของผู้เชี่ยวชาญนั้นจะช่วยผู้สอบบัญชีประเมินว่าราคาหรือมูลค่าที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญนั้นให้หลักฐานการสอบบัญชีเกี่ยวกับการประเมินมูลค่าที่เพียงพอเหมาะสมหรือไม่ ตัวอย่างของวิธีการตรวจสอบที่ผู้สอบบัญชีควรปฏิบัติ มีดังต่อไปนี้

- ประเมินความสามารถ ศักยภาพ และวัตถุประสงค์ของผู้เชี่ยวชาญของผู้บริหาร ตัวอย่างเช่น ความสัมพันธ์กับกิจการ ชื่อเสียงของผู้เชี่ยวชาญ และความเป็นที่รู้จักในอุตสาหกรรม ประสบการณ์ในการประเมินผลิตภัณฑ์บางรายการ และความเข้าใจในแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการประเมินมูลค่า
- ทำความเข้าใจในผลงานของผู้เชี่ยวชาญของผู้บริหาร ตัวอย่างเช่น การประเมินความเหมาะสมของวิธีการประเมินมูลค่าที่ผู้เชี่ยวชาญใช้ และปัจจัยทางตลาดและข้อสมมติสำคัญที่ใช้ประกอบการประเมินมูลค่า
- ประเมินความเหมาะสมของการใช้ผลงานของผู้เชี่ยวชาญเป็นหลักฐานการสอบบัญชี ผู้สอบบัญชีควรให้ความเหมาะสมต่อผลงานของผู้เชี่ยวชาญในระดับของแต่ละเครื่องมือทางการเงิน เครื่องมือทางการเงินบางรายการ ผู้สอบบัญชีอาจจำเป็นต้องใช้การคำนวณมูลค่าอย่างเป็นอิสระ หรือใช้ข้อมูลและข้อสมมติที่แตกต่างจากรายการอื่นในการประเมินมูลค่า แล้วเปรียบเทียบมูลค่าที่ประเมินได้กับมูลค่าที่คำนวณโดยผู้เชี่ยวชาญของกิจการ (ดูย่อหน้าที่ 136-137 ในการจัดทำประมาณการแบบจุดหรือแบบช่วง)
- วิธีการตรวจสอบอื่น อาจประกอบด้วย
  - จัดทำข้อสมมติที่แตกต่าง เพื่อให้ได้ข้อสมมติจากแบบจำลองอื่น แล้วพิจารณาความสมเหตุสมผลของข้อสมมติที่ได้มาดังกล่าว
  - เปรียบเทียบประมาณการแบบจุดของผู้บริหารกับประมาณการแบบจุดที่ผู้สอบบัญชีคำนวณได้ เพื่อพิจารณาว่าประมาณการของผู้บริหารนั้นสูงไปหรือต่ำไป

135. ผู้เชี่ยวชาญอาจจัดทำหรือระบุข้อสมมติที่จะช่วยผู้บริหารในการประมาณการมูลค่าของเครื่องมือทางการเงิน ข้อสมมติดังกล่าวจะถือเป็นข้อสมมติของผู้บริหารที่ผู้สอบบัญชีต้องพิจารณา เช่นเดียวกับการพิจารณาข้อสมมติอื่นของผู้บริหาร

การจัดทำประมาณการแบบจุดหรือประมาณการแบบช่วง

136. ผู้สอบบัญชีอาจพัฒนาเทคนิควิธีการประเมินมูลค่าและปรับเปลี่ยนข้อมูลนำเข้าและข้อสมมติที่ใช้ในการประเมินเพื่อคำนวณหาประมาณการแบบช่วงที่จะใช้พิจารณาความสมเหตุสมผลของการประเมินของผู้บริหาร ย่อหน้าที่ 106 และ 135 ของคำอธิบายวิธีปฏิบัติงานตรวจสอบนี้ อาจช่วยผู้สอบบัญชีในการกำหนดประมาณการแบบจุดหรือแบบช่วง ตามที่กล่าวไว้ในมาตรฐานการสอบบัญชีรหัส 540³⁵ ถ้าผู้สอบบัญชีใช้ข้อสมมติที่แตกต่างจากข้อสมมติที่ผู้บริหารใช้ ผู้สอบบัญชีควรต้องทำความเข้าใจวิธีการและข้อสมมติของผู้บริหารอย่างเพียงพอ เพื่อที่จะพิจารณาถึงผลแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างการประเมินของผู้สอบบัญชีกับของผู้บริหาร ผู้สอบบัญชีอาจใช้ผู้เชี่ยวชาญของผู้สอบบัญชีเพื่อประเมินความสมเหตุสมผลของการประเมินของผู้บริหาร

³⁵ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540 ย่อหน้าที่ 13(ค)

137. ในบางกรณี ผู้สอบบัญชีอาจสรุปว่าไม่สามารถได้มาซึ่งหลักฐานการสอบบัญชีที่เพียงพอเหมาะสมในการทำความเข้าใจข้อสมมติหรือวิธีการของผู้บริหาร เช่น เมื่อการกำหนดราคาจากบุคคลภายนอกใช้แบบจำลองหรือซอฟต์แวร์ที่กิจการพัฒนาขึ้นเองภายในโดยที่ผู้สอบบัญชีไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าถึงแบบจำลองหรือข้อมูลดังกล่าว ในกรณีดังกล่าว จึงทำให้ผู้สอบบัญชีไม่สามารถได้รับหลักฐานการตรวจสอบที่เพียงพอเหมาะสม และผู้สอบบัญชีไม่สามารถใช้วิธีการตรวจสอบอื่น เช่น การกำหนดประมาณการแบบจุดหรือแบบช่วง ในการตอบสนองกับความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญเกี่ยวกับประมาณการแบบจุดหรือแบบช่วงของผู้บริหาร³⁶ ในมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 705 (ปรับปรุง)³⁷ ได้กล่าวถึงความหมายของการที่ผู้สอบบัญชีไม่สามารถได้มาซึ่งหลักฐานการตรวจสอบที่เพียงพอเหมาะสม

การแสดงรายการและเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินของเครื่องมือทางการเงิน

138. ความรับผิดชอบของผู้บริหารนั้นรวมถึงการจัดทำงบการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้อง³⁸ มาตรฐานการรายงานทางการเงินกำหนดให้มีการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินที่สามารถทำให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถประเมินผลกระทบของกิจกรรมเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน ซึ่งรวมถึงความเสี่ยงและความไม่แน่นอนอันเกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงินดังกล่าว ความสำคัญของการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินที่เกี่ยวกับหลักการวัดมูลค่านั้นจะมีมากขึ้น เนื่องจากความไม่แน่นอนเกี่ยวกับการประเมินมูลค่านั้นเพิ่มมากขึ้น ซึ่งอาจเป็นผลมาจากระดับชั้นของมูลค่ายุติธรรม
139. ในการรับรองว่างบการเงินนั้นจัดทำขึ้นตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารต้องยืนยันสิ่งที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองไว้เกี่ยวกับการแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินขององค์ประกอบต่าง ๆ ในงบการเงินโดยปริยายหรือโดยชัดเจน สิ่งที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองไว้เกี่ยวกับการแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินนั้นประกอบไปด้วย
- (ก) การเกิดขึ้นจริงและสิทธิและภาระผูกพัน การเปิดเผยเหตุการณ์ รายการ และเหตุการณ์อื่น ๆ ที่เกิดขึ้นและเกี่ยวข้องกับกิจการ
  - (ข) ความครบถ้วน รายการที่ควรเปิดเผยในงบการเงิน ได้เปิดเผยในงบการเงินอย่างครบถ้วน
  - (ค) การจัดประเภทและความเข้าใจได้ ข้อมูลทางการเงินได้แสดงรายการและอธิบายอย่างเหมาะสม และเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินอย่างชัดเจน
  - (ง) ความถูกต้องและการประเมินมูลค่า ข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นเปิดเผยอย่างถูกต้องตามที่ควรและในจำนวนที่เหมาะสม

วิธีการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีในการตรวจสอบการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินนั้นได้ถูกออกแบบให้สอดคล้องกับสิ่งที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองไว้ข้างต้น

³⁶ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540 ย่อหน้าที่ 13(ง)

³⁷ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 705 (ปรับปรุง) “การแสดงความเห็นแบบที่เปลี่ยนแปลงไปในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต”

³⁸ ดูย่อหน้าที่ 4 และ ก2 ของมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 200

วิธีปฏิบัติที่เกี่ยวกับการแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินในงบการเงิน

140. ส่วนที่สำคัญเกี่ยวกับการแสดงรายการและเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน ประกอบด้วยรายการดังต่อไปนี้

- แม่บทการรายงานทางการเงินกำหนดให้ต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับประมาณการความเสี่ยงและความไม่แน่นอนที่เกี่ยวข้องกับการอธิบายสินทรัพย์ หนี้สิน รายได้ และค่าใช้จ่าย ผู้สอบบัญชีต้องให้ความสำคัญแก่การเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความเสี่ยงและการวิเคราะห์ความอ่อนไหว ซึ่งข้อมูลที่ได้มาในช่วงการประเมินความเสี่ยงของผู้สอบบัญชีและการทดสอบการควบคุมอาจให้หลักฐานที่ผู้สอบบัญชีสามารถใช้สรุปว่าการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินนั้นสอดคล้องกับข้อกำหนดในแม่บทการรายงานทางการเงินหรือไม่ ตัวอย่างของข้อมูลดังกล่าว อาจเป็นดังต่อไปนี้
  - วัตถุประสงค์และกลยุทธ์ของกิจการเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือทางการเงิน รวมถึงนโยบายการบัญชีที่เกี่ยวข้อง
  - แม่บทการควบคุมภายในของกิจการในการบริหารจัดการความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงิน
  - ความเสี่ยงและความไม่แน่นอนเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน
- ข้อมูลที่ได้มาจากกระบวนงานที่นอกเหนือจากระบบการรายงานทางการเงินตามปกติ เช่น ระบบความเสี่ยง ตัวอย่างของวิธีการที่ผู้สอบบัญชีอาจเลือกปฏิบัติเพื่อตอบสนองต่อความเสี่ยงเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินที่ผู้สอบบัญชีประเมินไว้ ประกอบด้วย
  - กระบวนการในการได้มาซึ่งข้อมูลที่จะเปิดเผย
  - ความมีประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของการควบคุมภายในเกี่ยวกับการจัดทำข้อมูลที่เปิดเผยในงบการเงิน
- ในกรณีที่เครื่องมือทางการเงินมีความเสี่ยงที่เป็นสาระสำคัญ³⁹ ถึงแม้ว่าการเปิดเผยข้อมูลนั้นจะเป็นไปตามแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้อง ผู้สอบบัญชีอาจสรุปว่าการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินเกี่ยวกับประมาณการความไม่แน่นอนนั้นไม่เพียงพอตามสถานการณ์หรือความเป็นจริงที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น งบการเงินอาจไม่ได้แสดงรายการโดยถูกต้อง มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 705 (ปรับปรุง) ให้แนวทางเกี่ยวกับการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี ในสถานการณ์ที่ผู้สอบบัญชีเชื่อว่าการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินโดยผู้บริหารนั้นไม่เพียงพอหรือทำให้เข้าใจผิด

³⁹ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540 ย่อหน้าที่ 20 กำหนดให้ผู้สอบบัญชีต้องประเมินความเพียงพอของการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับความไม่แน่นอนของประมาณการในงบการเงินให้สอดคล้องกับแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้อง สำหรับประมาณการทางบัญชีที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงที่เป็นนัยสำคัญ

- ผู้สอบบัญชีควรพิจารณาว่าการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินนั้นครบถ้วนและสามารถเข้าใจได้หรือไม่ ตัวอย่างเช่น ข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดควรรวมไว้ในงบการเงิน (หรือรายงานแนบ) แต่อาจไม่เพียงพอให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจฐานะทางการเงินหรืออาจไม่เพียงพอในการเปิดเผยข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อให้ภาพรวมเกี่ยวกับจำนวนเงินที่บันทึกในงบการเงิน ตัวอย่างเช่น ถึงแม้ว่ากิจการจะมีการเปิดเผยเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความอ่อนไหว การเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินดังกล่าวนั้นอาจไม่ได้อธิบายอย่างเพียงพอเรื่องความเสี่ยงและความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับประมาณการ ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากข้อตกลงเกี่ยวกับการกู้ยืม เงื่อนไขหลักประกันในการกู้ยืม และสภาพคล่องของกิจการ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 260⁴⁰ ให้แนวทางและข้อกำหนดเกี่ยวกับการสื่อสารกับผู้ที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแล รวมถึงความเห็นของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับข้อมูลเชิงคุณภาพ วิธีปฏิบัติทางบัญชี นโยบายบัญชี ประมาณการทางบัญชีและการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินของกิจการ

141. ข้อพิจารณาเกี่ยวกับความเหมาะสมของการแสดงรายการในงบการเงิน เช่น การจัดประเภทรายการระยะสั้นและระยะยาว การตรวจสอบเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน ซึ่งสัมพันธ์กับการประเมินผลของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับการแสดงรายการและเปิดเผยข้อมูล

ข้อพิจารณาอื่นที่เกี่ยวกับการตรวจสอบ

หนังสือรับรอง

142. มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540 กำหนดให้ผู้สอบบัญชีต้องได้รับหนังสือรับรองจากผู้บริหารและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล (ตามความเหมาะสม) ว่าข้อสมมติในการจัดทำประมาณการทางบัญชีนั้นมีความสมเหตุสมผลหรือไม่⁴¹ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 580⁴² กำหนดว่านอกเหนือจากหนังสือรับรองดังกล่าว หากผู้สอบบัญชีพิจารณาแล้วเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องได้รับหนังสือรับรองฉบับหนึ่งหรือหลายฉบับ เพื่อใช้สนับสนุนหลักฐานสอบบัญชีอื่นที่เกี่ยวข้องกับงบการเงินหรือสิ่งที่ผู้บริหารได้ให้การรับรองไว้เฉพาะเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องในงบการเงิน ผู้สอบบัญชีต้องขอหนังสือรับรองอื่นดังกล่าว หนังสือรับรองที่จะสนับสนุนหลักฐานการตรวจสอบอื่นเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน อาจรวมถึงรายการต่อไปนี้ ซึ่งขึ้นอยู่กับปริมาณและระดับความซับซ้อนของกิจกรรมเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน
- วัตถุประสงค์ของผู้บริหารที่เกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน ตัวอย่างเช่น เครื่องมือทางการเงิน ใช้สำหรับการป้องกันความเสี่ยง การบริหารสินทรัพย์และหนี้สิน หรือเพื่อการลงทุน

⁴⁰ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 260 “การสื่อสารกับผู้ที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแล”

⁴¹ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540 ย่อหน้าที่ 22 ย่อหน้าที่ 4 ของมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 580 “หนังสือรับรอง” ระบุว่าหนังสือรับรองจากผู้บริหารไม่ได้ให้หลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมในเรื่องที่เกี่ยวข้องอย่างเพียงพอ ถ้าผู้สอบบัญชีไม่สามารถได้มาซึ่งหลักฐานที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ อาจเป็นการจำกัดขอบเขตการตรวจสอบ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อรายงานของผู้สอบบัญชี (ดูมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 705 (ปรับปรุง) “การแสดงความเห็นแบบที่เปลี่ยนแปลงไปในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต”)

⁴² มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 580 ย่อหน้าที่ 13

- การรับรองสำหรับความเหมาะสมของการแสดงรายการในงบการเงิน ตัวอย่างเช่น การบันทึกรายการเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินเป็นการขายหรือรายการจัดหาเงิน
- การรับรองสำหรับการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงิน ตัวอย่างเช่น
  - แสดงการบันทึกรายการเครื่องมือทางการเงินทั้งหมด
  - ตราสารอนุพันธ์แฝงทั้งหมดได้รับการพิจารณาอย่างครบถ้วน
- รายการทุกรายการที่เกิดขึ้นนั้นเป็นไปตามราคาตลาดหรือไม่
- เนื้อหาและเงื่อนไขของรายการ
- ความเหมาะสมของการประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงิน
- มีข้อตกลงอื่นที่อาจเกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงินหรือไม่
- กิจการมีการทำสัญญาขายสิทธิอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่
- ความตั้งใจและความสามารถของผู้บริหารในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง⁴³
- เหตุการณ์ภายหลังวันที่ในงบการเงินอาจทำให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลงการประเมินมูลค่าและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินหรือไม่

การติดต่อสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการกำกับดูแลและอื่น ๆ

143. เนื่องจากการประเมินมูลค่าของเครื่องมือทางการเงินนั้นอาจมีความไม่แน่นอนมาเกี่ยวข้อง ซึ่งอาจมีความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญ ซึ่งอาจกระทบกับงบการเงินที่อาจอยู่ในความสนใจของหน่วยงานกำกับดูแล ผู้สอบบัญชีควรสื่อสารเกี่ยวกับลักษณะและผลกระทบของข้อสมมติสำคัญที่ใช้ในการวัดมูลค่า ยุติธรรม ความลำเอียงที่อาจเกิดขึ้นในการกำหนดข้อสมมติ และความมีสาระสำคัญของรายการที่ประเมินมูลค่ายุติธรรมต่องบการเงินโดยรวม นอกจากนี้ ความจำเป็นที่ต้องมีการควบคุมที่เหมาะสม ครอบคลุมถึงข้อผูกมัดจากการทำสัญญาเครื่องมือทางการเงินและกระบวนการวัดมูลค่า ภายหลัง นั้นอาจส่งผลต่อความจำเป็นที่ผู้สอบบัญชีต้องติดต่อสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการกำกับดูแล
144. มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 260 กล่าวถึงความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีในการติดต่อสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการกำกับดูแลเกี่ยวกับการตรวจสอบงบการเงิน เรื่องที่ควรติดต่อสื่อสารมีดังต่อไปนี้
  - การขาดความเข้าใจของผู้บริหารเกี่ยวกับลักษณะหรือขอบเขตของกิจกรรมเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน หรือความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมดังกล่าว
  - ข้อบกพร่องที่สำคัญในการออกแบบหรือปฏิบัติงานของระบบการควบคุม หรือการจัดการ ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินของกิจการที่ผู้สอบบัญชีระบุได้ในระหว่างการตรวจสอบ⁴⁴

⁴³ ย่อหน้าที่ 80 ของมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 540 ให้ตัวอย่างเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติที่อาจเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์

- อุปสรรคสำคัญที่เกิดขึ้นเมื่อรวบรวมหลักฐานการตรวจสอบให้เพียงพอเกี่ยวกับการประเมินมูลค่าโดยผู้บริหารหรือผู้เชี่ยวชาญของผู้บริหาร เช่น เมื่อผู้บริหารไม่เข้าใจวิธีการประเมินมูลค่า ข้อสมมติ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องของผู้บริหารใช้ โดยที่ข้อมูลเหล่านั้นผู้เชี่ยวชาญของบริหารยังไม่พร้อมให้ผู้สอบบัญชี
- ดุลยพินิจที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเกี่ยวกับการประเมินมูลค่าระหว่างผู้สอบบัญชีและผู้บริหารหรือผู้เชี่ยวชาญของบริหาร
- ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่องบการเงินของกิจการ ดังนั้นความเสี่ยงที่เกิดจากการแสดงข้อมูลที่ผิดจากข้อเท็จจริงอย่างมีสาระสำคัญ โอกาสเสี่ยงอื่นและการกำหนดค่าของเครื่องมือทางการเงิน จะต้องเปิดเผยไว้ในงบการเงินด้วย
- มุมมองของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับความเหมาะสมของวิธีการทางบัญชี และการแสดงรายการเครื่องมือทางการเงินในงบการเงิน
- มุมมองของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับแง่มุมเชิงคุณภาพของวิธีปฏิบัติทางบัญชีและรายงานทางการเงินเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินของกิจการ หรือ
- การขาดนโยบายที่ละเอียดและชัดเจนเกี่ยวกับการซื้อ การขาย และการครอบครองเครื่องมือทางการเงิน รวมถึงการควบคุมการทำกิจกรรมทางการเงิน การออกแบบเครื่องมือทางการเงินเพื่อป้องกันความเสี่ยง และการดูแลความเสี่ยงด้วย

ความเหมาะสมของช่วงเวลาในการสื่อสารอาจแตกต่างกันตามสถานการณ์ของแต่ละงานตรวจสอบ อย่างไรก็ตาม อาจเป็นการเหมาะสมที่จะสื่อสารอุปสรรคที่สำคัญที่พบระหว่างการปฏิบัติงานตรวจสอบให้ผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลทราบทันทีที่สามารถทำได้ เพื่อให้ผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลช่วยผู้สอบบัญชีผ่านพ้นปัญหานั้น หรือถ้ามีแนวโน้มที่จะเสนอความเห็นแบบที่เปลี่ยนแปลงไป

การสื่อสารกับหน่วยงานที่มีอำนาจในการกำกับดูแลและอื่น ๆ

145. ในบางกรณี ผู้สอบบัญชีอาจติดต่อกับหน่วยงานที่มีอำนาจในการกำกับดูแลหรือที่ปรึกษาที่มีความรอบคอบที่ไม่เกี่ยวข้องกับสายงาน เพื่อสอบถามเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน โดยอาจเป็นการติดต่อตามคำสั่งหรือติดต่อตามความเหมาะสมก็ได้⁴⁵ การติดต่อสอบถามนี้จะป็นประโยชน์ต่อการสอบบัญชี เช่น ในบางกรณี หน่วยงานที่มีอำนาจในการกำกับดูแลธนาคารอาจต้องการติดต่อผู้สอบบัญชีเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานและการนำการควบคุมไปปฏิบัติกิจกรรม

⁴⁴ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 265 “การสื่อสารข้อบกพร่องของการควบคุมภายในไปยังผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลและผู้บริหารของกิจการ” ได้กำหนดข้อกำหนดและให้แนวทางปฏิบัติเพื่อสื่อสารข้อบกพร่องของการควบคุมภายในไปยังผู้บริหาร และสื่อสารข้อบกพร่องที่มีนัยสำคัญของการควบคุมภายในไปยังผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล และยังได้อธิบายว่าข้อบกพร่องของการควบคุมภายในอาจพบในระหว่างที่ผู้สอบบัญชีประเมินความเสี่ยงตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 315 (ปรับปรุง 2564) หรือช่วงใดก็ได้ของระยะเวลาการสอบบัญชี

⁴⁵ ตัวอย่างมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 250 (ปรับปรุง) “การพิจารณากฎหมายและข้อบังคับในการตรวจสอบงบการเงิน” กำหนดให้ผู้สอบบัญชีต้องรายงานว่าพบหรือสงสัยว่ามีการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับหรือไม่ต่อบุคคลภายนอก นอกจากนี้ การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้สอบบัญชีกับที่ปรึกษาทางการเงินและที่ปรึกษาอื่น ๆ อาจเป็นข้อบังคับในหลายประเทศ ทั้งที่เป็นข้อกฎหมาย คำสั่ง หรือสัญญา

เกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินร่วมกัน ความท้าทายในการกำหนดมูลค่าของเครื่องมือทางการเงินในตลาดที่ไม่มีการซื้อขาย และนำไปปรึกษากับหน่วยงานที่มีอำนาจในการกำกับดูแล การร่วมงานชนิดนี้อาจเป็นประโยชน์ต่อผู้สอบบัญชีในการตรวจพบความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์

ภาคผนวก

ตัวอย่างของการควบคุมที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงิน

1. รายการดังต่อไปนี้จะให้ข้อมูลพื้นฐานและตัวอย่างของการควบคุมที่มีอยู่ในกิจการที่มีปริมาณการทำธุรกรรมเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินจำนวนมาก ไม่ว่าจะมียัตถุประสงค์เพื่อการค้า หรือเพื่อการลงทุน ตัวอย่างต่อไปนี้ไม่ได้หมายความว่า เป็นสิ่งชี้ชัดและกิจการอาจมีสภาพแวดล้อมการควบคุมที่แตกต่างไป และกระบวนการต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับขนาดของกิจการ อุตสาหกรรมที่กิจการดำเนินการ และลักษณะของธุรกรรมของเครื่องมือทางการเงิน นอกจากนี้ ข้อมูลที่ใช้ในหนังสือยืนยันรายการค้าและสำนักหักบัญชีได้กล่าวไว้ในย่อหน้าที่ 25-26
2. ทั้งนี้ ในระบบการควบคุม บางครั้งอาจจำเป็นที่จะมีการควบคุมที่เหมือนกันที่อยู่ในระดับที่ต่างกัน (เช่น การป้องกัน การตรวจพบ และการติดตามผล) เพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ

การควบคุมสภาพแวดล้อมของกิจการ

ภาระผูกพันในการใช้เครื่องมือทางการเงิน

3. ระดับความซับซ้อนของกิจกรรมเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินบางกิจกรรม อาจมีเพียงไม่กี่คนที่เข้าใจในกิจกรรมนั้นทั้งหมด หรือมีผู้เชี่ยวชาญที่จำเป็นต่อการประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงินอย่างต่อเนื่อง การใช้เครื่องมือทางการเงินโดยปราศจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องภายในกิจการนั้น จะเป็นการเพิ่มความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ

การมีส่วนร่วมของผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล

4. ผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลและกำกับดูแลและร่วมมือกับผู้บริหารในการกำหนดความเสี่ยงที่ยอมรับได้โดยรวมของกิจการ และจัดให้มีการกำกับดูแลกิจกรรมเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินทั้งหมดของกิจการ นโยบายของกิจการในการซื้อ การขาย และการถือครองเครื่องมือทางการเงินจะเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับทัศนคติที่มีต่อความเสี่ยง และผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเครื่องมือทางการเงิน นอกจากนี้ กิจการอาจจัดตั้งโครงสร้างการกำกับดูแลและกระบวนการควบคุมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

(ก) การสื่อสารการตัดสินใจในการลงทุนและการประเมินของความไม่แน่นอนของการวัดมูลค่าที่มีนัยสำคัญให้กับผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล

(ข) การประเมินความเสี่ยงที่ยอมรับได้โดยรวมของกิจการเมื่อกิจการเข้าผูกพันในกิจกรรมเครื่องมือทางการเงิน

โครงสร้างองค์กร

5. กิจกรรมเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินอาจดำเนินการทั้งแบบรวมอำนาจหรือแบบกระจายอำนาจ ซึ่งกิจกรรมและการตัดสินใจดังกล่าวขึ้นอยู่กับทางเดินของสารสนเทศของผู้บริหารที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ และทันต่อเวลา เป็นอย่างมาก ความยากของการเก็บข้อมูลหรือการแยกข้อมูลดังกล่าว

จะมีมากขึ้น หากกิจการมีจำนวนที่ตั้งหลายแห่งและมีหลากหลายธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเครื่องมือทางการเงิน อาจเพิ่มขึ้นจากการกระจายกิจกรรมการควบคุม ซึ่งอาจเป็นความจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กิจการที่มีหลากหลายที่ตั้ง หรืออาจตั้งอยู่ในประเทศอื่น

การให้อำนาจและความรับผิดชอบ

การลงทุนและนโยบายประเมินมูลค่า

6. การให้แนวทางผ่านนโยบายที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนโดยการอนุมัติจากผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล สำหรับการซื้อ การขาย และการถือครองเครื่องมือทางการเงิน เพื่อให้ผู้บริหารกำหนดวิธีการยอมรับความเสี่ยงและการบริหารความเสี่ยงของธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ โดยนโยบายดังกล่าวจะต้องชัดเจนมากที่สุดในการกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจการในกิจกรรมบริหารความเสี่ยง การลงทุน และทางเลือกอื่นที่มีในการป้องกันความเสี่ยง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว และสะท้อนให้เห็นถึง
  - (ก) ระดับความเชี่ยวชาญของผู้บริหาร
  - (ข) ความซับซ้อนของการควบคุมภายในและระบบการติดตามผลของกิจการ
  - (ค) โครงสร้างของสินทรัพย์และหนี้สินของกิจการ
  - (ง) ความสามารถในการรักษาสภาพคล่องและเพื่อรองรับผลขาดทุนของกิจการ
  - (จ) ชนิดของเครื่องมือทางการเงินซึ่งผู้บริหารเชื่อว่าจะสามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้
  - (ฉ) การใช้เครื่องมือทางการเงินซึ่งผู้บริหารเชื่อว่าจะสามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ ตัวอย่างเช่น ตราสารอนุพันธ์ไม่ว่าจะนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการเก็งกำไร หรือเพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันความเสี่ยงเพียงอย่างเดียว
7. ผู้บริหารอาจออกแบบนโยบายให้สอดคล้องกับความสามารถในการประเมินมูลค่า และอาจสร้างการควบคุมขึ้นเพื่อให้มั่นใจได้ว่านโยบายนี้ได้ยึดถือโดยพนักงานที่รับผิดชอบในการประเมินมูลค่าของกิจการ อาจรวมถึง
  - (ก) กระบวนการในการออกแบบและการตรวจสอบระเบียบวิธีการที่ใช้ในการประเมินมูลค่า รวมถึงวิธีการวัดความไม่แน่นอนที่กำหนดขึ้น
  - (ข) นโยบายเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์สูงสุดจากการใช้ข้อมูลนำเข้าที่สังเกตการณ์ได้และชนิดของข้อมูลที่รวบรวมเพื่อสนับสนุนการประเมินมูลค่าของเครื่องมือทางการเงิน
8. ในกิจการขนาดเล็กที่มีการใช้เครื่องมือทางการเงินน้อย และความรู้และประสบการณ์ของผู้บริหารค่อนข้างจำกัด แต่การกำหนดให้มีนโยบายเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินจะช่วยให้กิจการสามารถกำหนดความเสี่ยงที่ยอมรับได้ และช่วยในการพิจารณาว่าการลงทุนในเครื่องมือทางการเงินนั้นจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้หรือไม่

นโยบายเกี่ยวกับทรัพยากรบุคคล และวิธีปฏิบัติ

9. กิจการอาจกำหนดนโยบายเพื่อกำหนดให้พนักงานที่สำคัญทั้งหน่วยงานที่ทำธุรกรรมและหน่วยงานสนับสนุนต้องมีเวลาพักจากหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง การควบคุมประเภทนี้จะใช้เพื่อช่วยป้องกันและตรวจพบการทุจริต โดยเฉพาะการสร้างธุรกรรมปลอมขึ้นโดยผู้ที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมซื้อขาย หรือการบันทึกรายการที่ไม่ถูกต้อง

การใช้องค์กรที่ให้บริการ

10. กิจการอาจใช้องค์กรที่ให้บริการ (ตัวอย่างเช่น ผู้จัดการสินทรัพย์) ในการเริ่มการซื้อขายเครื่องมือทางการเงิน เพื่อดูแลการบันทึกรายการของกิจการหรือการประเมินมูลค่าของเครื่องมือทางการเงิน บางกิจการอาจพึ่งพาองค์กรที่ให้บริการในการจัดให้มีแนวทางการรายงานของเครื่องมือทางการเงินที่ถืออยู่ อย่างไรก็ตาม หากผู้บริหารไม่มีความรู้ความเข้าใจในการควบคุมที่มีในการใช้บริการจากองค์กรที่ให้บริการ ผู้สอบบัญชีอาจไม่สามารถได้มาซึ่งความเพียงพอเหมาะสมของหลักฐานการสอบบัญชีโดยอ้างอิงการควบคุมขององค์กรที่ให้บริการ ตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 402¹ ซึ่งได้กำหนดไว้ว่า ผู้สอบบัญชีต้องได้รับหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมเพียงพอ เมื่อกิจการใช้บริการต่าง ๆ ขององค์กรหนึ่งหรือมากกว่านั้น
11. การใช้บริการจากองค์กรที่ให้บริการอาจทำให้เป็นจุดแข็งหรือจุดอ่อนของสภาพแวดล้อมการควบคุมของเครื่องมือทางการเงิน ตัวอย่างเช่น บุคลากรจากองค์กรที่ให้บริการอาจมีความเชี่ยวชาญในเครื่องมือทางการเงินมากกว่าผู้บริหารของกิจการ หรืออาจมีการควบคุมภายในของการรายงานทางการเงินที่มีความเข้มงวดมากกว่า การใช้บริการจากองค์กรภายนอกอาจทำให้เกิดการแบ่งแยกหน้าที่ที่ดีกว่าเดิม ในทางกลับกัน การใช้บริการจากองค์กรภายนอกอาจทำให้เกิดสภาพแวดล้อมการควบคุมที่ไม่ดี

กระบวนการประเมินความเสี่ยงของกิจการ

12. กระบวนการประเมินความเสี่ยงของกิจการที่มีอยู่เพื่อกำหนดวิธีการที่ผู้บริหารระบุความเสี่ยงของธุรกิจซึ่งเกิดจากการใช้เครื่องมือทางการเงิน รวมถึงวิธีที่ผู้บริหารประมาณการความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญ โดยประเมินจากโอกาสที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และการตัดสินใจดำเนินการเพื่อจัดการความเสี่ยงนั้น
13. รูปแบบพื้นฐานของขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงของกิจการเพื่อให้ความเสี่ยงมีการบริหารจัดการตามวิธีที่ผู้บริหารกำหนด กระบวนการประเมินความเสี่ยงที่มีอยู่กับวัตถุประสงค์เพื่อให้มั่นใจว่าผู้บริหาร
  - (ก) เข้าใจถึงความเสี่ยงสืบเนื่องของเครื่องมือทางการเงินก่อนที่จะทำธุรกรรมใด ๆ รวมถึงเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการทำธุรกรรม โครงสร้างของเครื่องมือทางการเงินชนิดนั้น (เช่น วัตถุประสงค์ในเชิงธุรกิจและเศรษฐกิจของกิจกรรมเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินของกิจการ)

¹ มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 402 “ข้อพิจารณาในกรณีที่ใช้บริการขององค์กรอื่น”

- (ข) ปฏิบัติการตรวจสอบอย่างเพียงพอต่อความเสี่ยงที่สัมพันธ์กับเครื่องมือทางการเงินแต่ละประเภท
  - (ค) ควบคุมดูแลสถานะที่กิจการมีอยู่เพื่อให้เข้าใจถึงผลกระทบต่อกิจการจากสถานการณ์ของตลาด
  - (ง) มีกระบวนการที่วางไว้เพื่อลดหรือเปลี่ยนความเสี่ยงที่เหลือยู่หากจำเป็น และเพื่อจัดการกับความเสี่ยงด้านชื่อเสียง
  - (จ) ให้มีกระบวนการในการกำกับดูแล และสอบทานอย่างเข้มงวด
14. โครงสร้างที่ควรถือปฏิบัติในการติดตามผลและบริหารจัดการความเสี่ยงต้อง
- (ก) มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับทัศนคติของกิจการที่มีต่อความเสี่ยงตามที่กำหนดไว้โดยผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล
  - (ข) ระบุระดับการอนุมัติเพื่อให้อำนาจในการอนุมัติในแต่ละประเภทของเครื่องมือทางการเงิน และการเข้าทำรายการ และวัตถุประสงค์ของการทำรายการ เครื่องมือทางการเงินที่ได้รับการอนุมัติและระดับการอนุมัติต้องคำนึงถึงความเชี่ยวชาญของผู้ที่เกี่ยวข้อง ในกิจกรรมเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน เพื่อแสดงให้เห็นถึงเจตนาในด้านความรู้ความสามารถของผู้บริหาร
  - (ค) กำหนดวงเงินสูงสุดที่เหมาะสมที่ยอมรับได้ สำหรับแต่ละประเภทความเสี่ยง (รวมถึงคู่สัญญาที่ได้รับอนุมัติ) ระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้อาจแตกต่างกันตามประเภทของความเสี่ยง หรือคู่สัญญา
  - (ง) กำหนดวัตถุประสงค์และติดตามดูแลความเสี่ยงทางการเงินและกิจกรรมการควบคุมเป็นระยะ ๆ
  - (จ) กำหนดวัตถุประสงค์และรายงานสถานะความเสี่ยง และผลการดำเนินงานของกิจกรรมเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินในการจัดการความเสี่ยงเป็นระยะ ๆ
  - (ฉ) ประเมินผลการบันทึกการประเมินความเสี่ยงของเครื่องมือทางการเงินแต่ละชนิด
15. ประเภทและระดับของความเสี่ยงที่กิจการต้องเผชิญสัมพันธ์โดยตรงกับประเภทเครื่องมือทางการเงินที่กิจการมีอยู่ รวมถึงความซับซ้อนของเครื่องมือที่กิจการนั้นใช้อยู่ และปริมาณของธุรกรรมเครื่องมือทางการเงินที่มี

หน่วยงานบริหารความเสี่ยง

16. ในบางกิจการ เช่น สถาบันการเงินขนาดใหญ่ที่มีปริมาณธุรกรรมของเครื่องมือทางการเงินเป็นจำนวนมากนั้น อาจถูกบังคับโดยกฎหมายหรือข้อบังคับ หรืออาจเลือกให้มีการจัดตั้งหน่วยงานบริหารความเสี่ยงที่เป็นทางการ โดยหน่วยงานนี้จะถูกแยกออกมาจากหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบและจัดการเครื่องมือทางการเงิน หน่วยงานดังกล่าวมีหน้าที่ในการรายงานและควบคุมดูแลกิจกรรมเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน โดยอาจรวมคณะกรรมการความเสี่ยงที่ตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการโดยผู้มีหน้าที่ในกำกับดูแล ตัวอย่างหน้าที่หลักมีดังต่อไปนี้

- (ก) การนำนโยบายการบริหารความเสี่ยงที่กำหนดโดยผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลมาถือปฏิบัติ (รวมถึงการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่กิจการอาจมีความเสี่ยง)
  - (ข) การออกแบบโครงสร้างของระดับความเสี่ยงที่กำหนด และทำให้มั่นใจว่าระดับความเสี่ยงที่กำหนดถูกนำไปใช้ในทางปฏิบัติ
  - (ค) การจัดทำแบบจำลองภายใต้ภาวะวิกฤต และขึ้นอยู่กับกลุ่มของสถานะที่เปิดอยู่ในการวิเคราะห์ความอ่อนไหว รวมถึงการสอบทานการเคลื่อนไหวของสถานะที่ผิดปกติ
  - (ง) การสอบทานและการวิเคราะห์เครื่องมือทางการเงินผลิตภัณฑ์ใหม่
17. เครื่องมือทางการเงินอาจมีความเสี่ยงที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทำให้ผลขาดทุนมากกว่ามูลค่าของเครื่องมือทางการเงินที่บันทึกอยู่ในงบแสดงฐานะการเงิน (หากมี) เช่น ราคาตลาดของสินค้าโภคภัณฑ์ที่ลดลงอย่างรวดเร็วอาจเป็นการบังคับให้กิจการรับรู้ขาดทุนเพื่อปิดสถานะของสัญญาล่วงหน้าของสินค้าโภคภัณฑ์เนื่องจากหลักประกัน หรือเงินวางประกัน ข้อกำหนด ในบางกรณี ขาดทุนที่มีความเป็นไปได้ว่าจะเกิดขึ้นอาจเพียงพอที่จะทำให้เกิดความสงสัยอย่างมีนัยสำคัญเกี่ยวกับความสามารถในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องของกิจการ กิจการอาจต้องวิเคราะห์ความอ่อนไหวหรือวิเคราะห์มูลค่าของความเสี่ยง เพื่อประเมินข้อสมมติที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเครื่องมือทางการเงินขึ้นอยู่กับความเสี่ยงด้านตลาด อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์มูลค่าของความเสี่ยงไม่สามารถสะท้อนถึงความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับกิจการได้ทั้งหมด เช่นเดียวกับการวิเคราะห์ความอ่อนไหว และการวิเคราะห์แบบจำลอง ซึ่งมีข้อจำกัดเช่นเดียวกัน
18. ปริมาณและความซับซ้อนของกิจกรรมเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน และกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จะส่งผลต่อการพิจารณาของกิจการว่าควรจัดตั้งหน่วยงานควบคุมความเสี่ยงขึ้นมาอย่างเป็นทางการหรือไม่ และหน่วยงานนี้ควรมีโครงสร้างอย่างไร ในกิจการที่ไม่มีการจัดตั้งหน่วยงานควบคุมความเสี่ยงแยกออกมานั้น เช่น กิจการที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือทางการเงินแต่เล็กน้อย หรือเครื่องมือทางการเงินที่มีความซับซ้อนน้อย หน้าที่ในการรายงานและการติดตามผลกิจกรรมเครื่องมือทางการเงินอาจเป็นส่วนหนึ่งของฝ่ายบัญชี หรือฝ่ายการเงิน หรือความรับผิดชอบในภาพรวมของผู้บริหารอาจรวมคณะกรรมการความเสี่ยงที่เป็นทางการตั้งขึ้นโดยผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแล

ระบบข้อมูลสารสนเทศของกิจการ

19. วัตถุประสงค์หลักของระบบข้อมูลสารสนเทศของกิจการ คือการที่ระบบสามารถรวบรวมและบันทึกทุกธุรกรรมได้อย่างถูกต้อง การชำระราคา การประเมินมูลค่า และการให้ข้อมูลเพื่อให้อำนวยการความเสี่ยงของเครื่องมือทางการเงิน และเพื่อควบคุมให้มีการติดตามผล ความยุ่งยากสามารถเกิดขึ้นในกิจการที่มีปริมาณรายการเครื่องมือทางการเงินสูง โดยเฉพาะหากกิจการใช้หลายระบบ ซึ่งขาดการเชื่อมโยงกัน และเชื่อมต่อการใช้งานโดยบุคคลและไม่มีการควบคุมที่เพียงพอ

20. เครื่องมือทางการเงินบางรายการ อาจมีรายการบันทึกบัญชีเป็นจำนวนมาก ดังนั้น หากมีการใช้เครื่องมือทางการเงินที่ซับซ้อน หรือมีระดับการเพิ่มขึ้นของกิจกรรมเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน จึงจำเป็นต้องมีระบบงานที่มีความซับซ้อนเพิ่มขึ้นตาม มิเช่นนั้น อาจเกิดปัญหาตามมาดังต่อไปนี้
- (ก) ส่วนมากในกิจการขนาดเล็ก ระบบข้อมูลสารสนเทศไม่มีความสามารถหรือไม่ได้ถูกเขียนไว้รองรับขั้นตอนการทำรายการของเครื่องมือทางการเงิน โดยเฉพาะเมื่อกิจการไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงินมาก่อน ทำให้การทำรายการด้วยมือเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดความเสี่ยงด้านความผิดพลาดมากขึ้น
  - (ข) ธุรกิจที่มีความซับซ้อนจำเป็นต้องใช้ระบบที่มีความหลากหลายและซับซ้อนมีความจำเป็น ต้องตรวจระบทยอดว่าข้อมูลในแต่ละระบบนั้นสัมพันธ์กัน โดยเฉพาะเมื่อระบบเหล่านั้นไม่เชื่อมโยงกันโดยตรงและอาจต้องใช้การทำงานด้วยมือ
  - (ค) ความเป็นไปได้ที่ธุรกิจที่มีความซับซ้อนสูง แต่ถูกซื้อขายในตลาดขนาดเล็กที่มีผู้ซื้อขายจำนวนน้อยนั้น จะถูกประเมินมูลค่าหรือบริหารความเสี่ยงบนกระดาษทำการมากกว่าที่จะให้ระบบงานทำ ซึ่งจะก่อให้เกิดความละเอียดในเรื่องกำหนดค่าและตรรกะในการกำหนดค่าของรหัสข้อมูล
  - (ง) ขาดการสอบทานรายงานความผิดพลาดที่ระบบงานสร้างขึ้น ซึ่งสามารถตรวจสอบได้กับรายงานการยืนยันยอดจากบุคคลภายนอก เอกสารเสนอซื้อขายจากนายหน้าและอื่น ๆ ที่มีเพื่อนำมาใช้ในการตรวจสอบความถูกต้องของรายการที่ระบบงานสร้างขึ้น
  - (จ) การควบคุมและการประเมินผลการป้อนข้อมูลเข้าไปในระบบทำได้ยาก โดยเฉพาะเมื่อระบบนั้นถูกควบคุมโดยหน่วยงานที่ทำธุรกรรม หรือการกำหนดราคาจากบุคคลภายนอกที่เป็นผู้ให้บริการ หรือเป็นธุรกรรมที่ไม่เกิดขึ้นตลอดเวลาหรือมีการซื้อขายน้อย
  - (ฉ) ความล้มเหลวในการประเมินผลการออกแบบและความเข้ากันได้ของระบบงานที่มีรูปแบบที่ซับซ้อน ที่ใช้ประมวลผลรายการตั้งแต่วันที่เกิดรายการขึ้น และในระยะเวลาที่กำหนด
  - (ช) ความเป็นไปได้ที่ฝ่ายบริหารไม่ได้จัดตั้งศูนย์รวบรวมแบบจำลองที่มีการควบคุม การเข้าถึง การเปลี่ยนแปลงและการบำรุงรักษาแบบจำลองแต่ละตัว เพื่อเก็บข้อมูลร่องรอยการแก้ไขเปลี่ยนแปลงของแบบจำลองให้ครบถ้วน เพื่อป้องกันการบุกรุกหรือแก้ไขแบบจำลองเหล่านั้น
  - (ซ) การลงทุนที่ไม่ได้สัดส่วนอาจกำหนดให้มีโดยระบบควบคุมและบริหารความเสี่ยง แม้ว่ากิจการมีการทำรายการที่เกี่ยวกับข้อมูลทางการเงินเพียงเล็กน้อย และโอกาสที่ผู้บริหารจะเข้าใจผิดพลาดเกี่ยวกับผลลัพธ์เนื่องจากผู้บริหารไม่คุ้นเคยกับรายการประเภทดังกล่าว
  - (ฌ) อาจมีความจำเป็นที่จะต้องมีการดูแลระบบโดยบุคคลภายนอก ตัวอย่างเช่น องค์กรที่ให้บริการ บันทึก ประมวลผล บันทึกบัญชี หรือจัดการความเสี่ยงที่เหมาะสมให้แก่ธุรกรรมเครื่องมือทางการเงิน และการตรวจสอบและระบทยอดผลลัพธ์ที่มาจากระบบนั้น

(ญ) การเพิ่มการรักษาความปลอดภัยและการควบคุมเมื่อกิจการมีการซื้อขาย และทำธุรกรรม เครื่องมือทางการเงินผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

21. ระบบข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการรายงานทางการเงินนั้น ถือเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญของการเปิดเผยข้อมูลเชิงปริมาณในงบการเงิน อย่างไรก็ตาม กิจการควรพัฒนาระบบและดูแลรักษา ระบบข้อมูลที่ไม่ใช่ข้อมูลทางการเงิน เพื่อใช้ในการรายงานเป็นการภายในกิจการและการเปิดเผย ข้อมูลในงบการเงินเชิงคุณภาพ เช่น ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงและความไม่แน่นอน หรือ การวิเคราะห์ความอ่อนไหว

กิจกรรมการควบคุมของกิจการ

22. กิจกรรมการควบคุมสำหรับรายการประเภทเครื่องมือทางการเงินถูกออกแบบมาเพื่อป้องกันหรือ คั่นพบปัญหาที่ทำให้กิจการไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กิจการกำหนดไว้ เช่น ด้านการ ปฏิบัติการ การรายงานทางการเงิน หรือการกำกับกำกับการปฏิบัติงาน กิจกรรมการควบคุมสำหรับ รายการประเภทเครื่องมือทางการเงินถูกสร้างขึ้นให้เหมาะสมกับความซับซ้อนและปริมาณของ ธุรกรรมของเครื่องมือทางการเงิน และโดยทั่วไปจะรวมถึงขั้นตอนการอนุมัติรายการอย่าง เหมาะสม การแบ่งแยกหน้าที่อย่างเพียงพอ และนโยบายและวิธีการปฏิบัติงานอื่นที่จะทำให้ ความเชื่อมั่นได้ว่ากิจการจะบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ แผนผังขั้นตอน การทำงานจะช่วยให้สามารถระบุการควบคุมของกิจการและส่วนที่ขาดการควบคุม คำอธิบาย วิธีปฏิบัติงานตรวจสอบนั้นเน้นเกี่ยวกับกิจกรรมการควบคุมที่เกี่ยวกับความครบถ้วน ความถูกต้อง และความมีอยู่จริง การแสดงมูลค่า และการแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูล

การอนุมัติรายการ

23. การอนุมัติให้ทำรายการสามารถส่งผลต่อความเชื่อมั่นต่องบการเงินทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น กรณี ที่มีการทำธุรกรรมที่ไม่เป็นไปตามนโยบายของกิจการ แต่ก็ต้องบันทึกบัญชีเพื่อแสดงถึงความถูกต้อง ของการบันทึกรายการ อย่างไรก็ตาม การทำธุรกรรมโดยที่ไม่ได้รับการอนุมัติ เป็นการเพิ่มความ เสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญให้แก่กิจการที่กิจการจะแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ จากการไม่ปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายใน ดังนั้น เพื่อลดความเสี่ยง กิจการจึงควรกำหนด นโยบายที่ชัดเจน เช่น ธุรกรรมประเภทไหนที่ใครสามารถทำและปฏิบัติตามได้ โดยจะถูกติดตามผล โดยหน่วยงานสนับสนุนของกิจการ สำหรับการติดตามผลการทำธุรกรรมเพื่อค่าของแต่ละรายการ ควรดำเนินการ เช่น สอบทานรายการที่มีปริมาณรายการสูงผิดปกติ หรือกำไรขาดทุนที่เกิดขึ้นอย่าง มีนัยสำคัญ ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารกิจการมั่นใจได้ว่าการปฏิบัติงานเป็นไปตามนโยบายของกิจการ ซึ่งรวมถึงการอนุมัติให้ทำรายการประเภทใหม่ ๆ และประเมินผลกระทบเมื่อมีการทุจริตเกิดขึ้น
24. หน้าที่สำหรับการเริ่มทำธุรกรรมซื้อขาย คือการระบุอย่างชัดเจนเกี่ยวกับลักษณะของรายการและ วัตถุประสงค์ของการทำรายการแต่ละรายการ สิทธิและภาวะผูกพันที่เกิดจากผลของการทำสัญญา เครื่องมือทางการเงิน นอกจากข้อมูลทางการเงินทั่วไป เช่น ราคาที่ตราไว้ของเครื่องมือทางการเงิน ข้อมูลพื้นฐานที่แสดงถึงความครบถ้วนและถูกต้องประกอบด้วยรายการเบื้องต้น ดังนี้

- (ก) ข้อมูลของผู้ทำรายการซื้อขาย
- (ข) ข้อมูลของผู้บันทึกรายการ (กรณีที่ผู้บันทึกรายการไม่ใช่ผู้ทำรายการซื้อขาย) เมื่อเริ่มทำรายการซื้อขาย (รวมถึงวันที่และเวลาการทำรายการ) และวิธีการบันทึกข้อมูลเข้าระบบสารสนเทศของกิจการ
- (ค) ลักษณะและวัตถุประสงค์ของการทำรายการ รวมถึงไม่ว่าจะเป็นการทำธุรกรรมเพื่อป้องกันความเสี่ยงหรือสำหรับธุรกรรมตามปกติ

การแบ่งแยกหน้าที่

25. เมื่อเป็นธุรกรรมที่เกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน การแบ่งแยกหน้าที่และการมอบหมายงานถือเป็นการควบคุมที่สำคัญอย่างหนึ่งโดยเฉพาะเมื่อเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน กิจกรรมดังกล่าวที่ควรแบ่งแยกหน้าที่มีดังนี้
- (ก) การทำธุรกรรมซื้อขายเครื่องมือทางการเงิน ในกิจการที่มีปริมาณการซื้อขายเป็นจำนวนมาก ควรดำเนินการโดยหน่วยงานที่ทำธุรกรรม
  - (ข) การจ่ายเงินสำหรับการเริ่มทำธุรกรรมและการรับเงินจากการส่งมอบเครื่องมือทางการเงิน
  - (ค) การส่งหนังสือยืนยันรายการค้าและการกระทบยอดผลต่างของรายการที่กิจการบันทึกกับรายการตอบรับจากคู่ค้า (ถ้ามี)
  - (ง) บันทึกรายการทุกธุรกรรมให้ถูกต้องในบัญชี
  - (จ) ติดตามผลระดับการควบคุมความเสี่ยงโดยหน่วยงานที่มีหน้าที่บริหารความเสี่ยงในกิจการที่มีปริมาณรายการเครื่องมือทางการเงินเป็นจำนวนมาก
  - (ฉ) ติดตามผลสถานะและมูลค่าของเครื่องมือทางการเงิน
26. ในหลาย ๆ องค์การเลือกที่จะแบ่งแยกหน้าที่ระหว่างหน่วยงานที่ทำหน้าที่ลงทุนในเครื่องมือทางการเงิน หน่วยงานประเมินมูลค่าเครื่องมือทางการเงิน หน่วยงานปฏิบัติการเกี่ยวกับการส่งมอบเครื่องมือทางการเงิน และหน่วยงานการบันทึกบัญชีเครื่องมือทางการเงิน
27. ถ้ากิจการมีขนาดเล็กจนไม่สามารถแบ่งแยกหน้าที่ได้ มีความจำเป็นอย่างมากที่ผู้บริหารและผู้มีหน้าที่ในการกำกับดูแลจะต้องติดตามผลกิจกรรมเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน
28. ส่วนหนึ่งของการควบคุมภายในของกิจการ คือ การมีหน่วยงานอิสระตรวจสอบความถูกต้องของราคา ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวมีความรับผิดชอบในการตรวจสอบความถูกต้องของราคาของเครื่องมือทางการเงินบางรายการ โดยอาจใช้ข้อมูลจากแหล่งที่มาอื่น รวมถึงกระบวนการและข้อสมมติ โดยฝ่ายควบคุมภายในมีหน้าที่ตรวจสอบราคาที่ถูกกำหนดค่าไว้ของเครื่องมือทางการเงินบางชนิด โดยอาจใช้ฐานข้อมูล วิธีการ และข้อสมมติที่ไม่เหมือนกับผู้กำหนดราคา การตรวจสอบความถูกต้องของราคานี้มีเป้าหมายเพื่อตรวจสอบการกำหนดราคาที่ถูกลงมาจากราคาที่กำหนดมาจากรายอื่นในกิจการเดียวกัน

29. โดยปกติแล้ว หน่วยงานส่วนกลางหรือหน่วยงานสนับสนุนมีหน้าที่กำหนดนโยบายการประเมินมูลค่าและต้องทำให้มั่นใจว่าได้มีการปฏิบัติตามนโยบาย โดยกิจการที่มีการซื้อขายเครื่องมือทางการเงินเป็นจำนวนมากนั้นอาจมีการประเมินมูลค่าของยอดรวมของเครื่องมือทางการเงินเป็นรายวันและตรวจสอบยอดกำไรขาดทุนของแต่ละเครื่องมือทางการเงินที่เกิดจากการประเมินมูลค่า โดยเป็นการทดสอบความสมเหตุสมผลของการประเมินมูลค่า

ความครบถ้วน ความถูกต้อง และความมีอยู่จริง

30. การกระทบยอดรายการบัญชีของกิจการอย่างสม่ำเสมอกับข้อมูลของธนาคารและข้อมูลของผู้ดูแลทรัพย์สินนั้น จะช่วยให้กิจการมั่นใจได้ว่ากิจการบันทึกบัญชีที่เหมาะสม การแบ่งแยกหน้าที่ที่เหมาะสมระหว่างผู้ทำธุรกรรมซื้อขายและผู้กระทบยอดรายการมีความสำคัญ รวมทั้งการสอบทานการกระทบยอดและการปรับปรุงข้อมูลให้ถูกต้องจากการกระทบยอดก็มีความสำคัญด้วยเช่นกัน
31. การกำหนดการควบคุมบางครั้งต้องให้ผู้ที่ทำรายการซื้อขายเป็นผู้กำหนดเป็นการเฉพาะ เนื่องจากความซับซ้อนของธุรกรรมเครื่องมือทางการเงิน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะเรื่อง ยกตัวอย่าง บางสถานการณ์อาจต้องแบ่งแยกหน้าที่การประเมินมูลค่าธุรกรรมการเงินที่มีความซับซ้อน ตั้งแต่วันที่เกิดรายการ (อาจรู้จักในชื่อกลุ่มงานควบคุมผลิตภัณฑ์) โดยทำงานร่วมกับกลุ่มงานนโยบายการบัญชีเพื่อให้มั่นใจได้ว่าการบันทึกบัญชีอย่างถูกต้อง ส่วนของกิจการขนาดเล็กที่ไม่มีฝ่ายควบคุมผลิตภัณฑ์อาจมีขั้นตอนการสอบทานสัญญาเครื่องมือทางการเงินที่มีความซับซ้อนอยู่ในขั้นตอนการออกธุรกรรม เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการบันทึกบัญชีอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับแม่บทการรายงานทางการเงิน

การติดตามผลการสังเกตการณ์

32. กิจกรรมการติดตามผลอย่างสม่ำเสมอของกิจการได้ออกแบบมาเพื่อตรวจพบและแก้ไขความบกพร่องของประสิทธิผลของการควบคุมธุรกรรมและการกำหนดค่าทางเครื่องมือทางการเงินและมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ต้องการตรวจตราและสอบทานเครื่องมือทางการเงินภายในกิจการ ซึ่งรวมถึง
- (ก) ต้องมีการสอบทานการควบคุมทั้งหมด ตัวอย่างเช่น การติดตามผลฝ่ายปฏิบัติงานทางสถิติ เช่น จำนวนการกระทบยอดของรายการ หรือความแตกต่างระหว่างราคาที่มีแหล่งที่มาของราคาจากการกำหนดราคาของกิจการกับราคาจากแหล่งที่มาภายนอกกิจการ
  - (ข) เสริมสร้างความแข็งแกร่งให้การควบคุมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การติดตามผลและตรวจสอบการใช้งานให้ถูกต้อง
  - (ค) ความเชื่อมั่นของข้อมูลที่ได้จากกระบวนการและระบบต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างกัน จะต้องมีการกระทบยอดอย่างเพียงพอและเหมาะสม เช่น ประโยชน์ที่ได้จากกระบวนการประเมินมูลค่าจะมีน้อย ถ้าไม่มีการกระทบยอดว่าถูกต้องตรงกับบัญชีแยกประเภททั่วไป

33. ในกิจการขนาดใหญ่ ระบบข้อมูลสารสนเทศคอมพิวเตอร์จะมีความซับซ้อนมาก และโดยทั่วไปจะเก็บข้อมูลของทุกกิจกรรมเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน รวมทั้งยังถูกออกแบบมาให้มั่นใจว่ามีการส่งมอบเมื่อครบกำหนด นอกจากนี้ในระบบที่มีความซับซ้อนมากขึ้น อาจสามารถสร้างรายการและผ่านรายการบัญชีเอง สำหรับการจัดการการผ่านรายการบัญชีเพื่อที่จะสามารถติดตามการเคลื่อนย้ายของเงินได้ และยังมีการควบคุมของแต่ละขั้นตอนเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่ากิจการได้บันทึกบัญชีธุรกรรมของเครื่องมือทางการเงินอย่างถูกต้อง นอกจากนี้ระบบคอมพิวเตอร์อาจถูกออกแบบให้รายงานความผิดปกติของสถานการณ์ของเครื่องมือทางการเงินเพื่อเตือนผู้บริหารในกรณีที่มีการทำธุรกรรมเครื่องมือทางการเงินไม่เป็นไปตามวงเงินที่ได้กำหนดไว้ หรือไม่เป็นไปตามวงเงินที่กำหนดไว้สำหรับคู่ค้าแต่ละราย อย่างไรก็ตาม ระบบคอมพิวเตอร์ที่ซับซ้อนอาจไม่สามารถทำให้มั่นใจได้ว่าการจดบันทึกธุรกรรมเครื่องมือทางการเงินที่ครบถ้วน ดังนั้น โดยทั่วไปผู้บริหารจึงมักเพิ่มมาตรการเสริมเพื่อเพิ่มความมั่นใจว่าทุกธุรกรรมได้รับการจดบันทึก